

**The Project Gutenberg eBook of Gaal György magyar népmese-gyűjteménye
(3. kötet), by György Gaal**

This ebook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this ebook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you'll have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

Title: Gaal György magyar népmese-gyűjteménye (3. kötet)

Author: György Gaal

Release date: April 2, 2012 [EBook #39352]

Language: Hungarian

Credits: Produced by Albert László (This book was produced from scanned images of public domain material from the Google Books project.)

*** START OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK GAAL GYÖRGY MAGYAR NÉPMESE-
GYŰJTEMÉNYE (3. KÖTET) ***

**GAAL GYÖRGY
MAGYAR NÉPMESE-
GYŰJTEMÉNYE.**

KIADTÁK

KAZINCZY GÁBOR ÉS TOLDY FERENC.

HARMADIK KÖTET.

PESTEN,

EMICH GUSZTÁV SAJÁTJA.

M. DCCC. LX.

Pest, 1859. Emich Gusztáv könyvnyomdája.

ELŐSZÓ.

E harmadik kötettel bérekesztjük a nemzet érzékeny köszönetére jogosult gyűjtő készletének kiadását, amennyiben az közlésre méltó, vagy egyébként alkalmas volt.

Öt van ezen mesék közt, miket Gaal György, német kidolgozásában, utánbeszélt, (XXXIII. XXXV. XLIII. XLVII. LIII.), egy melyet e gyűjtemény kéziratából Erdélyi adott (L); azonfelül egy (XXVIII), mely ettől függetlenül, más gyűjtő által leírva, ugyan Erdélyi által a Kisfaludy-Társaság Magyar Népköltési Gyűjteménye III. kötetéből ismeretes, is mely az összehasonlításnak tanulságos momentumokat nyújt; végre egy (LII.), mely a Romai Gestákból népkönyveinkbe átmenvén, itt szájhagyomány után, jóformán elváltozva, s egy népembere által, elég választékos nyelven leírva, szinte felveendőnek látszott.

Tehát húsz merőben újat, sőt magyarban huszonötöt, hoz e harmadik s utolsó kötet. Felveendőnek hittük a Halászmését is LIII. sz. alatt, mert ámbár a XXIII. számúnak (a II. kötetben) eszmében s mintegy ráamájában csak változata, sok részletben tőle különbözik, s érdekesen mutatja, mikép vegyítik a népi elbeszélők a mesetőke mindenféle elemeit, s egyszersmind mily helyes érzéssel szerkesztenek azokból újakat meg újakat. Azt is látjuk

III.

IV.

ezekből, mily mesteri kézzel tudta Gaal a nép igénytelen s egy és más részben tökéletlen összeállításából – mert a népi elbeszélők hol feledve holmit, hol toldva: majd egy előzmény, majd következmények hiányzanak nálok, s így a compositio ritkán mutatja azon épséget és kerekdedséget, mely után a műköltészet öntudatosan törekszik – mint tudott, mondom – elhagyás, kiegészítés által oly kerek egészeket összeállítani, melyek aztán a művészi eszme követelményeinek is megfelelnek. A művészi átdolgozó fő feladása, hogy a feltalálás, melyhez gyakran folyamodnia kell, a népmesészet szellemében történjék: az előadásban, nézetünk szerint, ép azon szabadsága, sőt kötelessége van, melylyel más tárgyak kezelésében bír. Nem a népnek dolgozván, hanem költői míveltséggel bíró olvasónak, tárgyának érdekét mind azon eszközökkel igyekszik emelni, melyek nélkül a mesének végre is csak ethnologiai becse van. S így vajmi rosszul fogná fel például Homer hirdetett „népköltőségét” az, ki úgy gondolkodnék, hogy midőn a görög összes nép mondáit éneklé, compositióban és előadásban az alnép álláspontján maradt, vagy arra szállt le. Műköltő ő is, és népies csak amennyiben eszme és tárgy a néptől vétetett: előadása a herosokat, nem a földművelőt és rabszolgát tartotta szem előtt. Ezek legyenek itt érintve azon óhajtás indokolására, hogy bár átültetve nyernők meg a Gaal valóban költői s a népmesei naiv felfogástól el nem távozó kidolgozásait; bár valahára a Mailáthéit is, melyek Kazinczy Ferenc kezétől több mint harminc év óta készen hevernek kéziratban. De azért is, hogy szünnénk meg a népies költőnek, ki mindig műköltő – mint Kisfaludy K. és Czuczor „Népdalaik és népmondáikban,” Vörösmarty a Tündérvölgyben stb – jogait a népköltőire szállítani le, s oly irodalmi faj felállítására törekedni, mely épen a valódi népköltészetnek nem csak szépségeit, mik a naiv felfogásban vannak, hanem gyengéit is, melyek a nép szellemi fejletlenségéből származnak, tehát alkotási hiányait, nyerségeit, ürességeit, nyelv és verselési tökéletlenségeit szentesíteni törekszik, s így költészetünket, versben és prózában, elsüllyesztéssel fenyegeti.

A népmesék, melyeket a jelen gyűjteményben adtunk, s melyek az Erdélyi által négy helyt adottak felett (kevés kivétellel) épen a népi kifejezés megőrzése által is jeleskednek, kedvesek lehetnek a lélektani vizsgáló előtt mint ethosi és mythosi adattár, kedvesek a mívelt olvasó előtt, ki k o r o n k é n t szívesen leszáll a néphez, meghallgatni ennek a művészettől még illetetlen, primitív nyelvét; kedvesek a költő előtt, mint művészi tárgyalás anyaga: de nem teszik feleslegessé a költő átdolgozásait, mik a természet e nyers adományaiból igazi műéleletet nyújtó irodalmi műveket alkothatnak.

Pest, october 31. 1859.

A kiadóknak.

TARTALOM.

XXVI. A Vénus madara	1
XXVII. Egy Tátosról	15
XXVIII. A pelikán király	23
XXIX. Ördög leánya	35
XXX. Három királyleány	46
XXXI. Zöldike	52
XXXII. A szegény ember, ki az ördögöt megcsalta	66
XXXIII. A szalonnavár	72
XXXIV. Babszem Jankó	81
XXXV. A kigyó-királyfi	86
XXXVI. A bűbájos lakat	94
XXXVII. Kökény Matyi	112
XXXVIII. A tündérgyűrű	116
XXXIX. A színváltozó királyné	127
XL. Kincskeresők	133
XLI. Jóért jó	137
XLII. Az ostobán isten is csak bajjal segít	142
XLIII. Az aranyhajú hármasok	148
XLIV. A hatalmas síp	155
XLV. A szerencsés vándorlegény	169
XLVI. A kérkedés jutalma	174
XLVII. A szerencsétlenség jól esett	176
XLVIII. Az irástudó szegény fiu	180
XLIX. Könykereszttség	186
L. A három vándorló legény	191
LI. Kalmár fia	200
LII. Apollónius királyfi	223
LIII. Halászmese	234

XXVI. A VÉNUS MADARA.

A régi világ lefolyásiba volt egy igen nagyon előregedett király, aki már mintegy lassu lépésekkel láttatott közelíteni koporsójához. Ezen király a természet fő urától oly különös testbeli állatással vala alkotva, hogy az egyik szeme mindenkor mosolygott, a másik pedig szüntelen sírt. Az urodalmába lévő mindenféle okosságú és bölcseségű emberek ezen csudán szörnyüképpen tünődtek és nyughatatlankodtak, nem tudván kitalálni, vagy csak gyanítani is a dolog valóságos okát. De senkinek sem ada ezen dolog nagyobb gondolkodásra és tünődésre való okot, mint az ő igen jeles három fiainak. Ezek szüntelen tudakozták egymás között, hogy: ugyan mi lenne annak oka, hogy felséges atyánk szeme, egyike szüntelen mosolyog, a másik pedig örökké sír. Egyik egyet, másik másat monda, de egy sem tudta bizonyosan megmondani okát. Meghatározták tehát egymás között, hogy a reájok jövő reggel ennek oka megtudása végett be fognak menni atyjokat megtudakozni.

Másnap reggel tehát legelsőbben is bement a születés rendje szerint a legnagyobb fia. Aki amint bement, mindjárt így szólta meg atyja: No, kedves szerető fiam, mi ok indított tégedet arra, hogy engemet ily szokatlan időbe korán megkeressz? Ezen szavaira a királynak így szóla a fia: Felséges atyám, kétségünk és tünődésünk rengeteg csoportja készített elődbe jönnöm, hogy megtudhassam, mind én, mind a tégedet híven szerető fiaid, hogy mi legyen annak oka, hogy neked az egyik szemed szüntelen mosolyog, a másik pedig örökké sír? Kérlek szerelmes atyám, mondd meg az okát. A király ekkor vidor ábrázatját egyszerre a legkomorabb tekintetre változtatta, s mindjárt egy mellette lévő nyilakkal teljes tegezhez kapott, ebből kivont egy nyilat, és egyenesen fiára lőtte. De elhibáztatván lövését az ajtóba állott meg a nyíl. Ekkor megrémülvén a fia, hirtelen kiszaladott, nehogy még nagyobb szerencsétlenség kövesse. A két kisebbik testvérek nagy buzgóan várták bátyjok szerencsés megjövetelét. Akit mihelyt megláttak, egyszerre a legnagyobb serénységgel siettek eleibe járása szerencsés vagy szerencsétlen kimenetelének megtudása végett. De csak megnémultak, midőn semmi feleletet bátyjoktól nem hallottak mondván, hogy atyjok, középső fiának kívánja minden titkát kijelenteni.

Égvén a középső fiu minél hamarább való megtudása eránt a dolognak, siet legnagyobb gyorsasággal atyjához: amint bement és kérdését előterjesztette, hogy minek a megtudása végett ment legyen: hasonlóképpen bánt az öreg király második fiával is. Aki amint kijött, csak annyit monda, hogy: kedves öcsém, mint legkedvesebb és legmeghittebb fiának neked kívánna megmondani a dolog mivoltát atyánk. Ekkor a legkisebbik fiu nagy bugón szalada atyja rezidenciájába: aki amint bement, mindjárt így szóla: Nagy és különös szerencsémnek tartom, hogy engemet választál három fiaid között titkaid megtudására. Légy is szerelmes atyám oly nemes indulattal, hogy ne tagadd meg tőlem titkaidat, hacsak lehet: ha életemet kellett is feláldoznom érted, kész vagyok, csak tudjak valamit rajtad segíteni. A király fiához nagy tüzessen szaladott egy kivont tőrrel, de elmellőzvé a szúrást, a falat találta; fia meg nem rémült, bátran állott, sőt így szólott: Kedves atyám, előtted állok, szabad vagy életemmel, úgy bánjál velem, amint neked tetszik. De hidd meg, addig előled ki nem megyek, mig meg nem mondd szemeid különös változásait. Amelyre a király mondá: no szerelmes fiam, látom, hogy te vagy erántam a legnagyobb szívű és hűségű, és tebenned helyheztetem minden reménységemet; bátyáidba semmi bizodalمام nincsen, mivel csupa félelemből állanak. Kedves fiam, az én egyik szemem mosolygásainak oka: hogy gyönyörű és kellemes három fiaim vagynak, akiket legfőbb örömömnek tartok, noha mostan úgy tapasztaltam, hogy kettejébe semmi örömet nem fogok nyerni. A másik szemem szüntelen való sirását okozza, még törzsökös királyi familiámtól reám maradt Vénus madarának siratása, amelyet tőlem valami rabló ellopa; ettől függ pedig az én életemnek vidor állapotja, mert ha eztet még egyszer visszaszerezhetném, minden kincseimmel királyságomat annak adnám, aki ezt nekem meghozná, mivel akkor még egyszer olyan ifju lennék mint a huszonnyé esztendőös ifju legény. Ekkor a királyfi megkéri édesatyját, hogy legyen erántok annyi szerettel és hűséggel, hogy nékiek úti költséget rendelteni ne terheltessék, mivel ők, hacsak a felső és alsó világba fog lenni azon madár, bizonyosan meg fogják hozni. Az atyja megköszönte szíves igyekezetét, sok szerencsét kívánt mind a hármaknak hogyha a bátyjai is meg fognának benne egyezni.

Az egység tökéletességre ment. Megindultak tehát mind a hárman egy úton, és útaztak ők számos mérföldekig együtt. Egyszer elérnek egy rengeteg és nagy sűrű erdő aljára, a hol az út kétfelé ment, egyik ment egyenesen a nagy erdőségbe, a másik ága pedig az erdő mellett mene el. Itt tanácskoznak, hogy mitévők lennének e két út felől, hogy ki melyik úton menne? A kisebbik királyfi látja, hogy bátyjainak éppen semmi kedvek nincsen befelé menni: én elmenek magamba, tí pedig, bátyáim, menjetek együtt ahová akartok. De még minekelötte megindulnának, az útfélen vala egy nagy élőfa, a két út elágazásának közepébe. Ekkor a kisebbik királyfi kiveszi zsebbeli késit, és belé szúrja a nagy fába ezt mondván: Kedves bátyáim! ha valamelyikünk ezen úton hamarabb megfordúl, ezen kést ezen fából kihúzni ne sajnálja: hogyha a kihúzás alkalmatosságával a fából vér fog folyni, úgy meg lehetek felőle győződve, hogy bizonyosan valamelyikünk e földi életből egy más világba hívatott által: hogyha pedig víz fog belőle folyni, jelenten fogja mindnyájunknak egészséges állapotba való lételét. Ezek után egymást forró atyafiságos ölelgetések között öszve meg öszvecsókolták, és sok szerencse

kívánása után útnak indultak, a kissebbik királyfi befele az erdőbe, ketteje pedig mellette.

A kis királyfi nagy és terhes utazásai után, eljuta az erdőbe egy kisedd kunyhóhoz, a mibe bemenvén, szerencse és jó estve kívánásával idvezlé a benne lakó szörnyű formájú bűbajos vén asszonyt, fogadván őtet anyjának. Melyre a vén asszony: Ugyan felséges királyfi, mi hozott tégedet e messze és idegen földre, holott itten még madarat sem lehetne azon föld tájékáról találni, embert pedig még annyival inkább nem? Erre a királyfi így szólt: Jóságú öreg anyám, légy erántam annyi szívvel és szeretettel, hogy ha tudsz valamit a Vénus madaráról hogy hol lehet, nyilatkoztasd, ki. Szívességed jutalom nélkül nem fog maradni; Felséges királyfi, valóban hidd el nekem, hogy semmit sem tudok felőle, hanem van nekem még egy néném, még ide valami 50 mérföld, nálamnál száz esztendővel vénebb; ha csak e nem fog felőle tudni, én semmit sem tudok. Ide is elverekedett szerencsésen a mi királyfiunk, ahol a vén sibillát megköszöntvén, ez kérdi útja oda való menetelét a királyfitól; aki midőn megmondotta, mindjárt így szóla: Jaj kedves királyfi, én tudom hogy hol van azon madár, de minek is mondom, haszna semmi sem lesz benne, sőt még életedet fogod ottan veszteni, mivel igen nagyon erős helyen vagyon; annál fogva jobb ha szándékozról leteszel, és szerencsésen visszamégy hazádba, mert ha akármi nagy erővel birnál is, ottan meg kellett halnod. A királyfi így szól: Szerelmes öreg anyám, nekem az élet annyi mint semmi, sőt dicsőségnek tartom azt, ha gyenge csecsemőkoromtól fogva mindenkor híven ápolgató édes atyámért feláldozhatom; akkor tudom, hogy atyámnak is bennem helyezettett bizodalma meg fog valóságosodni, hogy nem csak szóval emlegettem, hogy hív szívvel viseltettem eránta, és buzgó voltam életem feláldozásával is megpecsételni az eránta való hív szeretetet. Melyre a sibilla: Jó királyfi, látom és tapasztalom atyád eránt való hívségedet és szeretetedet; megmondom hát, hogy miképpen cselekedjél hogy se magadnak károdra ne légy, atyádnak is örömet és kívánságát beteljesítsed. Ide már nem messze van, napkeletre, egy kimondhatatlanságú nagy gazdagsággal bíró előregedett király: ennek a várába van a te familiád madara. Ezt ha meg akarod fogni, amidőn be fogsz bocsáttatni azon szobába, ahol a madár egy óráig való éneklését szokta követni, tehát vágj először, minekelőtte bemennél, egy bokor töviset, aztat magad mellé rakosgasd ahol fogsz ülni, hogy ha el fogsz aludni bájoló hangjától a madárnak, a székről a tövis közzé bukván, minthogy ingedet is le kellett vetni, fel fogsz ébredni, és megfoghatod a madarat: de különben nem, sőt életedet elveszted. Itt a királyfi megköszömvén nagy szívességét a vén sibillának mind a szállás, mind pedig a hasznos tanácsadásért, azzal útnak indúla. Kevés napok lefolyásai után beért ő a régen kívánt és óhajtott királyi rezidenciába, ahol az öreg király egy széken könyökle. A királyfi módja szerént idvezlé a vén királyt. A király így szóla hozzá: Mi járatba vagy, vagy mit akarsz? Mely szavaira a királyfi említé, hogy őtet atyja familiájának díszes madaráért küldötte volna, hogy ha méltóztatnék olyan kegyes lenni, hogy ismét régi birtokosának visszaengedné. Az öreg király: Fiam, nem bánom úgy, hogyha meg tudod fogni, vigyed; különben három napok engedése után, melyeket a megfogásra adok, hogyha munkád sikeretlen fog lenni: nézzed azon kétszáz kilencvenkilenc karóba húzott embereknek fejeiket, a tiéd fogja a summát közöttök háromszázra szaporítani. Ezek után kimene a királyfi, tusakodván a dolog szerencsésen való megnyerése felől. Bement első nap a próbaházba, de minden haszon nélkül töltötte ottan idejét, elnyomattatván a Vénus madara bájoló hangjától. Második nap is hasonló szerencséje vala. Utolsó napjára viradóra egész éjjel nyughatatlanságba és álmatlanságba töltötte idejét, félvén a következő szerencsétlen esettől, hogyha tudniillik nem tudja megfogni a madarat, úgy kénytelen lesz életét a reá kimondott szentencia szerént végezni. Egyszer eszébe jön neki, hogy talán, amint a vén sibilla javasolta nekie, hogy tövisbokrot vigyen be magával, és ingét vesse le, és úgy üljön a tövissel környülvett székre, talán nem lenne rossz. Úgy cselekedett: lett is haszna, mivel a madár megfogására csakugyan szerencsésen eljuta. Mihelyt a madarat megfogta, a vén király azon minutumba életét végezte.

Ekkor három gyönyörű természet adományai, a király leányai, egyszerre idvezlésére és köszöntésére előállának az ifju királyfinak, ajánlván hármok közül szabad tetszése szerint való választást, azzal együtt a királyi birodalmat. De ő nemes szívvel és indulattal bírván, mind a három leányait a királynak elválasztá ily feltétel alatt, hogy ők is hárman volnának testvérek, és így mindeniknek jutna egy feleség, és amelyiknek majd kedve lenne a megholt király birodalmába jönni uralkodni, hát a lenne ottan a király: addig gondviselőre bízván az országot. Annakutánna magokhoz szedének kincsből és egyéb szükséges holmiból annyit, amennyit elegendőnek lenni itéltek, azzal útnak indultak. Szerencsésen el is jutának azon pontra ahol a három királyfiak egymástól az erdőszélen elváltak: itt ismét úgy öszvetalálkoztak, mintha öszvesúgtak volna. Nagy örömmel fogadta a testvérbátyjait, akiknek kimutatta idejek és rendjek szerént a jövődöbéli hitves társakat, akik nem a legnagyobb szívvel nézték öcsöcsöket, minthogy fogadása szerént ő hozta meg az atyjoknak fő örömét szerző Vénus madarát. Útaztak ők egy darab ideig színmutató testvéri barátságba; de egykor azt mondja a nagyobbik testvér a középsőnek: Hallod-e, nekünk még jobb volna haza sem menni, mivelhogy minden pénzeinket a bordélyházakba egyáltaljába elköltöttük, rongyosak is vagyunk, és még feleségről is öcsénk gondoskodott helyettünk: meglásd eddig is kevés becset ada rajtunk atyánk, mostan még annyit sem. Öcsénk fog lenni az örökös, vagy öljük meg inkább, különben haza sem megyek. Mondá a középső a nagyobbiknak: Kár volna megölnünk, inkább vessük ezen kútba, hadd haljon meg magába. Ezzel leszedvén róla minden ruhát, meztelen bevették egy kútba, a melybe szerencsére semmi víz nem volt, itt maradt a szegény királyfi nagy sírás és zokogás között: hasztalan reménykedvén kőszívű bátyjai előtt. Azok pedig nagy vígsággal folytatták útjokat a három királyleányok társaságába, akiket keményen megeskettek, hogy egy szó nem sok, de annyit se merészeljének előhozni, különben halál leszen a jutalma nem hallgatásoknak.

Mindnyájan szerencsésen haza érkeztek, az egész udvar örömnünetet tartta, mindnyájan vígan valának, csak a kissebbik királyfi cserbe maradt hitvese szomorú, aki szüntelen szeretője után búsonga. Az öreg király is száma nélkül emlegeté legkedvesebb fiát. Megegyezett a király hogy

fiai elvehetik a hozott királyleányokat; készültek a pompás és felséges menyekzőhöz, remélvén hogy a míg halad, addig kissebbik fia is megérkeznék. De hagyjuk őket a menyegzőhöz készülni, nézzük a kissebbik királyfi mit csinál a kútba? Amint ő ottan sir és tünődik magába, arra megyen egy csoport rabló; egy közülök nagyon megszomjúhozott, vízkeresés végett a kúthoz mene, a melybe egyebetmint egy meztelen embert nem lát; ez kéri a rablót hogy segítjen rajta: e szolítja a többit, de azt felelték, mi hasznunk ha kihúzzuk! semmit tőle el nem vehetünk. No de mégis vegyük ki, és mindenik üssön rajta egyet. Így szegény ártatlan királyfit megvervén ereszték útjára. Ekkor a szenvedések között lévő királyfi kezeit öszveköcsolván, szemeit az ég fele veté, és így szóla: Óh! mostoha sors! minek engedted meg hogy lételemmel csak épen a nyomorútnak számát szaporítsam? Minek is tanultam meg mely jó legyen szemeimmel nézmem a napot, jobb lett volna ha örökös setétség zárta volna. Minek ragadott szívem barátimhoz, ha egy örökös elválást kelltik mostan szenvednem? Nyílj meg föld, vagy szakadjatok reám, hadd veszszek el, mert ez élet reám nézve kész ítélet. Míg így ment a sivatag pusztán, talált ő a varráshoz megkivántató eszközöket, ollót, cérnát, és imitt-amott egy-egy ruhadarabot. Így gondolkodik magába: Ugyan felvegyem-e? veszem-e én ennek valami hasznát? No de csak felszedé a rongydarabokat, és azokból készíte magának olyas ruhát, amivel mezeitelenségét legalább eltakará; annakutánna eljuta egy korcsmába, ahol ő magát szabómesterembernek adta ki; a korcsmáros maga is a volt, és így szóla: Soha jobb időbe nem jöhetett volna hozzám segítő: három leányaim férjhez mentek; azoknak ruhát kell mindeniknek varrnom: más az hogy királyfiak mostan házasodnak meg, és azoknak a feleségei számára is ime itten vannak a munkák. Kinek van mostan nagyobb aggódása és búsulása, mint a szegény királyfinak, aki soha még egy öltést se tett, csak éppen mostan, amidőn a szükség reá készteté, adtak neki enni, és innya; de búsulásába se enni, se innya nem merészlett, félvén a dolog igen veszedelmes kimenetelétől. A korcsmárosból való szabó kiadja a leányai számára való matériákat, azzal kimutatnak egy különös szobát is. Estve bemegyen, lefekszik; de aludni sem mer, sőt úgy gondolkodik magába: hogy reggelre el fog szökni, különben a gyalázattól megmenekedni másképpen nem fog. Egyszer felveti szemeit, hát látja, hogy mindenféle szabósághoz megkivántató eszközök magokban dolgoznak; ezen ő nagyon elcsudálkozók, és ismét elaludt. Mikor felébredett reggel, minden ruhák a fogason készen állának. Ezen a mester igen nagyon csudálkozott, és a királyleányok ruháit is így varratta. Mikor megtudta hogy bátyjainak lakodalma másnap fogna tartatni, ő is bement a maga koldusruhájában a rezidencia kapuja eleibe bámulni, semmi fizetést nem vévén mesterétől, sőt ígérte, hogy szívességét, amiért befogadta, rövid idő múlva vissza fogja fizetni. Itt a nagy lakodalom tartatott, az egész birodalmából a királynak ott lévén boldog boldogtalan. De még is annak a hiával volt az öreg király, hogy fia meg nem érkezett, és hogy a Vénus madara is szüntelen búsongott, és nem éneklett. Egyszer a rongyos királyfi, amint a rezidencia kapuja előtt kéregetne a ki és bemenő emberektől, egy kapus jól reá út hogy miért nem menne be? ottan kapna elegendő ételt: melyre ő azt felelé: Hogy menne oda egy nyomorult szegény a nagy rangúak közzé? Erővel behajták tehát a többi koldusok közzé enni, ahová amint bement: egyszerre az ajtó nyitva lévén, reá szállott a Vénus madara, és felségesen éneklett, mindjárt bevitték a koldust, akire egyszerre a bátyjai és szeretője reá esmertek. Abba a minutumba megíjodott az öreg király is, és ötlet királyi öltözetben felöltöztetvén a birodalmat atyja is szabad tetszésére bírta, hogy úgy bánjon velek amint neki tetszenék. Akiknek minden jelenvalók halált ítélenek. De ő így szólott: No ti háládatlan és kőkemény szívet viselő bátyáim, akik nekem jóéert gonoszszal fizettetek, én most megbüntethetnélek benneteket halállal is; de éreztétek, hogy öcséteknek igaz atyafiságos szíve van, aki bármely gyalázatnak és szenvedésnek voltam is kitétetve, mindazonáltal megfelejtkezem gonosz cselekedeteitekről, remélvén hogy ennekutánna elkövetett hibáitokat dupla szeretettel és hűséggel fogjátok bebizonyítani és megpecsételni. Így mindnyájan öszveesküvének, és számos boldog esztendőket szemlélték víg örömeök között.

XXVII. EGY TÁTOSRÓL.

Hajdanában volt a világon egy szegény és sok nyomorúságokkal küzdő ember, akinek voltak tizenkét fiai. Ezen tizenkét fiai, amidőn azon időt elérték, hogy valami szolgálatra alkalmasak lennének, elmentek egy királyhoz szolgálatba, és mindenik szolgált magának egy lovat. A legkissebbik fiú, aki magát bátyjai előtt legtunyábbnak és restebbnek mutatta, de alattomba a legnagyobb okosságú és serénységű volt, egy lovat, amely a király istállójába leghitványabb és restebb volt, magának elválasztott. A király nem igen örömet adá neki mondván, hogy száma nélkül sok szép lovak lennének istállójába, miért nem választana ő is mint a többi bátyjai, olyan szép lovat? de ő minden módon meglegedvén a hitvány lóval, megköszönvén a királynak nagy kegyelmét, haza felé indultak. Itta több testvérei nem is kívántak vele menni, minthogy maga sem volt gavallér, a lova is rútvál nézett ki. Egyszer egy nagy sáron kellett általmenni: a hitvány ló bele maradt a sárba. A kis fiu kérte tehát a bátyjait, hogy segítenék ki: de azok azt felelték: Ha jobban szeretéd a hitvány lovat mint a jót, mostan úgy vegyed hasznát: vess magadra, mi veled nem bajlódunk; azzal ottan hagyták. Alighogy testvérei elmenének, megrázkodott a ló, egyszerre egy aranyszőrű paripa vált belőle, és így szólt a kis gazdájának: Ime itten van a fülemben egy pár arany öltözet, vedd fel magadra; és azzal, szárnyas ló formáját vevén magára, azt kérdezte, hogy milyen sebességgel menjen? úgy-e mint a szél vagy mint a gondolat? amelyre úgy felel a lovagló Kelf (így neveztetett): Úgy menj, hogy se magadba se pedig bennem semmi kár ne essék. Azzal amint széllelnézett, már hazájába volt. A bátyjai még sok időre kerültek haza, amelyen igen elcsudálkoztak, hogy öcscsök odahaza volt.

Annakutánna hogy bátyjai megjöttek, elindultak házasodni, oly feltétel alatt, hogy mind addig

meg nem házasodnának, míg olyan emberre nem találnának, akinek tizenkét leányai volnának. Egykor sok utazásaik után egy a mezőségbe magába szántogató ember megszólítja őket, hogy hová szándékoznának? Amelyre a szántóvetőnek így szólának: hogyha hallott volna valahol olyan embert, akinek tizenkét leányai volnának, férjhez menendők, megmondani ne sajnállaná! A szántó ember azt mondá hogy ebben a legközelebb lévő városban lakna egy bűbajos asszony, annak tud tizenkét eladó leányait, de többet sehol sem hallott. Bementek tehát a városba lakó bűbajos asszonyhoz, ahol nagy szívességgel fogadtattak, s mind magok, mind pedig lovaik jó kvártélyt kaptak. De egyszer amidőn az istállóba bement a legkisebbik fiú Kelf; így szól hozzá lova: Kedves kis gazdám, vigyázzatok magatokra, mert ezen az éjtszakán a bűbajos boszorkány mindenikünket meg fog ölni; hanem én azt javaslom, hogy majd valami tizenegy óra tájban légy ébren, én elmegyek az ablakra, és álmat lehellek mindenikre, akkor te a bátyáidat fektesd a bűbajos asszony leányainak helyekre, leányokat pedig bátyáid ágyokra; minden lovaitokat az asszony lovainak helyekre.

-17-

Ez meglévén, éjjel tizenkét órakor a vén boszorkány felébredvén, egy nagy bárdot fogva kezébe, minden leányainak és lovainak elvagdalta fejeket, azzal bement ismét házába, s mint aki igen nagy hasznót cselekedett, lefeküdt ágyába, és a Kelf tátoisa ismét belehelvén az ablakon, újra elaludt a vén asszony. Ekkor Kelf felköltötte bátyjait, hogy minél hamarább siessenek ki a vén asszony határából, mert különben meg kelletik halniok, ha fel fog ébredni. Elsiettek minél hamarább, Kelf pedig megvárta a vén asszony felébredését, aki, mikor megtudta hogy leányait ölte meg, nagy méreggel felugra egy még életbe lévő tátoisára, kergette Kelfet; de aminthogy a Kelf lova gyorsabb volt mint a vén asszonyé, utól nem érhetette, hanem így kiáltott hozzá: Várd el, kutya, majd reá jósz máskor. Ekkor a Kelf lova így szól: Mostan sehová se nézz, hanem egyenesen. Azzal megindulván mint a sebes szélvész, egykor csak elkiáltja magát Kelf: Megállj lovam; melyre ez azt kérdezte: Hát mit láttál? Felelt Kelf: Egy aranyhajszálat. A tátois ismét így szólott: Ha felveszed, úgy is baj, ha nem veszed, még nagyobb baj; no de csak vedd fel. Annakutánna azon mód szerint talált ő még egy aranylópatkót, és aranykacsatollat; mind felszedte őket. Annakutánna nem ment ő haza, hanem egy királynál beállott szolgálni.

-18-

Itten Kelf a leghűségesebb és tisztább lovász volt mindenek felett. Ő a tisztogatáshoz soha gyertyát nem kért, még is lovai mindenkor a legtisztábbak voltak: ezért a többi kocsisok nagyon gyűlölték, hogy mi lenne annak az oka hogy gyertyát sem kér, és még is olyan tiszták a lovai? Egykor meglesték: hát látják, hogy egy aranylópatkó világánál tisztogat. A királyt a többi cselédek odahívták, és midőn maga is a király személyesen látta volna, bement Kelfhez, akitől megkérdezte, hogy hol vette volna ezen lópatkót? melyre Kelf így szólott: Ezen lópatkót, aranyhajszálat és aranykacsatollat találtam az úton. Ezeket a király elvette Kelftől, és bevitte. Másnap reggel behívatta a király Kelfet, így szólván neki: Hallod-e: azt parancsolom neked, hogyha azon leányt, aminek a hajából való ezen hajszálat, nekem ide nem hozod, úgy tudd meg, hogy halál a fejedem. Ekkor nagyon szomorúan kimegyen az istállóba, egész napját sírással búsongással töltötte. Hát csak megszólal a tátois: Kedves Kelfem, miért vagy olyan bús és szomorú, és miért siránkozol? nekem semmi bajodat nem mondod? Könnyes szemeit Kelf felemelvén így szól: Halál a fejemen ha azon leányt, akinek a hajából való azon hajszálat, a királynak meg nem hozom. A tátois mond: Jól tudtam, azért mondtam hogy ha felveszed, úgy is baj, ha nem veszed, még nagyobb baj. No de légy jó reménységbe; kérj mind nekem, mind magadnak útravalót.

-19-

Megnyervén az útravalót, elindulának mint a villámlás. Az úton így szóla a tátois az ő gazdájához Kelfhez: Mostan oda kelletik mennünk, ahol a bűbajos vén asszony kergetett bennünket: az ő házába van azon aranyhajú leány egy bölcsőbe, a maga ágya mellett rengeti szüntelen; hanem arra kérlek, hogy mikor én belehellem az álmat a vén asszonyra az ablakon, sebesen menj be, és ragadd meg minden bölcsőstül, de hozzá ne nyúlj, mert különben életedet vesztet. Úgy is cselekedett Kelf; megragadta minden bölcsőstül; de minthogy a bölcsőbe lévő aranyhajú leány nagyon szép és kellemetes formájú volt, Kelf meg nem állhatta hogy meg ne csókolja, amidőn az ablakon keresztülvitte: mindjárt felserkent a vén asszony, és a maga tátoisára hágván, kevésbe múlt hogy Kelfet el nem fogta, nagy fenyegetésekkel ijesztvén a jövődő oda meneteltől.

-20-

Nagy örömmel vette a király a gyöngy teremtés megjövetelét. Akinek a király ajánlván szívét lelkét, holtig való szerelmét: de erre így szóla a leány: Nem leszek addig birtokodba, míg azon aranykacsát, amelynek a tollából való ezen toll, ide nem hozatod. Ezt is Kelfre bízta a király. Egy száz öles mélységű kútba volt a kacsá; ide leeresztette Kelfet lova; de minthogy egyszerre meg nem kaphatta a kacsát, elkiáltá magát, és a vén asszony megragadta Kelfet. Itt a vén asszony megkötetvén Kelfet, befűtetett egy vas kemencét hétszer jobban mint máskor. De minthogy a szolgáló maga maradt, mondotta Kelfnek, hogyan üljön azon targoncába, amivel be akarta a kemencébe taszítani. Kelf mindig úgy ült, hogy be ne tudja taszítani; a leány hiába magyarázta, Kelf nem akarta érteni, mondván a leánynak, hogy mutassa meg, hogy miként kellessen ülni: akkor a leány mutatás végett bele ugrik a targoncába, Kelf pedig serény volt, betaszította a kemencébe, maga pedig a kacsát megfogván, hazament. Ekkor a király a szép leányt készítette házassági élet elfogadására, de a leány azt mondotta, hogy addig nem, míg azon ménest, amibe azon ménló van, aminek a lábáról való ezen patkó, ide nem hajtatod. Ezt is Kelfre bízta a király, akinek lova így szóla, hogy kérjen bőven zabot, egy ásót, és egy bialbórt; ezeket megkapván, mentek ők egy nagy tenger mellé, ahol egy szigetbe megmutatta a ló a ménest; annakutánna egy gödröt ásott Kelffel, abba bele feküdt maga Kelf és a tátois is abba volt betakarván a bialbórral. Megtanította a tátois Kelfet, hogy mikor ő vívni fog, a veres lángot locsolja, úgy a tátois meg fog mentődni. Ezután elnyeríté magát a Kelf lova. A szigetbeli ménló mindjárt meghallotta, és félig a tengerbe bejött; de minthogy a Kelf lova a gödörbe bújtt, nem látta, visszament; második

-21-

-22-

nyerítésre általjöött, kereste, mindenütt nyerített; ekkor a Kelf lova kiugrott a gödörből, és addig viaskodtak, hogy a Kelf lova meggyőzte; annakutánna az egész ménes magába általjöött, és haza hajták. A király készteté ismét az aranyhajú leányt az házassági életre; de a leány azt mondta, hogy addig nem, míg maga azon lovaknak tejébe meg nem fürdik, amit azoktól fognak fejni. Ekkor a Kelf lova megrugdosván sorba mindenik lovat, magoktól leadták a tejet; a tej úgy forrott, mintha a legnagyobb tűz lett volna alatta. A fürdést is Kelfre bízta a király, aki lovát kivívén, ez reá lehellet, és csak lágymeleg lett a tej; Kelf pedig hétszer szebb volt mint annakelőtte. De a leány azt kívánta, hogy a király személyesen megfürödjék. Kivítette tehát a király is a Kelf lovát, de amint ez reá lehellett a forró tejjre, még sokkal jobban forrott, amibe a bele lehellés után beereszkedvén, mindjárt szörnyű halált szenvedett a király. Ekkor az aranyhajú leány így szóla Kelfhez: No kincsem, én a tiéd, te pedig az enyim vagy, éljünk számos boldog esztendőket. Így lett a szegény Kelfből király, aki élt és uralkodott vég nélkül való időkig.

XXVIII. A PELIKÁN KIRÁLY.

Volt hol nem volt, még az árabok tengereken is túl volt, hegyen völgyön, még pedig a rongyos levelű erdőn is túl volt, volt egykor egy szegény ember, kinek a gazdasága csak egy rongyos kunyhóból állott; életét pedig csak úgy táplálgatta, az erdőből naponként száraz gallyakat hordott, és a piacon eladta, magát és feleségét abból táplálta. Míg fiatalok voltak mind a ketten, magzatjuk nem volt. Egyszer az asszony teherbe esvén, már közelgetett a szülésnek az ideje. – Azon estve oda érkezett Krisztus Péterrel, és kéri, hogy adna a szegény ember nekie szállást; melyre mond a szegény ember hogy: nem adhatok, úgymond, mivel a feleségem ilyen s ilyen állapotban vagyon: azért hát nem lehet magoknak, jó barátim, a szobába feküdni. Kire monda Péter: Hiszen lefekszünk mink a pitvarba is, csakhogy a levegő alatt ne feküdjünk. Ekkor csinált a szegény gazda a pitvarba ágyat; azon éjtszaka pedig nagy fájdalommal kinoztatván a szegény asszony, monda Péter az urának: Uram szabadítsd meg szegényt, mert nagyon kinlódik. Mondta az úr: Eredj Péter, nézd meg mit látsz az égen? Péter kiment és nézi: hát látott az égen két kardot, és három halálfejet. Mondván Péter az urának hogy mit látott, monda az úr: Hogyha ebbe a szempillantásba megszületik a fiú, tehát el kell neki vesznie vagy háborúba, vagy pedig döghalál által. Megint kezdi az asszony jajgatását, és kéri Péter az urát, hogy szabadítaná meg: az ura pedig mondja, hogy nézze meg viszont mit lát az égen. Péter pedig kimegy, és látja hogy vagyon az égen egy szép kinyílt rózsabokor. Melyet mondván az urának, no akkor legyen meg! monda ez, és az asszony megszülte a gyermeket.

Reggel felvirradtak szerencsésen, és kéri a szegény ember a két szállóját, hogy vigyék el a kis fiút a templomba, és kereszteltessék meg; melyet el is vittek, és épen akkor értek a királynak a magzatjával a templomba, de mivel ez leány volt, tehát mondja az úr hogy ezt kereszteljék meg, mivel ez fiu. Ezt nem akarván a pap cselekedni, tehát veszi Krisztus a gyermeket, és maga megkereszteli, azután megáldotta, és általadta az atyjának. Hogyha, úgy mond, egyszer a gyermek felnő és el fog valahova utazni, tehát add neki ezt a botot; és a maga botját általadta a szegény embernek. A királynak a leánya épen egy idős volt ezzel a szegény ember gyermekével. Már mind a ketten felserdültek, és háza a leány az ő legszebb virágzó ideiben volt, és oly gyönyörű tekintete volt nekie, hogy hozzá hasonló nem volt körülbelül szépségére, amelyben is nagyon elbízván magát, gyűlésben kihirdette, hogy ő máshoz nem megyen férhez, csak ahoz, aki neki a Pelikán királynak az tollából hoz egyet. Erre a hirdetésre sok bárók, grófok, hercegek, válogatott cigánylegények indultak a Pelikán királynak a keresésére, de senki nem tudta feltalálni. Végre mondja a feljebb említett szegény embernek a fia: Atyám én is elmegyek, és talán én leszek szerencsés hogy rá talállok arra a drága kincsre. Kinek mondja az atya: Eredj fiam, járj békével segítsen az isten. És az atya készít nekie útravalót, hogy elmeessen; végre adja a fiának a keresztatyjától kapott botot, és ez elbucszik az atyjától, és útnak indul, maga se tudja hogy merre menjen. Egy helyett megéhezett, és leül a földre, és a botját maga alá tette, és mely nagyon elbámult, midőn a botja maga alatt lóvá változott, és kérdi tőle a lova: Hogy akarod, édes gazdám, hogy most menjünk, mint a szél, vagy mint a gondolat? Mondá neki: Csak úgy menj édes lovam, hogy se énbennem, se tebenned semminemű kár ne essék. Ezzel megindul szélmódjára, és viszi egész estvelig; estvére érkeztek egy nagy városba, ahol mondotta a lova; hogy itt meg fogunk hálni; és bementek mind a ketten a vendégfogadóba. Midőn a lovát az istállóba bekötötte, maga pedig a vendégszobába ment és bort kért magának, és bora mellett falatozta kedves pogácsát, melyet még az atya tett a tarisznyájába; egy kevés idő múlván szemléli a korcsmáros, hogy messzéről való és külső országokból volna (mivel vele a lova repült) és hozzája megyen, asztalánál leülvén, előre köszönti, azután kérdi, hogy honnan, és micsoda országból származott, és hogy hová utazik? Midőn ezt meghallotta, mondá hogy én, úgy mond, az Meltáfó országából való vagyok, és útzok a Pelikán királyhoz. Midőn ezt meghallotta a korcsmáros, hogy ezeknek a hatalmas madaraknak a királyához utazik, gondolván hogy ezt jó lenne a királynak megjelenteni, azzal felkészül és szalad a királyhoz. Midőn jelentése után beeresztették a király eleibe, mindjárt elbeszéllette hogy micsoda ember vagyon nála. Mondá a király, hogy mindjárt hozzák hozzám az embert. A korcsmáros nagy sietséggel vezet a királyhoz, és midőn a király mindenekeket kikérdett volna tőle, kérdi végre, hogy valóban a Pelikán királyhoz utazik-é? kinek mondá emez, hogy oda. Mondja neki a király: hogyha egyszer a Pelikán királylal beszélsz, úgymond, tehát kérdezd meg, hogy az én harminckét kerekű malmomra folyó forrás miért száradt ki, és hogyan lehetne megint a forrást folyóvá tenni? hogyha ezt neked megmondaná a Pelikán király, és nekem hírül hoznád, tehát tégedet nagy embernek tennélek.

Elmegyen a királytól, elébb jó ajándékot vévén őtöle; azután reggelre kelve tovább indult. Midőn már egész nap utazott volna, tehát estvére viszont egy nagy városba megszálltak. Midőn a lovát jó karban helyhezette, maga pedig a korcsmába bement, hát kérdik hogy honnan való; erre megmondotta, és hogy hovámenne. Kit midőn hallott volna a király, hivatja magához, és mond neki: Hogyha te a Pelikán királyhoz mégy, tehát kérdezd meg hogy miért nem terem az én körtvefám a kertembe, aki ezelőtt ezüstvirágokat virágozott, és aranykörtvéket termett? Ezt is hogy észébe vette volna, midőn a király jó ajándékka magától elbocsátotta, ő útnak indult, és kérdezőt, hogy mikor jönne vissza, feleli hogy nem tudja.

-28-

És utazván, harmadnap múlva rettenetes vadonba érkezett, s egy városban talált, a melybe bement, hogy valami eleséget vegyen magának. Midőn a városban járna, kérdék tőle a király cselédjei, hogy hová utazik? ő pedig mondotta hogy a Pelikán királyhoz. Kit mindjárt vezettek a királyhoz, és midőn a király mindent tőle kitudakozott, mondja neki a király Hogyha egyszer oda érsz, tehát kérdezd meg hogy azon leányomat, aki már hét esztendeje hogy beteg, hogy lehetne kigyógyítani? Ezzel megajándékozta a király, és ő tovább utazott.

Az útjában monda az lova neki: Hallod-e látod amoda azt az erdőt; ott énrólam szállj le, és viszont én egy bot leszek, és engemet az erdőbe valami nagy fának a tetejében köss fel, magad pedig a tengernek partjára ballagj el, ahonnan nem messze leszen a te szándékodnak elérése. Melyet midőn hallott volna, tehát leszáll a lováról, és ebbül bot lett; kit midőn már felkötött a fára, és a fát jól megjelelte, maga a tenger felé vette az útját. És midőn a tenger partjához érkezett, lát ott egy hidegvette vén asszonyt, melynek az orra két öles volt, és az orrán hordta által a tengeren az embereket. Midőn hozzá ért volna az ifju, kérdi tőle a vasorrú, hogy hova utazik? Melyet elmondott nekie. Midőn meghallotta a vén asszony, azt mondja neki: Hallod-e fiam, hogyha vissza jössz, tehát azt is kérdd meg, hogy énnekem meddig kell szolgálni itt a tengeren őtet? és tovább utazik a vén asszonynak javaslása után. Végre elérkezett egy erdőhöz, melynek a szélén egy gyönyörű fényességű ház volt, melyet körülfogott egy legdrágább virágokkal teljes szép kert. Midőn hozzá érkezett, kint volt egy igen vén asszony, és midőn hozzá érkezett, köszönti a vén asszonyt; ez fogadja, és kérdi tőle, hogy hol járna ebben a vidékben, holott tőletek még a madár sem jöhet ide? Melyet midőn elbeszéllett volna, hogy miért jár, és legkiváltképen miért jött, és elbeszéllette az útjába hogy a három királyságok még mire is kérték, legjobban kérte hogy, ha lehet, csak egy szál tollat is szerezzzen neki: a melyet meg is igért a vén asszony, hogy minden bizonynyal az Pelikánok királyának tollából fog nekie szakítani, mert ő az felesége. Behívja annakutánna a szobájába, ételt és italt ad nékie és azután bedugta őtet egy ágy alá, és betakarta egy teknővel, és mondotta neki, hogy: az éjtszaka ne aludjál, hanem mindég figyelmezz arra, amit én és az uram beszélünk.

-29-

Végre eljött a Pelikán, nagy fényességgel megtöltötte a szobát, és nagyon perelt hogy micsoda más országból való ember vagyon itt? és add elő nekem mindjárt, bátor akárhol vagyon; de az asszony tagadta, hogy ő a felől semmit nem tud, hanem máma kenyeret sütöttem, és nagyon megizzadtam, és az ingemet levetettem, és annak van olyan nagy szaga. Melyet a felség elhitt, és az öreg kifüstölte a szobát, és mind a ketten feküdni mentek. Midőn fél éjtszaka az asszony a Pelikán királynak a tollai között vakarászott, kiszakajt egy tollat az gyémántfényességű hátából; melyen nagyon megharagudott a Pelikán, hogy miért szaggatja a tollait. Kinek mond a vén asszony: hogy neked én ezt nem készakarva cselekedtem, mert a tollaid nagyon öszve vannak ragadva; viszont még két tollat kiszakajtott, a kin még jobban megharagszik az Pelikán, és többet nem hagyott a feleségének az tollai között vakarászni, azután tetette magát az asszony hogy alszik. Egyszer csak felébred álmából, és beszél a álmat, hogy még soha többé oly álmat nem látott mint most. Kinek mond a Pelikán király, hogy mit álmodott? Beszéli a vén asszonya úgy mond: Jöttek hozzánk három királyok, és mindegyiknek tőlünk egy-egy kérése volt; az első úgy mond: Vagyon nekem egy harminckét kerekű malmom, és most már a forrás, amely reá folyt, kiszáradt, s kérdezi, hogy miként lehetne megereszteni a forrást? A második viszont, hogy vagyon a kertiben egy körtvefája, s hogy miért az most nem terem, holott ezelőtt aranykörtvéket termett, és ezüst virágokat virágozott? Az harmadik pedig mondá, hogy nekie volt egy nagyon szép leánya, de már hét esztendeje beteg, és nem tudják meggyógyítani; kérdi miképpen lehetne meggyógyítani.

-30-

-31-

Ezekre mond a Pelikán király, hogy nem hiába, közel vagy háromszáz esztendőhöz, tehát azért álmodozol oly igen igazat; csak hallgass. Az első király, akinek a malma nem forog mivel nincsen vize: tehát ha valaki a forrás gödribe lévő malomkövet, amit leeresztett egy molnár legény, kihúzná, tehát elindúlna mindjárt a malom, és az elébbi nagy hasznot viszont hajtaná. A második, aki azt mondá, hogy drága körtvefája volt, és már többet nem terem: minek is teremne, gondolja ez magába, odafent, mikor a töve alatt vagyon huszonnégy kád pénz? míg azt onnan ki nem ássák, addig a fa nem terem. A harmadik pedig, akinek van egy beteg leánya, tehát az addig meg nem gyógyúl, míg azt az áldozatot, amit most hét esztendeje egy pap nekie adott, és mivel a papra haragudott, ő azt kiköpte, és egy béka azt hirtelen elkapta, és az oltár alá bevitte: míg onnan ki nem veszik, és a leánynak be nem adják, addig meg nem egészségesedik.

-32-

A beszélgetés között reggel lett, és a Pelikán onnan hazól elment; a vén asszony pedig kivette az ágya alól az ifjat, és általadta nekie a nagy drágaságú szép tollakat, és monja neki: A többit, a mit kérdeztél, már hallottad; de végre mondá az, hogy még itt is egy vasorrú bába mit mondott nekie, hogy meddig kell szolgálni neki a tengerparton? Mondá az öreg, hogy őnékie addig kell nekie szolgálni, amíg a századik embert nem veszti a tengerbe, s hogy kilencven kilencet már befojtott. Ezzel megköszöni az ifju az asszonynak jó akaratját, és utazik vissza.

Midőn már a tengerpartra ért, és a vasorrú bába általvitte a tengeren, kérdi tőle ez, hogy meddig kell nekie még szolgálni? Mondá az ifju, hogy: Jój ide velem az erdőbe, és ott

megmondom. Midőn a vasorrú bába elkísérte volna a kis erdőbe, ott felmegy az ifju a fára, és leveszi a fáról a botját, és viszont megint ló lett belőle, és reája ül; akkor mondá a banyának, hogy már kilencven kilencet befojtottál a tengerbe, még egyet kell befojtanod, akkor elszabadúlsz. Mondá az: Köszönd, kutya anyáju, mert te lettél volna a századik.

-33-

Ezután útnak indult, és elért az első városba, akibe utóljára volt mondva, hogy őtet a királyhoz vezették. Midőn már a királynál lett volna, megmondotta a királynak, hogy a leánya miért oly nagyon beteg: Ekkor az áldozatot az ifju mondása szerint az oltár alól kivették, és a leálynak beadták, amely után a leány mindjárt jobban érezte magát, és három hét alatt meggyógyult. A király ezért a cselekedetiért sok kincscsel és katonasággal megajándékozta. Innen osztán ért a második királysághoz. Midőn már a király eleibe ment volna, és az ifju mondá hogy a körtefája miért nem terem, mindjárt felásatta a fát, az alatt pedig a nagy kincset meglátta, melyet onnan felvettek, és a fát újra elültették, aki mindjárt bimbózni kezdett, és virágozni. Ezt nagy örömmel látta a király, és a kincset szekerekre rakta és az ifjunak adta, és melléje nagyszámú katonaságot, és már mint egy nagy kincsekkel bíró nagy hatalommal ment az utolsó királysághoz. És midőn már mint egy generális elejére ment volna, megmondja neki, hogy mi az oka hogy a forrásod elszáradt, és nem öröl a malmod: a forrásod lyukába egy molnárlegény, akinek nem fizettél, egy malomkövet eresztett a forrásba: míg ki nem húzod, addig nem jár a malmod. Amelyet a király mindjárt mesterséggel kihúzatott, és a forrás nagy zúgással el kezdett folyni. Ezt látván a király, nagyon örvendett, és az ifjunak nagy sok pénzt és katonát adott. Már most az ifju mint egy nagy fejedelem ment haza felé, kinek már kincse és sok katonasága volt. Az atyja házához menvén, az ő atyja nagyon csudálkozott, hogy az ő fia nem csak gazdagságot, hanem még egy királyhoz illő sok katonaságot is hozott magával; de végre midőn megmutatta az atyjának, hogy még a Pelikán királynak a tollából is hozott magával, jelenti végre a királynak, hogy ő legyen az az ember aki a Pelikán király tollából hozott, a mit a kissasszony kívánt. Melyet midőn megmutatott, a kissasszony nem annyira a tollnak, mint a szép ifjunak megörült, s mivel hallotta és látta, hogy mely rettentő kincset hozott magával. Itt csakhamar kezét fogott a király leányával, és végre megesküdött a szép kisasszonnyal, és az öreg király halála után ő lett a király, s a királyságot bölcsen feltartotta, míg életét be nem zárta.

-34-

XXIX. ÖRDÖG LEÁNYA.

-35-

Volt hol nem volt, még az óperenciás tengereken is túl volt, volt egyszer egy szegény ember, ennek a szegény embernek volt egy fia, akinek nagyon kevés gazdasága volt úgy, hogy már maga is alig tudott élni. Mondja a fiának: Látod-e kedves gyermekem, hogy már magamnak nincsen semmim, hanem eredj és keress magadnak valami szolgálatot, talán minket is tudsz boldogítani. Ezzel a fia felkészül, és elútazik, és jár kel, heted hét ország ellen bújdosik szegény mindenfelé. Egyszer ért egy rettenetes nagy hegyet, melyen felül volt egy nagy vár: felmegyen a várnak a kapujához, és kérdi a kapun állótól, hogy kié legyen a vár? emez pedig felelt, hogy a nagyságos Plútóé. Itt az ifju bemeget a várba, és jelenti magát hogy szolgálatot kapna. Midőn már felvitték a vár urához mondja ez magába: Jó lesz ez nekünk, mert bizony mondom hogy ily hamar embert nem kaphatunk. Befogadák hát őtet, és mondják: Hallod-e, itt nálunk csak három nap az esztendő, és hogyha te azt ki tudod szolgálni, tehát akkor háromszáz forintot kapsz. Adnak nekie enni, és mondják: Nálunk oly szokás vagon, hogy csak éjtszaka kell szolgálatját az embernek tenni; tehát most feküdjél le, az éjtszaka pedig fogsz dolgozni. Lefekszik a fáradt fiú, és este felé felkölt, és kérdi, hogy mi lesz a dolga? melyet megmutattak nekie: látod-e, úgy mond, amoda a vár alján azt a nagy erdőt? tehát azt neked az éjtszaka ki kell vágni, és a fát ölbe rakni; és adnak neki egy fejszét, és mondják, hogy ha ezt meg nem fogod cselekedni, tehát holnap beviszünk a pokol szolgálatjába. Nagy szomorúan kifelé indul az erdő felé, és mikor elérte az erdőt, és nem tudta hogy miképpen fogjon a dologhoz: míg így szomorkodik, hozzája jött egy nagyon szép fiatal leányzó, és köszönti őtet, és mondja neki: Ugyan hogy jöttél te ide te szerencsétlen ifju? ki is könnyes szemekkel panaszkodik hogy nekie miket parancsoltak. Mondá a leányzó: Te csak ülj le, és itt, amit neked hoztam, edd meg, és azután feküdjél le: ne félj mert én neked mindent elvégezek. Ezek után feküdni ment, és a Rozália kezdett a dologhoz, oly serényen letakarította a fát, és ölbe rakta, hogy már midőn hajnallott, tehát már akkor az egész dolog készen volt.

-36-

-37-

Reggel hát felköltötte az ifjut, és mondja neki: No egyél most, tudom hogy nagy ebéd lesz már akkor mikor te fogsz früstökölni. Hazament tehát az ifju, és jelentette az urának, hogy amit parancsolt, már elvégezte. A Plútó kétfelé nézett, és mondá a feleségének: Hallod-e ez nagyobb ördög mint én vagyok, mert ez oly dolgot vitt végbe, melyet én magam se tudtam elvégezni: hanem majd parancsolok én neki holnap oly dolgot, melyet tudom hogy el nem tud végezni. Ezek után adnak az ifjunak egy kevés kenyeret és egy pohár bort, amely után parancsolják, hogy az éjjel azt a földet, amit a múlt éjjel irtottál, azt felszántsd, és kölessel bevedd, és reggelre a kölest meg is éreszszed, hogy az én asztalomon holnap kását a terméséből ehessenek; ezeket pedig hogyha el nem végzed, holnap a pokol dolgához küldelek. Ezek után nagy szomorúan eltávozik az ifju, és kimenvén jókor a földre, ott nagyon szomorkodván egy fa alatt leül: hát ime jön a tegnapi szép Rozália, kit midőn meglátott az ifju bágyadt szemeit reá vetette. Mond neki Rozália: No hogyan vagy szivemnek szerelme? Kinek mondá az ifju, hogy tegnap amit mondtak csak még álom volt a mai dologhoz, mert csak gondold meg, gyönyörű virágszál! hogy nekem most lehetetlen dolgot parancsoltak, mert a szántása a földnek csak meg lehetne még, de a köles megnyövesztése előttem lehetetlennek látszik. Mondá neki Rozália: Hallod-e, ne búsulj semmit, mert én rajtad segítek, és helyetted mindent elvégzek, csakhogy majd egyszer hajdanába el ne

-38-

felejtkezéssel rólam, hanem légy hivem; melyet az ifju meg is ígért nekie: Hogyha egyszer innen kiszabadulhatok, tehát örökös híved fogok maradni, csak most, kedves angyalom, segíts rajtam. Ekkor mond Rozália: Feküdjél le, és aludjál reggelig: majd én elvégzek mindenedet helyetted. Ekkor az ifju lefeküdt, és Rozália mindent elvégzett helyette.

Reggelre felkelvén, mond neki a leány: No lelke, gyere velem, és szedj a kölcsből, és vidd el az atyámnak, hogy teljék be a kedve. Ezek után szedvén kölest, viszi Plútónak eleibe és mondja: No uram, elvégeztem a parancsolatodat. Ezen Plútó nagyon elcsodálkozott, hogy ő ezt a nagy dolgot nekie elvégezte; melyet midőn meghallott az ördög felesége, monda Plútónak: Hallod-e, te nem tudsz parancsolni; majd meglátod, hogy én holnap oly dolgot parancsolok neki, melyet tudom hogy el nem végezhet. Ezek után adtak nekie viszont egy kevés kenyeret, és egy pohár bort, melyet midőn megett, monda Plútó: Hallod-e, már most én neked nem parancsolok, hanem eredj, a feleségem fog neked valamit parancsolni. Midőn bement volna az asszonyhoz, kérdi tőle, hogy mit méltóztatik parancsolni; s mond neki az asszony: Én most neked nem parancsolok oly sok dolgot, hanem csak azt, hogy azt az egy lovat, mely az istállóba vagy, vidd el sétálni, és midőn már megjártattad, azután elvidd a kovácshoz hogy patkólja meg; de tudod, nem kötőfékszáron fogod vezetni, hanem reá fogsz ülni, és úgy fogod jártatni. Ne félj, mert szelid ló, és nem bánt az tégedet. Ezek után elmehetsz, hogyha a parancsolatot elvégezted. Ezzel elmenvén a fiú, viszont kiment sétálni az erdő mellé, ahol ennekelőtte dolgozott; és im már a szép Rozália ott várta őtet; és midőn hozzája ért, nyakába borúlt és megcsókolván mondá: Szerelmes gyönyörű galambom, mit parancsoltak? add elé, mert a balorcám nagyon fájt ma éjtszaka, netalán az anyám valamely oly dolgot parancsolt, melyet még én sem vihetek végbe. Monda az ifju: Oh kedves ártatlan kisasszony, a te szíved látom nagyon kegyes, és szánakozó; ne félj már rajtam, mert a holnapi parancsolat nem oly igen nagy, mint a többi volt, mert csak egy lovat kell jártatnom és megpatkóltatnom. Melyet hallván Rozália, nagyon elfejeéredett, és monda: No most nem tudom hogy fogsz szabadulni, mert az anyám lesz az a ló, melyet te fogsz jártatni, és megpatkóltatni; de még is, ne félj, mert az anyámat is éretted megtagadom, és inkább elvesztem, csak hogy te légy hív énhozzám. Hanem hallgass a szavamra, és eredj még ma a kovácshoz, és parancsold meg nekie hogy csináljon neked egy másfél arasztos sarkantyút és egy huszonnégy ágú taréjt bele; azok pedig oly erősen legyenek kiköszörülve, hogy hegyesek legyenek mint a fullánk, és élesek mint a borotva; azután hogy, ha reá ülsz, hanem még az istállóba ülj reá, úgy jő ki vele az istállóból: végre, majd ha az ég alatt leszel, tehát szorítsd meg jól, hogy a sarkantyúnak taréja megjárja a bélit; ne kíméld semmit, azután majd repül egészen a levegőig veled, de te ne tágíts semmit, hanem egyformán szorítsd: úgy nem vethet le. Azután vidd a kovácshoz, és veress rá oly nagy patkókat a milyet te kívánsz, mert ő azt gondolja, hogy téged e sétálás közben majd elveszejt. Már most fogd ezt a kis italt, melyet mostan neked adok, és idd meg, mert hogyha eztet megiszod, tehát nem fogsz félni tizenkét ördögtől se. Mikor az ifju megitta az italt, monda Rozália, hogy: amit én neked megmondottam, el ne felejtkezéssel arról.

Ezek után haza fele vette az útját az ifju, és elment parancsolat szerint a kovácshoz, a ki is nekie parancsolta szerint megcsinálta a nagy sarkantyút, és a csizmájára fel is üttette. Másnap korán még hajnalba felkelt, és bemegy az istállóba, és körülnézte a lovat, és látja hogy mely tüzes szemekkel néz reája. Felnyergelte tehát, s még az istállóba reá ült, és úgy szorongatta a lovat sarkantyújával, hogy csak alig szuszogott. Midőn már kiért volna a várból vele, a ló szél módjára kezdi szaladását, a levegő felé kezdte ugrálni, de emez mindég a sarkantyújával ösztönözte, úgy hogy már a sarkantyújának a két taréja összeért a bélibe; ezt nem állhatván már utóbb az ördögi ló, csendesedni kezdett és akarátja szerint vele ballagott. Midőn már a kovácshoz ért volt, tehát a ló alig állott a lábán, és amidőn már mind a négy lábát megpatkólták, haza vitte, és az istállóba bekötötte. Azután bemegy Plútóhoz és mond: Uram, én már kiszolgáltam az időmet, hanem, fizess már most ki, és én elmegyek. Ekkor elcsodálkozik Plútó, és nagy hamarsággal kifizeti, és kéri őtet, hogy távozzék el tőle, mert már félt Plútó tőle.

Az ifju tehát elmegy serénységgel, és midőn már ment volna az úton, tehát eleibe állott a szép Rozália, és monda neki: No kedves galambom, most mindjárt rosszul lesz a dolgod, mert az anyámat jól megkínoztad. Hanem most én leszek mindjárt ló minden hozzá valóval, és te ülj reám. Ezzel megrázkodik, és ló lett belőle, és az ifju reá ült, és szél módjára repült vele Rozália. Amint szaladtak, mondja Rozália: Nagyon ég a jobb orcám, és aligha nem az atyám jön utánnunk; csak nézz hátra, hogy nem látsz-e valamit? Visszatekint emez, és lát egy nagy fekete felhőt utánnok jönni; mondja az ifju, hogy egy nagy fekete felhő jön. Mond a leány: Vessed az általvetőben lévő kefét a fejeden által; és amint levetette, tehát egy nagy felettébb sűrű erdő lett belőle, amelyen míg általmászott a fekete felhő, addig messze haladtak. - Viszont mond Rozália: Nem látsz-e valamit, kedvesem? Emez mondá, hogy már nem messze jön egy nagy tüzes felhő. Monda Rozália: Vessed a vakaródat a fejeden által; melyet midőn elvetett volna, tehát lett belőle egy egekig érő nagy kőszikla; míg a tüzes felhő azon általmászott, addig ezek messze haladtak. Újra monda Rozália: No most én egy föld köles leszek, te pedig leszel vén ember; s ha kérdik tőled, hogy nem láttál-e valamit hogy erre ment, mondd hogy akkor láttál, mikor ezt a kölest vetetted. Azzal úgy történt. Plútó arra megy és kérdi az öregot hogy nem láttál-e erre menni két fiatalot, egy ifju legényt és egy leányt? Mond az öreg, hogy akkor láttam, midőn ezt a kölest vetetted. Visszamegyen hát az ördög, és mondja a feleségének hogy mint járt a köles-örzövel. Mond a felesége: Eredj hamar vissza, ez az öreg ember volt az az átkozott fattyu, a köles pedig a leányunk, ő ez után iparkodik. Az ördög viszont indul, és mint egy füst utánnok ereszkedik. Mond Rozália: Nézz vissza, nem látsz-e valamit? kinek monda az ifju, hogy lát egy nagy veres füstöt. Mond Rozália: Én kápolna leszek, te pedig pap, és ha kérdi tőled hogy nem láttál-e minket, mondd te: hogy akkor láttál, mikor ezt a kápolnát építették. Oda érkezett tehát a Plútó, és kérdi, hogy nem láttál-e egy valami ifju legényt és egy leányt erre menni? igen is mondá emez, akkor láttam mikor ezt a kápolnát építették. Megharagszik Plútó és visszamegy, mondá feleségének hogy

mit látott; mire mond a felesége: Mit tudsz te, hiszen téged a gyermekek is bolonddá tudnak tenni; megállj, mert majd elmegyek én, és tudom hogy visszahozom őket, és megmutatom, hogy őket meg fogom tanítani. Utánnok indul tehát Plútó asszony, és amint Rozália mondja: nem látsz-e valamit kedvesem? mondá amaz: Látok egy igen nagy tüzes kereket nagy sebességgel utánnunk forogva jönni. Kinek mondá Rozália, hogy most én kácsa leszek, tebelőled lesz egy nagy tó, és én a tóba fogok úszkálni; a mely is mindjárt megtörtént, és hozzá jut a tüzes kerék, és változott nagy kányává, mely a kácsát meg akarta fogni, de a kácsa, míg hozzá kapott, addig mindig lebukott a vízbe; és midőn sokáig így vesződtek egymással, és semmiképen el nem tudta ragadni, tehát kimegy a vízből, monda a vén asszony, hogy ha már te úgy vagy az ífjuval, tudd meg Rozália, hogy ha téged az ífju szeret, tehát téged úgy elfelejtsem, hogy többé soha ne is nézzen, mert te engemet megcsaltál: az én anyai átkom rajtad! Ezek után a vén asszony haza ment.

-44-

Midőn még egy mérföldnyire voltak az ífju atyjának a házához, monda: Rozália, kedves Rozáliám, én most elmenek haza, és teutánnad jövök kocsival, mivel nem illik hogy én a te szép személyedet gyalog vigyem be. Ezzel jó rendbe hagyta Rozáliát, maga pedig haza ment; és midőn már haza ment volna, tehát egészen elfelejtkezett róla, és eszibe se jutott többé. A pénzen, mit a szolgálatból hozott, ökröket vett, így gazdálkodott vagy esztendeig és Rozáliáról meg sem emlékezett. Rozália béresét kedvesinek magához hívta és mondá neki: Hallod-e barátom, mikor haza érsz, tehát mondd mindig ezt a szöveget az ökreidnek, hogy talán te is úgy elfelejtkeztél a páradról, mint az én uram Rozáliáról? Melyre a béres, midőn az udvarba ment volna, mindig a csás ökrökre lármázott: Miért nem húzol? talán te is úgy elfelejtkezel el a páradról, mint az én gazdám Rozáliáról? Midőn a béres a kapun behajtott volna, az ífju gazda éppen ott állott, és magában gondolkozván, hogy mire menne ez a dolog, mintegy homályban eszibe jutott, hogy valamikor egy Rozáliát szeretett, és kérdezte a béresit, hogy miről mondja ő azon szavakat az ökröknek? Emez mondá, hogy egy szép kisasszony mondotta ezt neki, hogy ha az ökröket a kapuba behajtom, tehát ezt mondjam. Melyet hallván az ífju, egészen eszébe jutott az ő kedves Rozáliája, kit azután haza hozott, és megesküdött vele, és nagy gazdagságban és gyönyörűségben éltek mind végig.

-45-

XXX. HÁROM KIRÁLYLEÁNY.

-46-

Egy királynak volt három leánya, akik már nagyra felnőttek, és még sem eresztette az atyjok a napvilágra. Egyszer az öregbik a királyhoz ment, és azt mondja neki: Fölséges király, szerelmes atyám, már én tizennyolc esztendő vagyok, és a napfényt még sem láttam, azért könyörgök felségednek, hogy hadd mehessek sétálni. Felel a király: Édes leányom, az meglehet, hanem hogyha kimégy, többet vissza nem jöhetsz. A leány nem gondolt azzal, hanem elment egy tó mellé sétálni. Egy nagy sárkány kijött a vízből, s a leányt elvitte. A király várta a leányát, de az csak ott maradt. Azután a középső is mikor tizennyolc esztendő volt, az atyjához ment, és mondá neki: Fölséges király, édes atyám, azért könyörgök, hogy hadd mehessek sétálni. Az atyja azt mondotta: Édes leányom; hogyha elmégy is nem bánom, de majd te is oda veszel. A leány nem gondolt vele, csak elment az is ahoz a tóhoz, amelynél a nénje elveszett: tehát mikor oda ért, egy nagy irtóztató sárkány a vízből kijött, s a leányt elvitte. A király ezen igen nagy búban esett. Azután nem sokára a kissebbik is az atyjához ment, és monda: Fölséges király, szerelmes atyám, könyörgök, ereszsen sétálni: én már tizennyolc esztendő vagyok, mégis a napot nem láttam: akarnék sétálni. A király megengedte. Az is elment ahoz a tóhoz, a kinél a nénjei elvesztek. Mikor oda ért, azt is egy sárkány elvitte. Már itt a király oly nagy búban esett, hogy magán nem tudott segíteni, csak búsult.

-47-

Abban a városban volt egy vén asszony, akinek három fia volt, az egyik volt Estve, a másik Éjfél, a harmadik Hajnal. A király kurrentáltatta, hogy aki a leányainak híreket tudja mondani, fele királyságát neki adja. A vén asszony, hogy azt meghallotta, mindjárt gondolta magában: az én fiaim sokat járnak, talán valamelyik tud hírt mondani felőlök. Mikor aztán az Este haza ment, annak enni adott, azután mondá neki: Fiam, már régen nem voltál ide haza, azért maradj, feküdj le, s aludjál. De az Estve azt mondta, hogy ha az Éjfél ide haza ér, nem jól lesz; de még is az anyja szavára megmaradt. Az anyja elbujtatta, és elaludt; azután az Éjfél is haza jött: annak is enni adott, és annak is azt mondotta: Fiam, már régen nem voltál ide haza, feküdj le és aludjál. De az is azt mondotta, hogy ha a Hajnal haza ér, rosszul lesz a dolgom. Felel az anyja: Majd elbujtatlak. Az is lefeküdt, és elaludt. Végre a Hajnal is haza jött, az is evett, és lefeküdt. Mikor már kialudták magokat, mind a hárman fölkeltek, és hogy egymást meglátták, mind a hárman megijedtek. Az anyjok pedig azt mondotta nekik: Látjátok fiaim, mind a hárman az én fiaim vagytok, azért mit féltetek egymástól? hanem azt kérdem, hogy nem láttátok-e a király leányait? mert azt mondotta, hogy annak ki híreket hozza a leányoknak, fele királyságát adja. Felel az Estve: Én nem láttam; az Éjfél: Én sem láttam sehol. Azután felel a Hajnal: Én láttam, és nem hogy hirt nem tudnék felőlök mondani, de még haza is hozom őket. Hanem menjen kend a királyhoz, és mondja meg neki, hogy csináltasson egy háromszáz öles láncot, és a végiben hét mázsás karikát. Az anyjok elment a királyhoz, és megbeszélte, hogy az ő Hajnal fia mit mondott. A király nagy hamarsággal valamennyi kovács és lakatos volt mind összehívatta, is megparancsolta nekik, hogy mentül előbb lehet, a láncot megcsinálják; meg is lett. Azután elmentek az erdőbe mind a hárman. A Hajnal az Estének azt mondja: Eredj, vidd fel a fára ezt a láncot, s kösd meg. Este nem birta felvinni a láncot. Azután az Éjfélnak is mondá, hogy vigye fel s kösse meg. Az Éjfél felvitte s meg is kötötte, azután lejött a fáról. Végre mind a hárman összeesküdtek, hogy míg egy csöpp vér lesz bennök, addig egymást el nem hagyják. Azután az Estének mondja a Hajnal, hogy menjen le a lyukba; az

-48-

-49-

Estve azt mondta hogy ő nem mer lemenni, azután az Éjfélnak mondta, hogy menjen le, de az is csak azt mondta, hogy ő sem megy le: ismét öszveesküdtek, hogy míg ő fel nem jön a lyukból, addig ott legyenek.

Végre a Hajnal lement a föld alá, és ott egy rézvárba bukkant, abban bement, és a király leánya ott volt. Mondá a leány: Jaj kedves Hajnalom! mi hozott ide? menj hamar, mert ha a sárkány haza jön, ezer lelked lesz is, öszveszagat. Felel a Hajnal: Ő engem öszve nem szaggat, hanem mondd meg azt nekem, hogy micsoda erős az a sárkány? Felel a leány, hogy ha haza jön, egy buzogányt bevet a várba: hogyha az udvarban veti, akkor oda vagy, de ha be nem tudja vetni, akkor nem lesz oly erős; és pedig egy-egy itce pálinka az itala és egy kenyér az étele. Monda a legény: Add nekem a pálinkát és a kenyeret. A leány oda adta, a Hajnal megette. A sárkány mikor ment, egy nagy buzogányt vetett a vár felé nagy haraggal, hanem be nem tudta a várba vetni; a legény kimegy eleibe a sárkánynak, a sárkány nagy haraggal neki, és összementek, de a Hajnal a földhöz vágta, és hat fejét levágta, s így megölte; azután a leányhoz bement, a leány nagy örömmel a nyakába esett és megcsókolta, s azt mondta: Már édes Hajnalom, én a tied vagyok, te pedig az enyim. Azután a Hajnal kérdi: Hát ezt a rézvárat nem lehetne-e elvinni velünk? Felel a leány: Itt van egy rézveessző, azzal vágd meg a várat, és olyan lesz mint a rézalma lett belőle. Azután elmentek a másik várhoz, az meg mind csupa ezüst volt; abba bementek; ott volt a középső leány; az is megijedt, hogy mi hozta oda őket, mondá: Menj el édes Hajnalom, mert ha ezer lelked lesz is, megöl az uram. A Hajnal kérdi, hogy mit eszik? felel a leány: egy itce pálinkát és két kenyeret. Mondá a Hajnal: Add nekem azt a pálinkát. A leány neki adta és a kenyeret megette, a pálinkát megitta. Egyszer a sárkány a ház falához hajította a buzogányt, a Hajnal pedig kiment és azt is megölte. Azután ezt a várat is az ezüstveesszővel megütötte, és mindjárt egy ezüstalma lett. Végre a harmadikhoz mentek, az is nagyon megijedt, és monda: Menj el édes Hajnalom, mert az én uram oly erős mint a másik kettő, az téged megöl, ha ezer lelked lesz is. Kérdi a Hajnal: Mit eszik a te urad? Felel a leány: Egy itce pálinkát és három kenyeret. Monda a Hajnal: Add ide a pálinkát és a három kenyeret; ezt megette, amazt megitta, azután a sárkányt várta nagy haraggal. Egyszer látja hogy jön egy iszonyú sárkány, akinek tizenkét feje volt; még messziről megérezte, hogy valaki van a házában. Azért nagy haraggal haza megy, és a Hajnal nem volt rest, fölugrik, és úgy a földhöz vágja a sárkányt, hogy csak nem egészen elbukott a földben, a kardját kirántotta, és mind a tizenkét fejét levagdalta; azután nagy örömmel ment a várba. A leányok örömmel fogadták, végre az aranyveesszővel megcsapta a várat és mindjárt aranyalma lett: Azután-elmentek a lyukhoz, elsőben a leányokat felküldötte, utóljára maga ment föl; a király vára mellett feldobta az almákat, és három vár lett, úgymint arany, ezüst, és réz; azután mindenik a maga várába ment lakni. Reggel hogy a király fölkölt csak elálmélkodott rajta, hogy micsoda szép várak épültek az ő vára mellett, mindjárt oda ment, és hogy látta leányait, nagy örömmel készültek a lakodalomhoz, annak megtörténte után most is élnek, ha meg nem holtak.

XXXI. ZÖLDIKE.

Volt hol nem volt, még a hetedhét tengereken is túl volt egyszer egy vitéz, melyet Zöldikének hívtak. Ez oly rettenetes erővel birt, hogy magához hasonlót e világon nem tartott. Midőn már minden vitézeken kifogott a maga királyának országában, tehát elvégezte magában, hogy elmenyen világgá, és egy olyan vitézt keres, ki az ő társaságára méltó lenne. Lovat nyergel tehát és kardját felköti, és azzal útnak indul. Járkál, utazik, rettenetes messze földre, végre egy magas hegyre érkezik, melyről báméskodva szétekint, és egy felséges gyönyörű rétet lát, melynek közepében egy szép sátor volt, mely drága mesterséggel ki volt cifrázva, a rét pedig arany virágokat virágozott, és gyémánt gyöngyöket termett. Midőn így szemlélné ezt a szép rétet, lefelé ballagott, és amint a szélbe ért volna, tehát lát egy patakot vérrel teljesen folyni. Csodálkozott ezen Zöldike, hogy honnan eredt az a sok vér? Ezek után iparkodik a sátorhoz. Midőn már a sátor mellett lett volna, látja hogy a sátort egy mezítelen kard sétálta körül melyen is ő megrettent, és szemlélvén a kardot, hát látja, ez volt reá írva: C s a k e g y t ő l f é l e k , nézegetvén a kardot, hát épen olyan mint az övé; erre kihúzza a maga kardját, és tekinti, s ezen viszont ez az irás termett: É n s e n k i t ő l s e m f é l e k . Midőn ezt elolvassa, letette a maga kardját, és ez is hasonlóképen sétált; ezután felhajtá a sátor kárpitját és lát bent egy derék embert feküdni; ő is tehát nagy bátorsággal bement, és egy nyoszolyára leheveredett, és szerencsésen elaludt. Ezután kevés idő múlva felébredett a sátornak birtokosa, és látja hogy a sátorban egy idegen aluszik, melyen megbosszankodik, és meg akarta ölni, de viszont eszébe jutott: Hiszen ő is megölhetett volna engemet, mikor ide bejött hozzám, és engemet alva talált. És ahogy kiment, látta odaki hogy még egy kard sétál az övé mellett, és hozzá közelít a kard felé, és nem bátorkodott hozzá nyúlni, hanem nyughatatlanul várta míg Zöldike felkél, mely is, midőn már kialudta magát, tehát felébred, és látja hogy már a sátor birtokosa mellette sétál, és mondá: Hallod-e, jó barátom, miképen bátorkodtál az én engedelmem nélkül itt a sátorban lefeküdni? Kinek mond Zöldike: Barátom, én mint egy vitéz bátorkodom akárkinek is a szállásán lefeküdni. Monda viszont a birtokos: No ha már úgy van, tehát jer, és tedd meg velem vitézi próbádat. Ezek után mind a ketten kimentek a sátorból, és felkapták kardjaikat, és rettenetes csattogással öszvekapván, vitéz erejeket kiki mutatta! végre Zöldike meggyőzvéen a birtokost, összecsókolkoztak, és egymásnak örökös hűséget esküdtek, hogy egymást soha el nem hagyják semmi nyomorúságokban. Ezek után bemennek a sátorba, és egymás egészségeért poharakat ürítettek; végre mond a fekete vitéz (mivel így hívták a sátor birtokosát): Látod, édes jó barátom, ez a drága szép rét énnekem minden nap megvirágozik és a drága gyöngyöket meg is termi; de mi haszna, én nem tudom hogy honnan, de csak elég az hozzá hogy mindennap katonaság jön annyi mint a fűszál, és elrabolják

azt a drágaságot tőlem; de bátor én eleget vágom őket mint a kaszás a fűvet, még sem segíthetek, mert ámbár a vér mindig patak módra foly, de én is csak bele fáradok, s végre fel kell hagynom velek, és a jószágomat nekik általengedni; mert hogyha három nap mindig vagdálnám is úgy mint a kaszás a fűvet, még sem fogyna el. Monda neki Zöldike: No barátom, majd meglátjuk reggel a dolgot hogy hanyan vannak, vagy hogy honnan szaporodnak. Ez ilyen beszélgetés közben megvirradt, és látták távulról hogy fűszálként szaporodnak a kis katonák. Itt a két hatalmas vitéz előfogta őket, és úgy vágták mint a jó kaszás a fűvet; végre Zöldike nagyon hatalmasan közibök vágott a buzogányával, és behatott a táborokba; végre lát egy kis kunyhót vászon ponyvából összegalabítva: hozzá közelít hát, és látja hogy egy vén asszony vászont sző, és valahányszor vet, annyiszor egy csapat katonaság ugrik ki a kunyhóból. Megharagszik ekkor Zöldike, és a buzogányával úgy oda vág a vén asszony felé, hogy a három arasztos állat, mindjárt letörte. Megijedt ezen a vasorrú bába, ki is hirtelen sátorát az ölibe fogta, és szaladásba kereste életének megtartását. Ezek után a hátra lévő katonaságot hamar lekaszálták, és mind a ketten egy akarattal a vasorrú után indultak, hogy valahol ötlet megfoghassák.

-55-

Midőn a vérnyomon így mendegéltek, tehát látták hogy a vérnyom egy nagy kősziklába vezetett, mert a vasorrúnak az álla bőven vérzett. Midőn a kősziklának a nyílásához közel értek, kardot húzván nagy bátorsággal bementek. Midőn a barlangban már nagyon messze mentek volna, tehát láttak egy nagyon szép tágas márvány garádcistot, és ezen befelé indultak mindég a vérnyomon, és midőn már egész három napig mentek, tehát végre egy szép gyepet értek, melyen megindulván, és mindég szüntelen a vérnyomon menvén, végre távulról meglátnak egy nagyon szép házat, melyhez midőn közelítettek, eleikben jön egy szép leány ki is midőn köszöntötte, nyájas ajakkal mondja hogy jönnének be egy kevés nyugalomra. Ezek pedig kérdezték, hogy nem látta-e a vasorrú bábát erre menni? aki is mondá, hogy már nem igen messze vagyon ide lakása, nem soká oda értek. Ezek után bementek a leány kérésére, és ez eleikbe hozott ételt és italt, és barátságosan megkínálta őket; ezek pedig kérdezték hogy miképpen vagyon hogy éppen maga lakik ebben az épületben? mondá a leány: Az én atyám ennek az országnak királya volt: de midőn ez az átkozott vasorrú ide jött, tehát a népünket mind elvesztette, az atyámat szolgáljává tette, magamat pedig itt hagyott; nem tudom, hogy még engemet is nem fog-e elveszíteni: bár csak az isten adná, hogy valamiképp ezt az átkozott vasorrút valaki elveszítene: akkor én is boldognak mondhatnám magamat.

-56-

Monda ekkor Zöldike: tudod barátom, én most elmegyek, és a vasorrút kivégzem hogy ha lehet; hanem elébb itt hagyom a feje kendőmet, és hogyha vércseppeket fogsz egyszer rajta látni, tehát indulj utánam, és keress fel, mert akkor tudhatod hogy nagy szerencsétlenségben járok, és ha lehet, segíts rajtam.

-57-

Ezek után megcsókolván a barátját, tőle elbucsuzott.

Elindult most a zöld vitéz, és nem sok idő múlva meglátja távolról a vasorrúnak fényes rezidenciáját. Midőn haza ért, lát kint szomorúan üldögelni egy tisztas öreg embert; köszön neki, a ki is fogadja könnyes szemekkel, és megöleli a zöld vitézt és mondá: Oh csakhogy láthatok még is embert, aki is oly igen régtől fogva kívántam már látni. Monda Zöldike: Hallod-e barátom, mondd meg énnekem, itthon vagyon-e az a vasorrú? Emez pedig mondá, hogy elment a Veres tengereken túl gyógyító fűvet szedni magának, mivel az állat valaki levágta a más világon. Kinek mond a Zöldike: Hallod-e jó öreg, azt én cselekedtem, hanem még az életit is akarom venni; csak mondd meg hogy mikor jön ő haza, hogy bizonynyal tudhassam. Monda az öreg: Hallod-e hatalmas vitéz, figyelmezz szavaimra, akkor szerencsés leszel. Majd ha ő haza jön, tehát marasztani fog ebédre, és te bátorságosan megmaradhatsz, és ehétel bátran minden ételéből! de ha egyszer ebéd után a szobából ki fog menni, te mindjárt utána indulj, mert ha mindjárt utána nem indulsz, tehát szerencsétlen leszel, minutum alatt annyi katonát hoz rád fegyverrel, hogy ha még oly erővel bírsz is, meg nem szabadulhatsz. Bevitte azután a vitézt a szobába, és italt ad neki. Ezennközben haza ért a vasorrú bába is, és meglátja a zöldvitézt, és nyájasan köszöntvén, marasztalja őtet ebédre; midőn ebédeltek, kérdi a vasorrú, hogy miért utazik, holott már tudta, de még is tudakozta tőle. Ebéd után kifordulván a szobából, tetteteti magát hogy neki különös dolga volna, de a vitéz utána indul hirtelen, és midőn a szobát rányitotta volna, a vasorrú már a szöveshez akart fogni, akit is azon a helyen mind székestül együtt összeapritott. Ezzel kiment az öreghez s mondá neki: No jó öreg, én már kivégeztem a te ellenségedet a világból, nem fog már az többé neked ártani; kinek azután elbeszélte az öreg az ő sok bűnjait, és hogyan pusztította el a vasorrú az ő egész birodalmát. Ezek után estve lett, és mind a ketten nyugvásra mentek.

-58-

Reggelre kelvén, kimegy Zöldike a fris levegőre, és midőn a tágas mezőségen sétált, meglát távuról egy gyönyörű sétáló helyet, amely csupa cédrusfából volt, és egy szép fris forrás hűvösítette, a forrásnak feneke pedig aranyfövenyt termett. Ezt látván Zöldike, nagyon csodálkozott ennek a szép helynek a környékén: ilyen andalgásaiban leült egy sűrű bokorba a szép pázsitra. Nem sok idő múlva lát hét feje hattyút a forrás mellé leszállani, és megrázkodván lett mindegyikből egy-egy hajnali szépségű leány, de egyik koronát viselt fejébe: ez szebb völd mindegyiknél; ezek után megfürdvén, viszont hattyúképekben elrepültek. Ezt hogy meglátta Zöldike, nem tudta mire vélni ezt a tündéri látományt. Ily képzelődései között tehát visszafelé ment, és feltette magában, hogy akarmint teszi szerit, de őneki ezt a kimondhatatlan szépséget meg kell nyerni és magáévá tenni. Ilyen gondolkozásában haza ért az öreghez, kinek elbeszéllette, hogy és miként járt, kinek mondá az öreg: Bár ne láttad volna, jó fiam, ezt, mert az leszen neked végső veszedelmed, mert nincsen olyan erő, hogy azt megfoghassa, hanem ha te az én szavamat megfogadod, akkor szerencsés lehetsz még, és őtet elfoghatod, és magadévá teheted, Zöldike mindenre igéri magát, csak hogy tanácsoljon neki az öreg olyast, amiképp azt a leírhatatlan szépséget magáévá tehesse. Mondá az öreg: No hát figyelmezz szavaimra. Eredj

-59-

-60-

holnap reggel viszont a forráshoz, és ott ahol fürdöttek, vagyon egy nagy kő, és mellette egy bokor, rejtse magad a bokorba, és midőn látod, hogy az akit te óhajtasz, a koronáját leteszi fejedről a kőre, tehát ragadd el a koronát, és szaladj vele ide; de azt mondom, hogy ha szaladásban fogsz lenni, akarmit mond és ígér, tehát vissza ne tekintsz, mert hogyha visszatekintesz, ha ezer lelked lesz is, meg kell halnod: hanem csak te jőj: majd eljön ő is te veled egész ide hozzám, azután bánjal vele amint tetszik.

Megköszöni Zöldike az öregnek jó akaratját, és nagy nehezen várja a naplementét; s még hajnal előtt kimenvén elrejtette magát a megmondott helyen, és várta a szerencsés kimenetelt. Végre eljöttek a tündérek, és viszont levetkeztek; Zöldike pedig kiugorván a bokorból, elragadta a koronát a szikláról, és szalad vele nagy sebességgel. Ezt észre vevén a szép tündér, utána indul, és monda: Hallod-e kedves Zöldikém, ne szaladj tőlem, úgy is tereád váraoztam már régen mint leghatalmasabb vitézre; nézzed csak a te kedvesedet! ne hadd magad után szaladni. Ezen szép szavakra visszatekint Zöldike, a szép tündér pedig már sarkában volt, és a koronát elkapta tőle, és őtet arcúl csapta, és monda: No te szemtelen! miérthogy így bántál velem, tehát légy az én forrástavam mellett egy vak aranyszarvú szarvas; aki is mindjárt egy szép aranyszarvú szarvas lett, de mind a két szemére megvakult, és a tündérek onnand eltávoztak mindjárt.

-61-

Ezek így történnén, a fekete vitéznél pedig a fehér kendőből vércseppek látszottak csepegni; ez mindjárt megnyergelte paripáját, és indul kedves barátjának felkeresésére. Végre el is ért a vasorrúnak a házához, kit is az öreg ősz ember nagy nyájassággal fogadott. Kérde az öreget, hogy nem látott-e itt egy ily meg ily formájú vitézt? akinek az öreg mindent szórul szóra elbeszéllett; mondá hogy: már őtet másképp meg nem látod, míg te is a tóhoz nem mégy, és ott a forrás mellett őtet le nem vágod, és hogyha levágtad, tehát a testit vessed a forrásvízbe, amelyből is ő ép és egészségesen fel fog támadni. Megköszönte az öregnek a jó akaratját a fekete vitéz és elindult, és reá talált a forrásra; épen akkor is az ő barátja mint szarvas ott futkosott; hozzá közelítvén úgy vágta a szarvast a kardjával, hogy a nyaka mindjárt elszakadt a testiből, és megfűrésztötte a forrásba, és még szebb ember lett belőle mint azelőtt volt. Ez köszöni a jó barátjának jó akaratját, hogy őtet ebből a szörnyűségből kiszabadította. Ezek után haza mentek mind a ketten az öreghez, aki is örvendezett, hogy még viszont láthatja az ő megszabadítóját.

-62-

Másnap viszont mondja Zöldike az öregnek, hogy ő még el fog menni, és még egyszer meg fogja próbálni a szerencsét. Kérte az öreg hogy ne menjen, mert viszont szerencsétlenül fog járni, de ő nem maradhatott, hanem más nap barátjának ellenére is elment, és viszont midőn elrejtése után a koronát elkapta volna, szalad vele, de a szép kisasszony megint utána, és kéri, hogy ne vinné el a koronáját, mert úgy mond, a te szerelmed térden állva könyörög; sajnáld meg a te jövődöbeli kedvesedet, és add ide a sajátomat: már a nélkül is csak a tiéd vagyok. Megsajnálván őtet Zöldike, visszanezett, és a tündér elkapta a koronát, és monda: Mivel oly édes a te gondolatod, tehát legyen belőled a Bakhus erdeiben egy kas, és belőled a méz szüntelen folyjon, és soha meg ne álljon; és Zöldike elragadtatott, és úgy lett amint a szép tündér megátkozta.

Viszont a fekete vitéznek a kendőjén vércseppek voltak; és mindjárt észre vette, hogy a barátja megint bajba van, de már most az öreg sem tudta, hol és merre lenné? Itt felkészül, és elbúcsúzik az öregtől, és elútaozott. Azt meg tudta mondani az öreg hogy mivé változott, de hogy merre legyen az a tartomány, azt meg nem mondhatta. Így útazott a vitéz keresni barátját hegy völgyön egyiránt, kérdezi a városokba a Bakhus erdeit, de senki neki arról hírt nem tudott mondani. Midőn már így útazna sok ideig, végre talál egy nagy vadon pusztára, melynek közepibe volt egy kunyhó, és a kunyhó előtt ült egy rettenetes ember, kinek három rőf volt a szakálla, és a homlokán egy szem volt; aki is meglátván a vitézt, még távulról mondja: Mit keresel itt te fekete vitéz? Kinek monda a fekete vitéz: Én barátomat keresem, aki is el van átkozva, és mint egy kasból foly a méz belőle a Bakhus erdeibe. Hogyha nekem azt meg tudnád mondani, örökös köszönetemet tenném. Kinek monda az egyszemű: Én barátom azt nem tudom, de várj, majd jobbagyamat összehívom, és megkérdezem őket; talán tud valamelyik róla valamit mondani neked. Ezek után elővett egy nagy vadászskürtöt, és oly hathatósan kezdett a világ négy részei felé fúni, hogy még a föld is megindult alatta; ezzel annyi méhcsoportok jöttek, hogy már nem volt fűszál, a hova leszállhattak volna a méhek. Kezdi tehát egyenként számlálni a méheket, de még egy méh hibázott, melyet nem várhatván be, azt gondolták hogy megszökött, kiadta tehát a parancsolatot az egyszemű, és mondá nekik nagy felhangon: Halljátok, ti már az egész világ részeit bejártátok, nem tudjátok-e hogy merre vagyok Bakhus erdeje? Ott kell lenni egy kasnak, melyből a méz patak módra foly ki. Hogyha valamelyitek nekem azt megmondaná, annak nagy kegyelme lenne előttem. De itt senki sem tanálkozott, aki megmondaná neki. Végre előljött az az egy hátra maradt méh, és nagyon meg volt terhelve és nem jöhetett, tehát kérde tőle az egyszemű: Hát te hol maradtál? Mondá a méh: Kegyelmes uram, hallgasd meg szavam: én most egy nagy erdőbe voltam, és ott nagy kásra találtam, amelyből magából foly a méz és ott megterheltem magamat nagyon, tehát azért nem jöhettem. Ezt hallván a vitéz, monda: No uram, én épen azért járok, hogy azt megtalálhassam. Ezzel parancsolá a méhek királya, hogy ezt az embert, úgy mond, mindjárt vezesd a legközelebb való úton oda. Ezt megköszönnén a vitéz az egyszeműnek, elment a méhecske után amely is kevés napok alatt elvezette őtet. Midőn már oda ért, elbocsátotta a méhecskét, maga pedig közelít a kashoz, és fogta a kardját és keresztül vágta a kast, és azonnal felkölt Zöldike, és monda: Óh kedves barátom, hogy szolgálhassam meg én neked ezeket a sok fáradságaidat? Midőn már sok idő múlva elértek a vasorrúnak a házához, az öreg a legnagyobb barátsággal fogadta őket, és a legjobb ízű étkeket hozta elejekbe, és ételközben monda: Nem-e megmondottam, édes jó barátom, hogy, ha szómat nem fogadod, mely szerencsétlenül fogsz járni? Mondá neki Zöldike: De bár már kétszer megpróbáltam, még harmadszor is megpróbálok. Másnapra kelvén, viszont elrejtette magát a megmondott helyen; és midőn a szép tündér megjelent, és koronáját viszont elragadta, a szép kisasszony utána eredett;

-63-

-64-

-65-

de bármint könyörgött és mit ígért, még sem nézett Zöldike vissza; így szerencsésen egészen haza vitte a koronát; a leány pedig mindenhol nyomába volt, és otthon a koronát az öreg kezibe adá, aki azt nagy hirtelen a tűzbe vetette, hogy többé vissza ne vehesse. Ekkor monda a szép leányzó: No már most, kedves Zöldikém, én a tiéd, te az enyém. Így Zöldike a nyert szépet elvette, és vele megesküdött; a fekete vitéz pedig a másik előbbeni királykisasszonyt vette el, és a más világon nem félvén többé a vasorrú bábától, a legboldogabb életet élték.

XXXII. A SZEGÉNY EMBER, KI AZ ÖRDÖGÖT MEGCSALTA.

Volt egyszer egy szegény ember, kinek egész gazdasága egy kaszából állott, és egy fenkőből. Midőn egyszer egy erdőben egy tó mellett kaszált volna, tehát egyszer amint már a kaszája nagyon eléletlenedett volna, tehát elment a közel lévő tóhoz, és megmártotta a követ, és kezdette a kaszáját köszörülni. Amint itt a dolgát végezte volna, tehát kijön a tóból egy sánta ördög, és kérdi tőle hogy mit mível? A szegény ember megrettent az ördögnek szavára, és az fenkővet a tóba ejtette; és megharagszik, és mondja: No ilyen adta ördögje, már most hogyha ezt a kincset, melyet én most beejtettem, ki nem hozod, tehát ezt a vizet most mindjárt kihordom a helyiből; melyen nagyon megijedvén az ördög, mondá: Hallod-e barátom, ne hordd ki ezt a tavat, mert ez a pokol ajtaja; inkább adok neked egy véka aranyat. Ezt hallván a szegény ember, mondá: No csak hozd elő te a mit ígértél, mert hogyha nem hozod, tehát mindjárt kihordom ezt a tavat; melyen még jobban megijedett az ördög, és mondá hogy: no mindjárt kihozom; és azzal lement a víz fenekére, és kihozta nagyhamar a véka aranyat, melyet nagy örömmel elvett a szegény ember; az ördög pedig elment a Belzebughoz, és mond: Hallod-e uram, most megmentettem az egész pokolt az nagy veszedelemtől, amiért, is adtam egy véka aranyat. Melyet hallván a Belzebug, monda: Hallod-e, tégedet nagyon megcsalt az a szegény ember; hanem hogyha azt a kincset mindjárt vissza nem hozod, tehát megbotoztatlak, mivel úgy mond, az a jószág amit neked mondott hogy elvesztett, az csak egy fenkőből állott, melyet a pokol drabantjai már visszahoztak.

Ezek után elindul nagy szomorúan a sánta ördög, és elment a szegény emberhez, s monda: Hallod-e barátom, add vissza nekem a pénzt, melyet neked adtam. Monda a szegény ember: Én neked azt vissza nem adhatom, hanemha te oly nagy szelet eresztesz, mint én. Monda az ördög: No hát megállj, megpróbálom, s elkezd az ördög a dolgát annyira, hogy a szegény embert a szél felemelte, melyet midőn látott az ördög, monda a szegény embernek: Hallod-e, miért emelkedel oly magassan? Melyre monda a szegény ember hogy: a lyukakat, melyek a ház fölében vagynak, be akarom dugni, hogy te itt fülj meg. Ezt hallván, elmegy az ördög, és monda a Plútónak: Uram, azt az embert nem győzhettem meg, mert így és így bánt velem, még a szobába meg akart fojtani. Megharagudván az ördög; monda: Eredj vissza, és a te átkod szerint kezd őtet átkozni. S elment ezek után az ördög a szegény emberhez, és monda: No te szegény ember, már most tégedet úgy megátkozlak, hogy a ruha sem marad rajtad, hanem hogyha te is engemet meg nem átkozol, tehát én elviszem az egész kincset tőled. Melyet látván az ember, egészen elnémult, és monda: No tehát átkozz ha tudsz. Ezzel elkezdette az ördög az átkát, és úgy szidta a szegény embert, hogy a ruha mind lehullott róla. Monda az ördög: No már én nem tudok többé átkozni, hanem add elő amit már most te tudsz. Ezek után bemegy a szegény ember az ördöggel egy kis szobába, ahol volt egy kendergereben felakasztva, levette a gerebent a szegről, és az ördögöt a falhoz állította, és monda neki: No már te engem oly nagyon megátkoztál, tehát már most én kezdek átkozni. Melyet látván az ördög, monda: No kezd el, tudom hogy úgy csak meg nem tudsz átkozni, mint én megátkoztalak. A szegény ember tehát veszi a gerebent, közelít az ördöghöz és monda: Verjen meg téged a Péntek, és bele vágta az ördögbe a gerebent irgalmatlanul. Mond ekkor az ördög: Hallod-e barátom, a második átkod is oly kegyetlen fog lenni? Monda a szegény ember: No csak hallgasd az átkomat; viszont a gerebent bele vágja az ördögnek a melyibe, és monda: Verjen meg a Szombat is. Melyet már az ördög nem állhatott hanem monda a szegény embernek: Hallod-e barátom, én a te átkodat ki nem állhatom, hanem ereszsz ki, és én elmenek dolgomra. Monda a szegény ember: Nem úgy van az mert, te is háromszor átkoztál, és én is háromszor átkozlak; ezzel viszont, eléfogja a gerebent, és mond: Verjen meg téged a Vasárnap is, és újra bele vágta a gerebent, és az ördög kezd kiabálni: Oh mely nagyon kemény átkod van barátom; ereszsz el, én többé hozzád nem jövök. Ezek után az ördög eltávozik, és mond a Plútónak: Hallod-e barátom és uram! nincs oly átok aki azon kifogjon, mert én úgy megátkoztam, hogy már a ruha is lehullott róla: de ellenben ő is úgy megátkozott engemet, hogy már énrólam a hús is le kezdett potyogni. Megharagudván a Plútó, mondja: Eredj és verd agyon mindjárt, mert hogyha nem teszed ezt, tehát majd segíték én, rajtad. Ezek után megyen az ördög a szegény emberhez, és mond: Hallod-e barátom, hogyha te nekem a pénzt vissza nem adod, én ezzel a nagy póznával agyon verlek, amit most velem hoztam. Monda a szegény ember: No hallod, nem bánom, gyere verj agyon azon szobába, ahol megátkoztalak. Monda az ördög: Én nem bánom. Midőn már elindultak, tehát az ördög bedugta előre a hosszú póznát az ablakon, és midőn bementek a kis szobába, tehát bezárja a szegény ember az ajtót, és veszi a bunkós botját, és monda az ördögnek: No kutya-fitta ördögje, már most, hogyha nem takarodol tőlem, tehát agyon verlek. Melyet hallván az ördög, monda: Majd megtanítlak, csak a pénzemet vissza ne add. Ezek után veszi a szegény ember a bunkósbotot, és kezdi a ördögöt abrakolni: az ördög is kapkod a nagy póznájához, de nem ért vele semmit, mivel az ablakon kívül volt a fele a dorongjának; így a szegény ember jól megverte bunkós botjával az ördögöt, és az ördög elszaladván, monda a Plútónak: Uram könyörülj, mert már Belzebug nem akar könyörögni dolgomon. Melyet egész törvénybe felvettek az ördögi

társaságok, és a sánta ördögöt hat esztendei sánkra irták, hogy pokol tornácába egész hat esztendeig dolgozzék. Így lett végi az ördögi törvénynek, es az évig magasztalta a törvény a szegény embernek az okosságát; így a szegény ember nagy boldogságban élt, egész életének esztendeiben.

-71-

XXXIII. A SZALONNAVÁR.

-72-

Egy királynak három fiai voltak; és a király oly gazdag volt, hogy egy várat csináltatott szalonnából. Egyszer a szalonnát meglopták. A király nagyon megharagudott hogy ki lopja az ő szalonnáját? azért strázsát rendelt oda hogy őrizzék, de senki meg nem mert közölni maradni a helyén. A király nagyon búcsúlt, hogy senki meg nem őrizhette várat; hát az öregebbik fia azt mondá: Fölséges király, én elmegyek, és megpróbálom ha megőrizhetem azt? és elment a strázsahelyre. Amint ott állott, hát látja éjfél tájban, hogy egy szörnyű nagy sárkány ment oda és fölkap egy darab szalonnát, s elmegy vele. A királyfi haza szalad ijedségében, és semmit sem tudott mondani felőle. Másnap a középső is elment, az is szintén úgy járt mint a bátyja; az is haza futott. Harmadik éjtszakára a fiatalabbik ment a szalonnát őrizni: az is ott várakozik hogy mi történik vele hát látja hogy egy szörnyű nagy sárkány megy a szalonnát lopni. A sárkány elmegy a szalonnával, az ifju pedig mindenütt utána, hogy hová viszi: hát látja hogy egy lyukba beereszkedik, ő pedig haza megy, s az atyjának megbeszéli, hogy mit látott.

-73-

Más nap elmegy a kovácshoz, és csináltat magának egy negyven mázsás botot; azzal haza megy, s a bátyjainak mondja: No most gyertek velem, eresszetek engem abba a lyukba, majd megkeresem a mi tolvajunkat. Hát csakugyan el is mentek mind a hárman a lyukhoz, s a fiatalabbik öcsöket leeresztik. Mikor már jó messzi lement volna a föld alatt, oly szép világosságot látott, mint a napfény, és lát egy szép várat, a mely egész a földig rézből volt csinálva; bemegy abba a várba, és lát egy gyönyörű szép leányt a várba, a leány mondá neki: Jaj szegény ifju, mit keressz itt? menj hamar oda, ahonnét jöttél, mert az uram egy nagy irtóztató sárkány, hogyha haza jön, megöl, ha ezer lelked legyen is. Az ifju azt mondja: Én nem megyek nálad nélkül, ha meg kell is hálnom. Akkor a leány egy üveget ad neki, s azt mondja: No hát igyál ebből, ha iszol, hétezer ember erejével birsz. Akkor a királyfi az italt megitta. Hát a sárkány nagy haraggal jön, és megütköznek egymással; de az ifju csakhamar megölte; azután bemegy a leányhoz, és mond neki: Én megöltem az uradat, már most enyém vagy, jój velem. A leány azt mondá: Jaj! nekem még két öcsém van, azokat is oly átkozott sárkány birja: szabadítsd ki azokat is körmei közül. Kérdi az ifju: Hát hol vannak ezek, mutasd meg. Akkor mutat neki két várat, oly szépek voltak, hogy messzéről is tündököltek. És csakhamar elmegy s egy ezüst várat talál, és bemegy a várba, s lát egy szép leányt, aki sokkal szebb volt mint az első; akkor a leány azt mondja neki: Jaj szerencsétlen ifju, mit keressz itt? menj hamar oda honnat jöttél, mert ha az uram haza jön, megöl ha ezer lelked legyen is. Mond az ifju: A nénédet már megszabadítottam: téged is meg akarlak szabadítani. Akkor a leány egy üveget adott neki, és azt mondá: Igyál ebből, nyolc ezer ember erejével birsz. A királyfi az italt megitta. Hát jön a sárkány nagy haraggal, mert megérezte, hogy idegen ember van a várban; az ifju csakhamar eleibe megy, összeütköznek, azt is csakhamar megölte. A leány, mikor látta hogy győzedelmes lett, nagyon örvendett rajta, eleibe futott, és nyakába borúlt, s azt mondá: Az isten hozott tégedet ide, jó ifju, hogy minket megszabadíts; mind a hárman király leányai vagyunk, és atyánktól ezek az átkozott állapotok elragadtak: hanem még az öcsénk abban a másik várban vagyon: ha lehet, azt is szabadítsd, de az a legsúlyosabb lesz, mert annak az ura legerősebb, kilenc feje vagyon neki; hanem kérlek csak menj, és szabadítsd meg azt is. És nagy sietséggel elmegy az ifju a harmadik várhoz, s látja hogy ez aranyból van, bemegy abba, s látja a leányt, és mindjárt fölgerjedt szerelmire; a leány pedig azt mondá: Jaj mit keressz szerencsétlen ifju itt ezen az elátkozott földön? Menj hamar innen, mert meghalok ha az uram téged megöl, mert téged a szívem szeretni kezd. Az uram egy erős sárkány, ha haza jön, megöl. Mond az ifju: Inkább meghalok, mint nálad nélkül éljek; a nénédet már megszabadítottam, már most nálad nélkül el nem megyek. Akkor monda a leány: Fogd ezen gyűrűt, mert ennek több ereje vagyon, mint amit az én néném adtak neked; hogyha elfáradsz, fordítsd meg az ujjodban, és mintha csak akkor kezdenéd el a verekedést, úgy tetszik. Akkor hozzá készült az ütközethez, és a sárkány oly mérgesen jött, hogy haragjába ordított, és csak összecsaptak, s úgyannyira verekedtek, hogy mind a kettő a földre esett, s ott hogy eszibe jutott a királyfinak, hogy a gyűrűt meg kellenék fordítani, csakhamar meg is fordítá az ujjában, és mindjárt erős lett, hogy az erő a földről felemelte, s fölugrott; de a sárkány is mérgesen fölemelkedett, újra összecsaptak: a sárkánynak mind a kilenc fejéből úgy jött a láng, hogy szegényt majd megfojtotta, de ő is megharagudott ám, s ime nyolc fejét levágta a sárkánynak, és magát is megölte; azután bement a várba, és összeölték és csokolták egymást az ifju s a leány.

-74-

-75-

-76-

Akkor mondá ez: Ne most ez az arany vessző, vágd meg vele a várat; és megvágá a várat a vesszővel, és aranyalma lett belőle, kit a tarisznyájába tett; a leány azt mondá: Látod, most alma, de ha akarod hogy vár legyen, vesd fel az ég felé, mindjárt vár lesz belőle. Azután az ezüst várhoz mentek, és ott is úgy cselekedett, és a harmadiknál szinte úgy. Azután mind a hármat a lyukhoz vezette, és legelsőben az öregbiket a kötélre ültette, azt felhúzták a bátyjai, és hogy látták hogy oly szép, mindenik akarta feleséginek elvenni: azután a középsőt húzták fel, az még sokkal szebb volt mint az első, azon is veszekedtek; azután harmadszor a fiatalabbikat húzták föl: az még sokkal szebb volt mint az első; akkor mindenik ezt akarta; végre összebeszéltek, s mondák: most húzzuk fel az öcsénket, de azután ereszsük vissza, hadd haljon meg, mert ha egészen föl húzzuk, elveszi tőlünk a szebbiket. Leeresztik tehát a kötelet, az ifju pedig így gondolkozott oda len:

-77-

hogyha botját magával együtt a kötélre köti, nem tudják fölhúzni, azért csak a botot kötötte a kötéltre; mikor egy darabig fölhúzták, visszaeresztették: akkor vette esziben a bátyjai álnokságát. A bátyjai azt gondolták hogy meghalt, azért haza vitték a leányokat, és mindenik a kisebbiket akarta elvenni, hanem a leány azt mondotta: Várakoztatok három esztendeig, akkor meglátom. Azok nagy szomorúsággal várakoztak három esztendeig. Az öcscsök pedig járkált a föld alatt.

Egyszer akadt egy vén asszonyra, a kitől kérdezte, mondván: Öreg anyám, nem tudna kend rajtam segíteni, hogy én innét hazámba mehetnék? A vén asszony azt mondá: Fiam, én rajtad nem segíthetek másként, hanem itt van egy griffmadár, akinek tojásai vannak; és minden esztendőben a záporoső agyon verte; és most nem sokára lesz a zápor; azért menj föl és ülj rájok, hogyha megtarthatod, az majd elvisz a hazádba. Ő csakhamar fölment a fára, és a griffmadár tojásaira ült, és mikor a zápor jött, nem verhetette agyon őket: a griff nagy sikoltással röpiült, mert azt gondolta hogy a tojásait az eső agyonverte. És mikor oda ért, látta hogy az ifju a tojásain ült, és monda: Amit akarsz, én megcselekszem. Akkor azt mondá az ifju: En más nem kívánok, hanem engem az én váramba vigyél az atyámhoz. Erre a griff egy ökröt készített, ezt a körme közé fogta, azt meg hátára ültette: úgy elröpiült a tengeren keresztül egész a határig, és ott letette; ez pedig megköszönte neki; azzal egymástul elváltak.

-78-

Akkor bement a királyfi a városba mint egy mesterlegény, s mindjárt akadt egy szabóhoz. A szabó kérdezte, hogy tudna-e menyasszonynak való szép ruhát varrni? mert épen akkor akart a lakodalom lenni, de a leány azt mondotta hogy előbb oly ruhát csináltasson a király neki, mint a milyet ő az ő várában viselt. Azért sok mesterembert kerestek, de senki sem akadt, aki végbe tudta volna kívánságát vinni, és oly ruhát csinálni neki. Az a szabó nagyon örült, hogy az ifju magára vállalta a munkát; ez pedig egész nap aludt, hanem mikor az ura már lefeküdt, akkor kiment, az arany almát feldobta, mindjárt vár lett belőle, bemegy a várba, a legszebb ruháját kihozta belőle, azután a vesszővel megcsapta, megint csak alma lett a várbul, megint bemegy s lefekszik. Reggel felkel az ura, és hozzá megy, hogy ha kész-e a ruha? adja elől a ruhát. A szabó csak elcsudálkozott rajta, mely szép, beviszi a királyhoz, a leány mindjárt rá ismert, az mindjárt tetszett neki, mert tudta hogy már nem messzi van az ő mátkája. A legény azután vargához ment, ott beállott, és ott is szinte úgy cselekedett. A leány azt mondá: már most ruhám is van, cipőm is van, de gyűrűmnek is kell lenni, amit felváltok a mátkámmal. A király a várban aranykovácsot tartott, akkor pedig ahow mene mint ötvös legény, és munkát keresett. A gazda azt mondta: Nekem ugyan most legény nem kell, hanem ha olyant találnék, aki a királykissasszonynak kedve szerint való gyűrűt csinálna, azt megfogadnám. Ő azt mondá: Ne búsúljon az úr, mert amit én csinállok, az, bizony tudom, hogy tetszeni fog. Akkor megfogadta, és a királykissasszonynak megjelentette, hogy most kapott oly legényt, aki kedve szerint való gyűrűt tud csinálni. A leány megörült. Mikor már az éjtszaka eljött, akkor a királyfi kiment, és az almát feldobta, s vár lett belőle, onnan a legszebbik gyűrűt kivette, azután lefeküdt. Más nap korán a királyleány a műhelybe ment, a gyűrűt megnézni ha kész-e? a legényt megösmerte, és a nyakába borúlt, és megcsókolta, és mindjárt be akarta vezetni, hanem azt mondotta: Én holnap reggelig nem jelentem magamat: hanem akkor igen, és te se szólj senkinek addig: s úgy elváltak egymástul. És másnap reggel az almákat feldobta, és három vár lett: akkor felöltözött királyi ruhába, és úgy ment be a várba a bátyjaihoz. Ezek bezzeg megijedtek, de ő szépen mondá nekik: Látjátok bátyáim, ti rossz atyafiak vagytok, engem meg akartatok ölni, hanem az isten nem engedte: most pedig én mindeneket megbocsátok nektek. A bátyjai is megkövették, hogy bocsásson meg nekik, és tegyen rendelést köztök, hogy hogyan lesznek. Akkor azt mondá az öregbiknek: Te vagy az öregbik, fogd az öregbik leányt, s vidd a rézvárba, a másik a középsőt vigye az ezüstvárba: én megyek a kissebbikkel az aranyvárba. Így megegyezvén szépen, most is úgy gazdálkodnak, ha még meg nem haltak.

-79-

-80-

XXXIV. BABSZEM JANKÓ.

-81-

Volt egyszer egy szegény ember, akinek közönséges gazdasága volt, de semmi magzatja még nem volt. És mondja egyszer az asszony, hogy az isten bár csak őnekik akkora gyermeket adna is, mint egy babszem, azt is jó neven venné, és nagy örömet találna abban is. Kevés idő múlván megszólítja az asszony az urát, hogy őtet az isten meghallgatta. Eljárván az idő, megszületett egy kis fickó, aki is midőn megszületett, akkora volt mint egy öreg bab, és egyet ugorván, mondá, az anyjának: Adjatok kenyeret, mert már régen éhezem. Ezek megrémültek, mondván, hogy ez nem tiszta dolog; de a kis fickó csak hajtotta hogy ehetnék; kit mindjárt azután megkereszteltek, és Jankónak hívtak. Azután adtak nekie kenyeret, s monda az atyjának: Atyám, én elmegyek a kukoricaföldre, és ott fogok szántani. Mondja neki az atya: Hallod-e, fiam, gyenge vagy te még ahoz. Mondja a kis Jankó: Atyám, te fogod az eke szarvát, én pedig majd hajtogatom az ökröket. Másnap az öreg befogja ökreit, a kis Jankó pedig bele ült az ökörnek a fülibe, és onnan kiabált az ökröknek. Midőn már kiértek a szántóföldre, és ott hallgat az ökörnek a fülibe, és az ostorával pattogatott, arra megyen hintóval egy úr. Épen az országút mellett szántogattak. Akkor hallván az úr hogy kiabál valaki; és nem lát senkit az ökrök körül, oda megyen és kiált: Hallod-e hol vagy, aki az ökröket hajtogatod? Mond a kis Jankó: Itt vagyok; mi bajod ilyenadta? gyere ide az ökör füléhez. Az úr leszállván, oda megyen az ökrökhöz, és nézi a kis Jankót; hát nagyon megtetszik neki a Jankónak nagyon furcsa termete, és kérdi hogy az atya hol vagyon? Azt mondja nagy haraggal Jankó: Nem látod-e hogy az ekénél amott forog? Oda menvén az uraság, mondja a paraszt gazdának: Hallod-e jó ember, nem adnád nekem el ezt a kis gyermeket? én neked jó pénzt adok. Mondá a szegény ember hogy: addig nem adhatom, míg a feleségemmel nem

-82-

beszéllek. Mondá az uraság: Majd elmegyek hozzád, és felkereslek.

Hát haza megyen a szegény ember, és mondja a feleségének, kinek mond a feleség: Hallod uram, azt ne cselekedd, mert tudod hogy az a mi gyermekünk. Épen akkor ott járt Jankó és mondá az atyjának: Atyám csak adjon el engemet, mert itten leszek én három nap múlván, akarhova zár. Ezen megegyeztek és eladták a szegény Jankót az uraságnak. Ez mint legdrágább kincset a többi aranyai közzé a pénzes ládába zárta. Midőn aztán onnat elutaztak tehát Jankó belülről kinyitotta a zárt, és a ládából hánytá kifelé az aranyokat, és midőn már maga is kiugrott volna, haza szalad az atyjához, mondván: Csak gyere hamar, mert így van a dolog, hanem hozz magaddal egy zsákot. A szegény ember pedig siet a fia után, és báméskodva nézi, és szedi a sok aranyokat, és haza vitték, és nagy gazdák lettek a sok pénzből.

Egyszer midőn disznót öltek volna, és az atyja Jankónak a vágószéken kolbászt töltött, mondja neki: Fiam eredj el innét, mert a kolbász közé keveredel és betöltelek a kolbászba. Jankó nem fogadott szót, és a vágótókéén amint ült, elaludt, és a kezével az atyja bele keverte a hús közé, és a kolbászba töltötte. Jön épen akkor oda egy koldus és kéreget alamizsnát: és épen azt a kolbászt adták neki, a melyikbe Jankó volt. A koldus megköszöni, és elmegy. Midőn a falun kívül ment, Jankó felfázott a kolbászba, mivel nagyon hideg volt; kiásta tehát magát nagy hirtelen, de a tarisznyából nem tudott kijönni. Észre veszi hogy őtet valaki veszi, kiabál hát hogy ereszsze ki a koldus; a szegény koldus körülnézi magát, hogy honnan kiáltoznak neki, de semmit sem látott. Midőn ismét tovább ment volna, megint kiáltoz a kis Jankó hogy ereszsze ki; de ez mivel sehol semmit nem látott, azt gondolta, hogy valami gyerek valami gödörből kiáltoz utána. Végre mondá Jankó: Hallod-e, itt vagyok a tarisznyádba: hanem ereszsze ki, mert, ha ki nem eresztesz, mindjárt rosszul jársz. A koldus levette a tarisznyáját a hátáról, és kifordítja; megharagszik Jankó, hogy őtet a nagy hóba rázta ki, fogta a koldusnak a botját, és úgy vágta a koldushoz, hogy a szegény koldus csak úgy szédelt; azután haza megy, és megpanaszolja az atyjának hogy és mikép járt, melyet az atyja nagyon sajnállott.

Egyszer viszont Jankó a kamrába egy puha gyapjas juhbőrön ült. Épen akkor ért oda egy bőrrel kereskedő zsidó, és kérdi hogy nem volna-e valami bőr eladó; ezek pedig mondták hogy vagyon, melyeket mind egyig meg is vett a zsidó. Midőn már a zsidó elvitte volna a bőroket, egyszer éjtszaka a kocsin felérez a kis Jankó, és észre veszi hogy őtet kocsin viszik: megharagszik hogy ki telte őtet a kocsi? és kiabált, hogy őtet ne vigye, hanem: állj meg, úgymond, hadd szálljak le. A zsidó körülnézi magát, és senkit sem látott; és viszont Jankó kezd kiáltozni, hogy álljon meg. A zsidó egészen elrémült és megijedt, hogy valóba ördög, leugrott a kocsirol, és elszalad magába; Jankó pedig a lovakat maga haza hajtotta, és többé nem ment aludni oly helyekre, mert félt, hogy talán egyszer majd a vízbe vetik, és el kell neki veszni.

XXXV. A KIGYÓ-KIRÁLYFI.

A hajdan idők lefolyásiba volt egy igen nagyon megöregedett király és királyné. Már ezek nem messze voltak életek végétől, és semmi gyönyörúséget már nem éreztek, mivelhogy életek napjait szüntelen azon való búsongásban töltötték, hogy nekik semmi gyermekek nem volna, akire a birodalmat hagyhatnák. Egyszer ezen való búsiáltába a vén királyné így gondolkodik magába: hogy nem bänná ha akármicsoda rút formájú gyermeke lenne is, csak épen hogy maga után örökös tudna hagyni: akkor megnyugodott szívvel végezné élete folyását. Mikor így aggódik magába a királyné, bemegyén hozzá egy búbjajos asszony, egy csomó virágot megszagoltat az öreg királynéval, s ez abba a minutumba teherbe esett. Kevés idő múlva szül oztán egy kigyót fia helyett. Itt minden tanácsosokat és búbjajosokat behivata a király, hogy mitevő legyen a kigyóval? Jobbnak ítéltek hogy meghagyják, és végére várjanak a dolognak inkább, mint hogy megöljék. A kigyó napról napra jobban nevededett.

Egyszer, mikor a kigyó már valami hét esztendő volt, szüntelen egy nagy fára járt füttyölni. A király mindenektől tudakozta hogy mi lenne annak oka, hogy az ő kigyója szüntelen füttyölne, de még csak gyanítani se tudta senki, hanem azon búbjajos asszony, aki a virágot a királynéval megszagoltatta, azt mondá, hogy a kigyó házasodni akarna. Itt a királynak nagy gond támadt a fejébe, hogy hol lelnének ennek feleséget. Egy igen vén, és leányságába maradt királyleányt adának neki feleségül, de ezt a kigyó mindjárt a legelső éjtszaka megölte. Nem tudták hát mitevők legyenek; hanem egy abban a városban levő szegény embernek egy szép és jó erkölcsű leányát vevék meg szüleitől a kigyó feleségének. Ezen személyhez a kigyó a legszelídebb és nyájasabb volt: együtt voltak egy darab ideig, soha a kigyó nem tágitott a feleségitől, hanem mindenkor vele volt. Néhány napok eltelése után észre vette a kigyó felesége, hogy a férje éjtszakára kigyóbőrért mindég leteszi, és a legszebb királyfi leszen belőle, milyennél szebbet még csak nem is lehet képzelni. Ezt a kigyó felesége megmondá az öreg királynénak; ez mindjárt azon mesterkedett, hogy miképen tudná tőle azt ellopni. Egy éjtszaka igen erősen befűttetett egy vas kemencét, és alattomban az öreg királyné belopódzott éjtszaka a fia szobájába, és a feje mellől ellopta a kigyó bőrruháját. Felébredvén a kigyóbőrt viselő királyfi, s nem találván sehol a ruháját, minthogy már az anyja megégette, akkor így szól feleségének: Engem soha nem láttok többé, ha nem tudtál még egy keveset hallgatni, míg az idő eltelt volna. Most maradj magadnak, és azt kívánom hogy míg engem fel nem keresel, és én reád kezemet nem teszem, soha addig magzatod, melyet mostan viselsz, meg ne szülhessed.

Annakutánna elbújdosott a királyfi; ment sok országokon keresztül mind addig, míg a tündérek

országába nem ért. Itt a tündérkirálynéval megesmerkedvén, elvette feleségül; az ide haza maradt felesége pedig szüntelen búsongott. A szülés ideje is megjöve, de minthogy megátkozta férje, nem tudta megszülni magzatját. Elhatározta tehát magában, hogy addig soha meg nem áll, míg a férjét fel nem találja. Elindult, és sok utazásai után eljuta a szelek királyához. Kérdezte a szelek királynéját, ha nem tudná-e hogy merre lenne egy országot oda hagyó, és magát is bujdosásra elszánt királyfi? Amire a szelek királynéja így szóla: A világnak nagyobb részét egy óra alatt befutám, de sehol járásomba észre nem vettem. Innét hát vég búcsút vett a bujdosó királyfi felesége, és utjára ment: de minekelőtte a szelek királyának lakhelyét elhagyta volna, a szelek királynéja megajándékozta egy arany orsóval, ezt mondván, hogy ha feltalálja párját, használja az ajándékot, ahogy tudhatja. Innen folytatá utját a holdvilág felé, ahova eljutván, ismét kérdezte a férje hollételét: de itten csak anyit hallott hogy sehol sem vették észre járásába. Amint itten a jó szállásadást megköszönte, egy arany fonó rokkát kapott ajándékba. Azután eljutott a nap kastélyához, ahol hasonlóképen kérdezte, hogy nem vett-e észre valahol valamely vándorló királyfit? Melyre a nap így szóla: láttam bizony én, és tudom is hogy hol van a te urad, a kigyóformát viselő királyfi. Tündérországba lakik ő, és már a tündérkirálynének hitves párja. Nem sok idő lefolyása után oda fogsz érni; hanem ime egy arany karszékot adok neked, és mikor oda fogsz érni, ülj a király kapujába, és ott áruljad ezen eszközöket, amelyeket ajándékba kaptál; de akarmennyi pénzzel kínálnak, ne vedd el, hanem csak azt mondd, hogy ha megengedi a királyné hogy az éjtszaka a királylyal legyek, úgy oda adom az arany orsót. Másnap eljuta az utazó királyné a tündérek királynéja városába, ahol épen a királyi udvarba lévő leányok a király és királyné fejr ruháit mosták. Egy leánya mosás közben mindég sírt. Kérdi az utazó királyné, hogy miért sírna? Azt feleli, hogy a királynak van ime egy kendője, ami átokkal adatott neki, hogy azt addig soha ki ne tudhassa mosatni úgy, hogy a benne lévő vér kimenjen, míg a maga kedvese, akit elhagyott, keze között ki nem mossa. Ezen kendő ki nem mosásáért sokan életeket vesztek, és tudom hogy más nap engem is el fog a királyné veszteni mivel hiába mosom, nincsen semmi haszna. Ekkor az utazó királyné mindjárt megesmerete tulajdon kendőjét, és megbizonyosodott a felől, hogy a király ottan légyen. Mindjárt elvevé a királyné a leánytól a kendőt, és egy keves mosás után egészen kiment belőle minden pecsét. Ekkor csak szemébe néztek minden szolgálók, nem győzték csodálni hogy olyan jó mosó lenne, megköszönték szivességét hogy annyit megmentett közülök a haláltól. Annakutánna szegény utazó királyné az ajándékba nyert arany orsóval a király kapujába leült, és ottan árulta. Ezt a királynének hírül vitték; mire is a királyné egy szolgát küldött ki hogy tudakozná meg, mennyiért adná el a királynének? Amire az így szóla, hogy ő pénzért nem adná, hanem ha megengedi hogy egy éjtszakát a királylyal legyek, úgy általadom. Nem örömet engedte meg a tündérkirályné, de minthogy az újság megszerzése szerelmétől nagyon égett, még is megengedte, így gondolkodván magába, hogy majd álomhozó port fogna a király borába estve tölteni, hogy mélyen aludjék, és semmit se tudjon felőle a király hogy ki volt vele. Úgy is lett; beteljesítette kívánságát az idegennek a tündérkirályné, de semmi haszna és sikere nem lett, mivel az álomporral kevert borból bőven ivott, és még az asztalnál jókor elaludván, elaludva vitték a hálószobájába is, hol már feküdt előbbeni felesége. Ez egész éjjel csak azt mondá urának: Kelj fel, szívemnek szép szerelme, ereszd kezeidet reám, hadd szüljem el aranyhajú fiadat! de minden sirása és epekedése semmibe ment: a király fel nem ébredett. Eltelt így az éjtszaka; és mindjárt hajnalba kiutasították a rezidenciából a szegény asszonyt. Másnap megint a rokkával ült a király kapujába: azt ismét úgy adá által, hogy ha a királyné, a királylyal való lételet meg fogja engedni. Megnyerte másodsor is, és akkor is csak annyi haszna lett, mint az előbbeni hálásának: de a királynak egy oldalszobájába levő inassa egész éjtszaka hallgatta mind a kétszer, hogy valami siránkozó asszony mindég azon kéri, hogy bocsássa reá kezeit, hadd szülje el aranyhajú fiát. A király mondotta inassának: Én nem is tudom, hogy mi lehet az oka, hogy már két éjtszaka annyira álmos voltam, hogy a lételemet sem tudtam, és mindég még az asztalnál elalszom. Amire az inas azt mondotta, hogy hát álmosbort adnak Felségednek innya, és azért aluszik olyan mélyen; hanem ennekutánna jobban vigyázzon magára és tessese alvását. Úgy is lett. Harmadik és utolsó napra virradt a szegény utazó királyné, szüntelen sírt, hogy minden igyekezete füstbe megyen; úgy gondolkodott, hogy talán megvetésből nem szólott hozzá a férje. Harmadik éjtszaka is megengedte a királyné a hálást, tudván hogy férje semmit sem tudna felőle, mivel soha csak egy szót sem említ. Jól van; a harmadik estveli vacsoránál a király magára vigyázott, és az álmosbort másféle borral felcserélte, és mintha attól volna álmos, elaludt tettetésből. Levevék róla ruháját, és egyenesen vitték a már reá várakozó szerencsétlen királyné mellé, ahol a király a legnagyobb csendességbe volt, tetetvén mintha aludna. Egyszer így szól a régi felesége: Mostan harmadszor és utóljára jöttem hozzád, ne légy oly kegyetlen, hogy siránkozásaim előtt bedugjad füleidet. Szánj meg engemet, sok nyomorúságokat és fájdalmakat szenvedő feleségedet, és bocsássd reám kezeidet: hadd szüljem el nagy reménységű fiadat. Ezt hallván a király, megindult szívvel megcsókolá, és minden elébb történt dolgokról egymástól engedelmet kértek, és örök hűséget esküvének. És reggel a király a hűségtelen tündérkirálynét összevagdalta és úgy elébbeni hitves feleségével tulajdon országába nagy pompával visszament, és uralkodott kedves feleivel sok számos esztendőig csendes békességben.

XXXVI. A BÚBÁJOS LAKAT.

Volt Amszterdam városába egy ördögös praktikájú zsidó, aki nem csak a földi emberek előtt tudta magát hatalmasnak mutatni, hanem még a levegői és tüzi lelkeknek is tudott hatalmasan parancsolni, úgy, hogy ha előhívta őket, tehát akármely parancsolatokat adott nekik, szívesen és a legnagyobb serénységgel teljesítették. Az ő hatalmas egyik ereje egy könyvbe volt, melyet ha

balra megnyitott tehát a tüzi lelkek jöttek elő és engedelmeskedtek neki; más ereje pedig egy gyűrűbe volt, melyet ha a kövivel megfordított az ujjába, tehát a levegői lelkek jöttek szolgálatjára. Az ördögös varázslót Matadájnak nevezték. Ez evvel a nagy praktikájával és erejével annyi kincset gyűjtött már magának, hogy sem gazdagságra sem erőre hozható ember nem találtatott. Egykor szobájában üldegelvén, az ő varázsló könyvét elővette, és némely különös dolgokat a könyvből nézvén, magát kecsgettette. Többi között azt is feltalálta, hogy vagyon az indiai setét tengereken túl egy hegy mely alatt fekszik egy megbecsülhetetlen kincs melynek drágaságát és szépségét emberi elme meg nem foghatja, és hogyha ki annak a kincsnek birtokához juthat, az magát az egész világon leghatalmasabbá teheti. Ezt hogy a Matadáj megtudta, örömben székiről felugorván, és már a halhatatlan kincs birtokosának gondolva magát, örömben tapsolt. Csak nagy hamarsággal paripát nyergeltetett, és kísértelt a városon kívül lévő térs mezőre, és midőn a könyvit megnyitotta volna, tehát a tüzi lelkek megjelentek rémesztő nagy sokasággal; kevés vártatva pedig megfordítván közép ujjában lévő gyűrűjét, ennek erejével a levegői lelkeket mind előlécitálta. Midőn a nagy sokaság már mind együtt lett volna, és fűszálként reszketve várták a hatalmas Matadájnak parancsolatját, egyszer megnyitván száját, mennydörgő parancsolatját mindjárt teljesíték, és nekie a föld alatt elrejtett kincsét, azaz megbecsülhetetlen Szaksza várát, mindjárt előlhozzák. Matadájnak erős parancsolatjára a lelkek morgolódo szavakkal SOPÁNKODVA mondták, hogy őnekik az nem állana hatalmokban, hogy azt elhozhatnák, mivel az a föld alatt levő lelkeknek vagyon hatalmába, és azok tízszer annyi erővel bírnak, mint ők; hanem ha el akarod hozni, mondták, tehát ennek megszerzéséhez szükséges egy ártatlan zsidó gyermek, melynek Lámek a neve; azután ha a gyermeket megtalálod, tehát majd akkor mit mivelj és miként bánjál vele, megtanítunk, mert nincs olyan erő aki azt a kincset onnan felhozná, egyéb az oly ártatlan gyermek, melyet Lámeknek hívnak. Erre a nagyra vágyó öreg Matadáj, megvakarván a fejét, a lelkeket magától elbocsátotta, maga pedig haza ballagott, de nyugtát sehol sem talált. Így harmad napig magában tünődvén, végtére magában elvégezte azt, hogy elmegy és felkeresi a világban akárhol azt a Lámek nevű gyermeket.

Így tehát lovat fogat a hintájába, és megindul Ázsiának részeiben keresvén az Izráel népei között a Lámek nevű gyermeket. De sehol nem tudtak ily nevűt találni. Végre sok fáradságai után elkedvetlenedve és a dolog felől egészen kétségbe esve, elérkezik Konstantinápolyba. Amint tehát Konstantinápol utcáin alá s fel járna, és a gyermekeket, akik az utcán játszottak, egyenként kérdezné, hogy melyiket hogy neveznék? és amely gyermek a maga nevét neki megmondotta, tehát megajándékozta azt: ezt látván a gyermekek egymást nevekről kiáltozván, hogy jónének ide mert ez az öreg úr pénzeket osztogat; végre egy hét esztendő gyermek felszóval kiálta pajtására: Lámek, jöszte ide, kapsz te is ettől az úrtól pénzt. Ezt hallván Matadáj, jobban szemlélte a gyermeket, ki végre hozzá jutván, kérdi tőle: hogyan híják, és az atyja hol lakik? Ki is mondja, hogy ötet Lámeknek hívják, és az atyja ide nem messze (ujjával mutatván) ebbe a házba lakik. Matadáj örömben egészen magán kívül ragadtatván, megfogja a gyermek kezét, és kényszeríti hogy vezetné ötet atyjához. A gyermek megörülvén az ajándéknak melyet nekie Matadáj adott, egyenesen az atyjához vezet, ki szegény sorsú ember lévén nem tudta mire vélni a dolgot hogy kit tiszteljen Matadájban, mivel látta uri személyét és gazdag öltözetit. Kérdezvén tehát nagy alázatosan Matadáj, hogy kihez legyen szerencséje? mondja neki ez, hogy ő idegen országban lévő kereskedő légyen, és mivel most erre járok, tehát semmiképpen el nem mulaszthattam hogy tégedet mint régi őseimről maradt atyámfiát meg ne lássalak, kit már régen feltaláltam irásaimban hogy te nekem atyámfia vagy. Tégedet is, úgymond, boldogítani akarlak mivel nekem az egek eleget adtak: de tudod-e, kedves atyámfia, add ide nekem a fiadat, hadd nevelhessem és taníthassam ötet; hidd el, derék embert építek a fiadból, melyet magad is meg nem fogsz bántani. Az öreg Lámek örvendett, hogy szegény ember létére ily nagy úr neveli fel a fiát: így nagy hamar meglett az egyesség, mivel a szegény sok ajándékokat kapott, a melyen nagyon örvendett.

Egy kevés ideig nagy kecsgettetéssel volt az öreg Matadáj a kis ártatlan Lámekhez, de valami négy hét múlva eszébe jut, hogy már egyszer a dologhoz kellene fogni, és a megmagyarázhatatlan kincset a kezéhez venni. Egykor kilovagolván az öreg Matadáj a mezőre, kivitte magával Lámeket is: itt előlécitálja a lelkeket, melyeket meglátván Lámek, szörnyűképpen megijedett: de az öreg Matadáj bátorítván ötet, hogy ne féljen, mert csak mind az ő jó barátjai; parancsolja a lelkeknek hogy ötet vigyék és ragadják egész ahoz a hegyhez, melyben Szakszavára el vagyon rejtve. A lelkek fogván ötet Lámekkel együtt letették egészen a hegyoldalba. Ekkor Lámek körülnézi magát, és látván ezt a szörnyű vidéket, igen kezdett félni, de Matadáj újra bátorította ötet hogy ne félne, mert semmi bántása nem lesz ahol ötet látja. Míg ezek így beszéltek, addig a tüzi lelkek lóganajt szedvén, azzal tüzet gerjesztettek, melyre azután lókörmöket hánytak; mire a tűznek rettenetes nagy füstje kerekedvén, ez a levegőben egy nagy felhőé vált, mely nagy feketeséggel elterjedt az égen, s oly mennydörgés támadt abban, hogy rettentő ropogásával Matadáj is csak hogy le nem ejtette lábáról. A zengés után megnyílt a felhő, és nagy suhanással egy mennykő a kősziklába vágott; a kőszikla nagy ropogással megnyílt, és irtóztató gőz jött belőle, melynek eltávozása után egy szép márványkő garádics termett előttök, mely a kősziklában alá vezetett. Ekkor Matadáj a lelkeknek ösztönözése után a gyermeket kérte, hogy menjen a kősziklának nyílásába alá: melyet a gyermek látván, nagyon megrettent, és félt, szabadkozott, hogy ő nem megyen alá; de Matadáj bátorítván ötet hogy ne féljen, csak hogy a kősziklába menjen le, és a bent levő folyosón midőn keresztülmész, egy kertet érsz, abban egy karbunkulus oszlop áll melyre egy lakat vagyon felakasztva; és csak azt a lakatot hozd ki fiam; és ha azt a lakatot kihozod nekem, akkor haza viszlek atyádhoz, és nagy sorban és jó állapotban helyeztetlek. Ezekre a beszédekre nagyon keveset hallgatott Lámek, mert nagyon félt; akkor odaadja a gyűrűjét Lámek kezibe, és mondja neki: Fiam, hogyha valami bajod leszen, akkor csak fordítsd meg az ujjadba e gyűrűt; tehát ezek az óriások, akiket itt látsz, neked mindjárt segítségedre fognak lenni. Erre is keveset hallgatott; akkor aztán azzal ijesztette Lámeket, hogy ha el nem megy a

kősziklába, őtet itt hagyja, és a vadak őtet megeszik. Ezen beszédétől megrémülve, reá állott szegény Lámeke, és bement a kősziklába, hol reszkető félelem fogta el, és egész testiben remegett és fázott. Így ballagván a kősziklának garádicsán, midőn már általment volna a folyosón, kinyílt előtte egy fényességű szép kert, melynek gyümölcsfái csupa gyémánt, karbunkulus, smaragd, és más drágakövekből lévő gyümölcsöt termettek, a kertnek pedig a közepiben egy nagy karbunkulus oszlop állott, melynek magassága hatodfél könyököt mért, vastagsága pedig egy tíz akós hordóhoz hasonló volt. Ezen kimondhatatlan drágaságon volt függesztve a lakat, melyért Lámekeket a vén Matadáj beküldötte. Midőn ezt meglátta, egy kissé örvendett, s minden várakozás nélkül hozzája közelít, és amint hozzá nyúlt, és a nagy fényességű oszlopról levette, egyszerre nagy szélzúgás, rettentő mennydörgés és villámlás fogta el a kertet úgy, hogy szegény Lámeke megfélemedett és a nagy rettentő földindulástól a földre esett; de míg ő itt magán kívül a földön hevert, addig a szélvész elcsendesedett; ő pedig lábra állván, a lakatot, mely egy arany láncon függött, a nyakába akasztotta és tántorogva visszafelé indult a kertből Midőn így menve szemlélne a kertnek drága terméseit, és megkivánván őket, minden zsebeiket velök jól megrakná: amint az első gyümölcsöt leszakasztotta, tehát a kősziklának a nyílása, melyen Lámeke bement volt, rettentő csattanással becsukódott. Midőn Lámeke jól megrakodván visszament a folyosóra, a folyosó már nem volt oly világos mint azelőtt: megfélemedett tehát, és szörnyű jajgatásra fakadott, mivel a kimenetelt meg nem találta. Matadáj, aki a kősziklának nyílásánál odafent állott, látta hogy a kőszikla összecsukódott: rettenetes volt tehát a bánatja, mivel nem csak Lámekeket minden kincsestől elvesztette, hanem a gyűrű is, melyben egyik ereje lakozott, Lámekekkel együtt a hegyben bezáródott. Matadáj tehát, semmi reménysege többé nem lévén, s maga szerencsétlenségén bánkodván, magát a tüzi lelkek által, melyeken a könyvnek erejénél fogva még hatalma volt, haza vitette, és elvégezte magában hogy szomorú életét hazájában töltsse.

-101-

Lámeke azalatt a barlangban nagy sínlődéssel jajgatván, számtalanszor Matadáját kiáltotta, de sehonnan semmi segítsége nem jött. Midőn így két napig a setétben alá s feljárnál, kezeit egybe kúcsolván és fejére emelvén szörnyen sírt. Egyszer valamiképp a gyűrű az ujjában megfordult, s előtte huszonnégy óriások állottak meg azzal a kérdéssel, hogy a felséges princ mit parancsolna? Lámeke e látásokon még jobban megrezzent: de midőn a gyűrűnek ereje eszébe jutott, tehát megbátorodott és kéré őket, hogy őtet vigyék ki erről a helyről. Erre a parancsolatra felkapják őtet a lelkek, és kivivén a hegynek oldalába lették, és megint megkérdezték tőle, hogy parancsol-e még valamit? Ő pedig, haza vágyódván, kérte a lelkeket, hogy vinnék őtet Konstantinápolba, ezek pedig, minekelőtte haza vitték volna, tehát meggondolták, mely hatalmas ember lenne ő, mivel, úgy mond, hogyha a lakatot, melyet a kősziklából hoztál haza, felnyitod, tehát ami lelkek a föld alatt vannak, mind királyostól neked engedelmessé válnak. Ezek után Lámekeket haza vitték, és Konstantinápolon kívül letették.

-102-

Lámeke nagy örömmel haza ment az atyjához, és elpanaszolta neki, mely rengetegbe vitte őtet a vén Matadáj: melyet hallván az atya, nagyon sajnálta a fiát, de másképp örült, hogy az ő fia mennyit próbált és nyert legyen. Másnap Lámekeket a föld alatt lévő lelkek kivitték az erdőbe, és ott egy kivésett fából csinált váluban egy különös erejű fürdőbe tették, melyből midőn kijött volna, mind nagyságára mind ideire és szépségére megváltozott; de még a mi több, minden főrendekhez illő tudományokkal bővelkedett, s minden idegen országokban lévő nyelveket tudott úgy, hogy hozzá fogható ember sem szépségre, sem tudományra nem volt. Ekkor visszament Lámeke az atyjához; de mivel formájából egészen megváltozott, tehát ez meg nem ismerte. Ekkor mondja Lámeke az atyjának: Kedves atyám, hallottam hogy Szolimánnak van egy nagyon szép leánya, én őtet megnézem, hogy érdemes-e hozzám vagy sem? Ekkor megindult, és a merre a kisasszony sétálni szokott, magát az út mellett egy odvas fába rejtette, mivel a királykisasszony mikor sétálni szokott, akkor senkinek sem volt szabad magát az útfélen mutatni. Így várta Lámeke a szép kisasszonyt az odvas fába; és amint a kisasszony nagyon sebesen lovagolt volna, az orra vére megindult, és kénytelenítetett a lováról leszállani, és Lámekeknek legnagyobb szerencséire azon fához, a melyikbe Lámeke volt, támaszkodott, és várta míg az orra vére el fog állani. Lámeke az odvas fából nagyon kedvére nézte a szép Florentinát, mivel ez volt a neve a királykisasszonynak; és nyakig bele szeretett. Midőn pedig elment volna a fátul, Lámeke is kibújt az odvasból, és haza menve megbeszéllette az atyjának, mely móddal látta meg a szép kisasszonyt.

-103-

-104-

Ezek után elővette a drága gyümölcsöket, melyeket magával hozott a hegyből, és beletette egy szép tányérba, és adta az atyjának ilyen szókkal: Mondd hogy én ezeket a szép drágaságokat küldöm a kisasszonynak jegybérül, hogyha a felséges szultán nekem a leányát ide adná. Az atya megismerődvén fiának e kérésén, nem akart elmenni a felséghez, de a fia bátorítván őtet hogy csak menjen, és nem lesz semmi bántása, elmegy végre az atya a szultánhoz, és mondja, hogy ezt az ajándékot az ő fia küldi a felséges kisasszonynak, hogy felséged nekie a leányát feleségül adná. A császár elbámult ezen a véletlen kérésén, de a drágaságot szemlélve, nagyon elbámult rajta, és meg nem foghatta, hogy honnan kapta volna azt a szegény ember? Összehivatja tehát a tanácsbeli urait; kik is látván a drága kincseket, egy-egy országra becsülték darabját; de mivel a kisasszony már el volt másnak jegyezve, és a lakodalom is már harmadnapra el volt rendelve: így tehát, hogy az öreget a nyakáról elküldhesse, és a drága ajándék is nála maradjon, azt mondták neki, hogy ha a fiad ily drága ajándékot hoz holnap ily renddel: hogy huszonnégy leányok egy-egy kosárral hozzanak, és maga a fiad tízenkét inasoktól kísértetve a legszebb ízlésű ruhába jön, megkapja a kisasszonyt. Ezt csak azért mondták a szegény embernek, mivel gondolták, hogy az lehetetlenség oly szegény ember fiától. Az öreg haza menve, mondja a fiának, hogy mi légyen az újság, Lámeke azt figyelmetesen meghallgatta; estve eljötté után pedig, midőn már mind letakarodtak, tehát Lámeke kimegy a mezőre, és megnyitván a lakatját, imhol a lelkek sokasága őtet környülvette, és óhajtván várták megszabadító uroknak parancsolatját. Ekkor mondja, hogy neki Szaksza vára kincses kertjéből hozzanak huszonnégy kosár drága

-105-

gyümölcsöket, és ezeknek vitelére szerezenek huszonnégy szép leányokat, a kik alkalmasak legyenek a királykisasszony szolgálatjára; őneki pedig huszonnégy szolgálót a legdrágább öltözetbe, és magamnak oly köntöst, amelyet még emberi szem nem látott; magatok pedig öltözzetek a legdrágább katonai ruhába, és magatokból formáljatok egy nagy ármádát; azonkívül a muzsika legszebb zengése is közöttetek legyen. Ezeket így parancsolván, nyugvásra ment.

-106-

Reggelre kelvén, Lámecket kivitték a város falain a lelkek, és felöltöztették a legszebb hercegi ruhába, mely az ő szépségét hétszerezte; akkor előlhozták neki a huszonnégy szüzeket, mindegyik kezébe tartotta a kívánt kincset, az ármáda nagyságának vége hossza nem volt, a bandák harsogtak mindenféle szép nótákat: így ment ő legnagyobb pompával a városba. Kinek midőn hírit megvitték volna a szultánnak, nagyon elcsudálkozott és megfélemlített. Ekkor fogván leányának kezét, mengyen Lámecek eleibe; de midőn meglátta volna Florentína a szép Lámecket, egészen elfelejtkezett régi szerető hercegiről, hanem Lámecknek hódolt szívéből, és kezét nyújtotta; a szultán is Lámecknek barátságos csókot nyomott homlokára, és leányát néki tüstént általadta. Másnapra hagyatott a pompás menyegző.

Estve nagy vacsora után a törökök módja szerint ment Lámeck a szép Florentinával egy szobába, ahol midőn Florentina elaludt, Lámeck kiment szobájából, és megnyitván a lakatot, eljöttek a föld alatt való lelkek, a kiknek parancsolta, hogy Szakszavárát mind hegyestől neki lakásúl ide hozzák. Ezen parancsolatját mindjárt teljesítvén, a drága épületet mindenestől elhozták, Konstantinápol egyik nagy piacára helyeztették, a hegynek teteire tették a huszonnégy contignációs rezidenciát, amelynek még az ajtóragasztója is mind aranyból volt; s ebbe a drága épületbe tették Lámecket szerelmes párjával együtt. Reggel midőn a szultán felkelt, és kinézett az ablakon, tehát látja ezt a drága fényes épületet; nagy sietséggel megyen a palotának meglátására; de midőn ő felfele ment volna, már akkor a legszebb cédruslugasokon alá s felsétált Lámeck a szép Florentinával. Felvezették tehát a szultánt is, és mindeneket megmutogattak neki, ahol azután egy hosszas lakodalmat és ünnepet ültek.

-107-

Míg ezek még folytak Konstantinápolba, addig mindenfelé elterjedett a híre ennek a hatalmas Lámecknek, hogy hozzá fogható sem gazdaságra, sem tündérségre nincsen. Végre meghallotta a vén Matadáj is, mindjárt észre vette, hogy nem más, hanem az ő fogadott fia légyen az; azért megnyitja a könyvet, és a tüzi lelkek eljöttek, és parancsolta nekik, hogy ötet Konstantinápolba vigyék: akik is megfogván, ragadták ötet Konstantinápolba. Midőn oda ért, bamúlva csudálta a nagy gazdag épületet, kinek még alatta való kősziklái is mind aranyból voltak, felmegy Matadáj a hegyre, hogy körülnézze a palotát, és legnagyobb szerencséjére Lámeck otthon nem volt, mert vadászni ment az öreg szultánnal. Nagy hamarsággal parancsolja a tüzi lelkeknek hogy az épületet gyűjtsák meg, de úgy hogy egyik oltsa, másik gyűjtsa, hogy nagy kár ne legyen. Hogy a tűz kigyúladott az épületben, nagy láрма támadott, és a jószágot kezdték kihordani: akor Matadáj is a tüzi lelkek igazítása után berohan a kilencedik szobába, ahol egy vas almáriomban volt a lakat bezárva. A zárokat tehát levverte, és a legdrágább lakatot magához vette. Ekkorára a tűz elaludt, ő pedig alig várta a besetédést; megnyitotta tehát a lakatot, és nagy morgással előjöttek a föld alatt való lelkek, kiknek parancsolta, hogy a drága palotát mindenestől vigyék a tulsó óperenciás tengereken túl, csak Lámecket hagyják ott. Ezek fogván a várat, mindenestől nagy messze elvitték, csak szegény Lámecket magát hagyták a földön. Reggel Lámeck felébredett, és nagyon megijedett, hogy a jószága kedves feleségével együtt elveszett. A szultánnak is fülibe ment ez a nagy hír, mire Lámecket megfogatta és vasba verette. Másnap hát csak viszik szegény Lámecket a vesztőhelyre, hogy mint gonosztevőt megzsínórozzák. Amint már kisérték ötet kifelé, eszébe jutott neki az ujjában lévő gyűrűnek ereje; nagy hirtelen megfordítja az ujjába, és azonnal mellette támad negyvennyolc rettenetes óriás, és a kíséző katonákat mind széthordják, és kérdezik uroktól, hogy mit parancsolna? az pedig mondja hogy ötet vigyék egyenesen az ő elrablott épületjéhez és az ő kedves feleségéhez. Ezek felkapják, és viszik ötet egyenesen az óperenciás tengereken túl, amely oly erősen be volt kerítve, hogy még a madarak sem tudtak egyenesen hozzá berepülni.

-108-

-109-

Ekkor a levegői lelkek hoztak némely füveket, és megkenték Lámeck ábrázatját, és oly öreg képet mutatott, hogy senki ötet meg nem esmerhette volna, és adtak neki két pakéta porokat hogy, ha beszélhet Florentinával, tehát adja azt a port neki oly feltétellel, hogy első alkalmatossággal adja be Matadájnak, melytől az majd elaluszik, és hogyha elaludt, mondják a lelkek, hogy a nyakába lévő lakatot és könyvet hozza el: ha ezt, úgy mondd feleségednek, megteszed, tüstént meglátod Lámeckedet. Lámeck tehát mint egy öreg szarándok felmegy; amint a várnak udvarába bement volna, a cselédek tudtára adták Florentinának hogy egy csudálatos ajtatos öreg szarándok volna itt a várban. Florentina nagy sietséggel megyen az udvarba, és örvendve könnyes szemekkel köszönti a szarándokot, és panasolja neki az ő rettenetes baját; mondja neki Lámeck: Hogyha megfogadod szavamat, tehát szerencsésé teszed mind magadat, mind Lámeckedet. Mondja neki Florentina, hogy bár akármit parancsol, tehát szívesen fogja teljesíteni. Lámeck tehát elbeszéllette az egész dolgot mint neki a lelkektől meghagyattatott; Florentina, kezéhez vette a porokat, és a keblibe tette, az öreget pedig megajándékozta bőven.

-110-

Midőn már az asztalhoz leültek mind a ketten, ő és Matadáj, tehát nyájasan kezd ehez beszélni, akin Matadáj szörnyen örvendett, és végre, midőn felvett Florentina egy pohár bort és Matadájra köszönti, és kiitta, Matadáj ezen nagyon örvendett. Egykor leejtette Florentina a villáját, mely után Matadáj lenyúlt, és felvette; addig Florentina az elrendelt port a Matadáj poharába egyvelítette, melyet az csakhamar kihörpölt, és mind megitta. Ez után mindjárt nagy álomba merült; melyet látván Florentina, nagy hamar hozzája ment, és a lakatot meg a könyvet, mely a nyakában volt, tőle elvette, és szél módjára levitte az öreg szarándoknak. Midőn Lámeck meglátta, csakhamar megkenté magát a lelkektől adatott zsírral, kitől megifjodott, és az előbbi

szép ábrázolja helyre jött: melyen nagyon megörvendett hív felesége, és nyakába borult. Ekkor Lámeke megnyitotta a lakatot, és a lelkek elöljöttek, és parancsolatját várták, ő pedig meghagyta nekik, hogy mentül elébb vigyék őtet mindenestől Konstantinápolban, melyet mindjárt teljesítettek is. Reggelre látván a szultán az ő vejének rettentő ereit visszajönni, hozzája megy, és lábaihoz borúl, kegyelemért esedezik, hogy ne ölné meg őtet azért a gonosz cselekedetiért, melyet vele cselekedett: Lámeke felemelte a földről, és megbocsátott neki mindeneket; azután a vén Matadáját hozatta elő, akit álmából feltámasztván, nyársba húzatott, és így ő kegyetlenül végzé életét. Lámeke pedig számos esztendeig élt kedves párjával, a lakatra pedig azután nagyobb gondja volt, mint ennekelőtte, mert ő is mindég mint valamely órát egy arany láncon a nyakába hordozta. Midőn pedig Lámeke feleségével boldogul végezte volna életét, az arany Szakszavára is a lakattal együtt eltűnt.

-111-

XXXVII. KÖKÉNY MATYI.

-112-

Egy embernek volt két fia és egy leánya. Az apjuk csakhamar elhalt, csak anyjuk viselte gondjokat. Egyszer a kissebbik elment szántani, és azt mondá a húgának, hogy ebédet vigyen neki. A húga azt mondá: Hogyan akadok reád? A legény azt mondá: Majd hogyha ki megyek szántani, itt a ház előtt a földnek vetem az ekét, és odáig szántok; azon eljöhetsz. Aval elment szántani, és szántott.

Mikor az ebéddel a húga utána akart menni, hát az ördög is szántott másfelé, tudniillik a legénynek a szántásátul fogva a maga házáig. Mikor a leány oda érkezett, azon ment amit az ördög szántott, és csak egyszer az ördög házához érkezett. Látván a ördögöt, kérdi, hogy nem látott-e egy legényt erre szántani? Az ördög mondja, hogy ő nem látott ott senkit szántani, de jőj be a házamba. A leány bemegy, s az ördög elvette feleséginek a leányt s ez ott maradt.

-113-

Azalatt a bátyja nehezen várta az ebédet, haza ment haragosan, mondja az anyjának, hogy miért nem küldött ebédet neki? Az anyja mondja: Hát a húgod nem vitt ebédet? hiszen már régen elküldtem utánad. A legény evett, azután elment a húgát keresni, és ment a szántáson: hát látja hogy másfelé is nagyon szántás; elmegy a szántáson egész az ördög házáig, és kérdi, hogy nem látott-e egy leányt? Az ördög azt mondá, hogy ottben van, csak menjen be. Bemegy, hát látja a húgát; ez mondja neki: Jaj csak menj ki hamar, mert ha az uram bejön, összeszaggat; de a legény nem ment ki. Bemegy az ördög és parancsol harminc akó bort magának, és a sógorának is hasonlóképen annyit, és egy-egy ökröt, és összeültek enni, de a legény nem tudta megenni, az ördög megette, azután mondja: No sógor, most birkozzunk, amelyik előbb földhöz tudja a másikat vágni, az lesz a nyertes. Összemennek hát birkozni; az ördög földhöz vágta a legényt: mindjárt pokolba esett. Azután a másik testvér is elment keresni őket; az is oda talált, s az is úgy járt mint a bátyja.

Az édes anyjuk azalatt oda haza siránkozott, hogy már se fia se leánya nincsen; azután mindig imádkozott, hogy az isten csak egy gyermeket adna neki, ha csak akkora lesz is mint egy babszem. Egyszer egy babot talált kint az utcán; amint megette, mindjárt nagy változást érezett. Hát nagyon szégyenlette az asszony, hogy ura nincs, és mégis teherbe van; és nem sokára meg is lett a gyermek, és ép oly kicsi volt mint más gyermek, de mindjárt futott és beszélt. És mert olyan kicsi volt, Kökény Matyinak hitták a faluba. Egyszer az asszony szomorú volt, és kérdezte a kis fiu, hogy mért oly szomorú? az asszony mondá: Nekem három gyermekem volt, és mind a három elveszett, nem tudom hogy hová lettek. - A fia azt mondá: Majd elmegyek én, és megkeresem őket. Akkor elmegy a kovácshoz, mondja neki, hogy csináljon egy negyvennyolc mázsás kalapácsot. A kovács nem tudott kedve szerint valót csinálni, kapja a kalapácsot és a kovácsot agyon üti vele, és megy a másik kovácshoz, az csinált neki kedve szerint való kalapácsot, azt mindjárt a gatyá pártázatjába dugta, és elmegy a bátyjait keresni, és épen oda talált menni az ördög házához. Az ördög odakint sétált, és kérdi hogy mit keres? Azt mondja, hogy nem látott-e valahol két legényt és egy leányt? Felel neki az ördög: láttam, odabent vannak, csak menj be. Ez bemegy, és látja a nénje, és mondja: Jaj szegény! miért jöttél ide, majd neked is itt kell maradnod. Akkor bemegy az ördög is, és annak is parancsol harminc akó bort és egy ökröt, s leültek és ettek, és még az ördög hozzá sem kezdett jól az evéshez, már Kökény Matyi megette az ökröt s a bort is megitta. Az ördög azt mondja neki: Na sógor, most ettél s ittál is, menjünk birkozni, aki a másikat előbb földhöz vágja, az lesz a nyertes. Kimennek hát, de Kökény Matyi úgy a földhöz vágta ördög uramat, hogy majd a szeme is kiugrott. És kapja a kalapácsát, az ördögöt agyon verte, a két bátyját és a nénjét az anyjához haza vitte, azután együtt éltek, és mai nap is együtt élnek, ha meg nem haltak.

-114-

-115-

XXXVIII. A TÜNDÉR GYŰRŰ.

-116-

Volt egy király, és annak egy jobbagya, akinek egy szép fia nevelkedett, kit a király úgy megszeretett, hogy fölvette komorniknak. A legény egyszer azt gondolta magában: Jó volna a király leányát megpróbálnom: hogyha hozzá jönne, elvinném feleségemnek. A legény haza ment az apjához, és a király az udvarmestert oda küldte, hogy kérje meg: miért nem akar haza menni? A legény azt feleli hogy ha a király a leányát neki adja, úgy bemegy szolgálni. Az udvarmester megmondja a királynak; akkor a király a komornyikhoz visszaküldött: hogyha annyi

pénze van mint a királynak, úgy neki adják a kiráyleányt.

Elment hát a legény egy nagy erdőbe; ott egy zöld ruhás ember hozzá megy és kérdi, hogy mit keres? A legény azt mondá neki: Én szolgálatot keresek. A zöld ember mondja: Jőj hozzám, nálam jó szolgálatot kapsz; és elment vele. Akkor mondja a zöld ember: Halod-e, ezt a helyet jól megjegyezd magadnak, hogy ha visszahozlak, megismerd; akkor fölkapta, és úgy elrepült vele, mintha a szél vitte volna őket. És egy házba vitte, és mindent megmutatott neki, hogy melyik lesz a szobája, hanem egy ajtót mutatott neki, és azt mondá: Ebbe a szobába, azt megmondom, be ne menj, mert ha bemegy, onnan soha ki nem jöhetsz. Azután az istállóba vezette, és a lovait megmutatta neki; két nagy fekete ló volt az istállóban; azután egy ládát fölnyitott neki, és a ládában szén volt; a zöld ember azt mondá ezt etesd a lovakkal, és tisztogasd őket, mert én elmegeyek, és három fertály esztendeig nem jövök haza. Azután elment.

-117-

A legény jól forgatta otthon a gazdaságot. Egyszer azt az ajtót vizsgálta, amelyet az ura megtiltott neki, fel is nyitotta, be is ment a szobába: hát ott lát egy szép leányt, aki éppen az ő falujából való volt. Elrémül a leány, ahogy meglátja, mert megismerte, és mondá neki: Jaj miért jöttél ide, többé el nem mehetsz, itt kell örökre maradnod mint énnekem. De én segítek rajtad, ha te is segítesz rajtam; és egy kést adott neki, és mondá: Majd ha téged elvisz vissza, csak vigyázz, hogy megismerd azon helyet ahol téged fölvettem, mert másként itt kell maradnod, és ha egyszer kerítsd be, azután nem jöhet ki, hanem az ujjában lévő gyűrűjét kérjed tőle, és ha az ujjodat kéri, azt be ne nyújtsd neki, mert elszakasztja, hanem ezt a kést nyújtsd neki, hadd tegye arra; azután még se ereszd ki, hanem kérd meg hogy mi hasznát lehet annak venni, azután ha megmondja, a késsel húzd keresztül; akkor elmehet. Hanem azt mondom, hogy ha karácson bőjtje lesz, akkor tedd magadat beteggé, és majd mindent hord, kávé, ételt és pálinkát, te pedig semmit se egyél egész hét óráig, akkor ehétel és ihatol; és most láss hozzá, hogy kimehess. A legény mindenképp próbálta, hogy ha kimehetne, de éppen semmiképpen sem mehetett ki; azután látta hogy a gerenda alatt három könyv van; leveszi a könyvet, látja hogy semmi sincs benne; a másikat nézi, abban sem volt semmi; azután a harmadikat nézi, abban sokféle írás volt írva, és olvassa; mikor a vége felé olvasott, látja hogy az ajtó magától megnyillott. Fölteszi hát a könyvet, és kimegy a szobából nagy sietve a lovaihoz, azokat éteti és tisztogatja, s úgy várja az urát; mikor pedig enni akart, mindig ott volt az étel. Az ura haza ment, és mindenét tisztán találta, amin nagyon örült.

-118-

-119-

Eljött azután karácson bőjtje is. A legény előtte való nap beteggé tette magát; az ura mindent hordott neki, valamit kívánt tőle, kávé, szilvapálinkát, hogy csak egy kicsint igyék mindjárt jobban lesz, de ő semmiből sem ivott sem evett: csak mikor hét óra eljött, akkor evett. Az ura bemegy a szobába, hát már a leány nem volt benn, mivel kiszabadult, mert a legény kibőjtölte érte azon napot. Kimegy hát az ura nagy haraggal hozzá, és mondja neki: Most látom, hogy te nagyon okos ember vagy, mert engem megszálltál: ha én azt tudtam volna, másként vigyáztam volna reád; de ő semmit sem tartott, gondolván hogy azon egynehány napot még kitölti nála; és hogy az ideje eljött, mondja neki: Én az én időmet, kiszolgáltam, most vígy engem oda ahonnan elhoztál. Ekkor az ördög fölkapta, és vitte mint a szél; ő pedig mindég vigyázott azon helyre, ahonnan elvitte; és mikor már ott voltak, kiáltott neki hogy megálljon, ott van az a hely, hol beszegődött hozzá. Az ördög tehát etette, és adott neki egy zsák pénzt, s azt mondá neki: Elég-e? Ő pedig azt mondá: Nem elég, csak hozz még többet; akkor elment az ördög és még két annyit vitt neki; de akkor is csak azt mondta, hogy még nem elég; és harmadszor három annyit adott neki, és mikor kitöltötte volna a pénzt, a legény azon késsel bekerítette őtet s az ördög nem mehetett ki a kerítésből. Akkor mondja neki: Már engem még jobban meg akarsz csinálni? csak ereszsz ki ezen várból, annyi pénzt hozok neked valamennyi kell; a legény pedig mondá: Én ki nem eresztelek addig, míg a gyűrűt az ujjadból nekem nem adod; az ördög mondá: Úgy is tudtam, hogy még attól is megfosztasz, nyújtsd ide az ujjodat, ha illik-e belé? Mondá a legény: Az ujjamat nem adom, hanem tedd erre a kése, úgy elveszem. Az ördög rá tette a gyűrűt, és a legény az ujjában dugta, s az ördög mondá neki: No most ereszsz ki, a gyűrűt is megkaptad. A legény azt mondá: No most még azt mondd meg, hogy mi haszna van ennek a gyűrűnek? Az ördög mondá: Ha az a leány nem mondta, én sem mondom. Monda a legény: Én ugyan, ha nem mondom is, megtalálom a hasznát, hanem teneked örökre itt kell maradnod. Azzal elment. Az ördög kiáltott utána mondván: Jőj vissza, megmondom. Akkor visszament, s az ördög monda neki: Ennek a gyűrűnek oly ereje van, hogy ha megszorítod, mindnyájunknak neked kell szolgálni. Akkor a legény a késsel keresztülmetszette a várat, az ördög mindjárt kijöhetett belőle. Akkor azt mondá a legény: Hát ezen pénzemet hogy tudom haza vinni? Az ördög azt mondá: Ne féltsd, megőrzöm én azt, te csak menj haza. Ő pedig haza ment az apjához, és kérdi tőle, vannak-e erős ökrei? Az apja azt mondá: Vannak erősek, mért kérded? Ő pedig azt mondá: Keressen kend vagy tizenkét szekeret holnapra, az erdőre megegyek. Az apja keresett huszonnégy szekeret, és elment a huszonnégy szekér, s ugyan annyi pénzt vittek haza.

-120-

-121-

Ezek így lévén, más nap elküldi a szerencsés legény a királyhoz hogy pénze elég van, most adja neki a leányát. A király egy tanácsost küldi oda, hogy vizsgálja meg, ha igaz-e az? Ez elment, és azt monda a királynak: Felséges király! pénze több van mint fölsegédnek. A király gondolkozott, hogy hol vette azt a sok pénzt? azután azt üzente neki, hogy csináltasson olyan várat mint a királyé. A legény csak azt várta hogy beestvedjék, akkor kiment, és a gyűrűt megszorította, s az ördögök mindjárt ott voltak, és azt kérdték: Mit parancsol az ifjú úr? Ő pedig megparancsolta hogy reggelre még szebb várat csináljanak mint a királyé volt; akkor beküldte az apját a királyhoz, hogy megvan a vár, most adja neki a leányát. A király ismét azt üzente neki, hogy most olyan hidat csináltasson, hogy egyik várból a másikba összejárhassanak. Más napra az is meglett. A legény újlag beküldte az apját hogy a leányt adják neki. Akkor a király azt mondá: Még egy kert szükséges, azt is csináltasson; más napra a kert is készen volt, még sokkal szebb

-122-

mint a királyé, pedig oly csunya helyen csinálták, hogy egyebet nem láttak, csak a sok követ; ide az ördögök mind elhordták és földet hoztak helyébe és oly szép kertet csináltak, hogy a király kertje még csak árnyékában sem állott. Akkor megint beküldte az apját a királyhoz, hogy a leányát adja neki. A király tehát neki adta a leányát. Azonban a leány a török basa fiát szerette, de úgy hogy senki sem tudta, csak maga a leány. A legény tehát a király leányát, és nagy lakodalmat csináltak, nyolcan az ördögök közül voltak a muzsikuskok. Mikor a vacsorának már vége volt, akkor lefeküdtek; azt kérdi a menyasszony: Ugyan szívem, mondd meg nekem, hogyan tudtad te azt a sokat oly kevés idő alatt megcsináltatni? Ő pedig mindjárt kivallotta, és ezután elaludt, a felesége pedig a gyűrűt lehúzta az ujjáról, és a maga ujjába dugta; azután kiment, és a gyűrűt megszorította, s az ördögök mindjárt ott voltak, és kérdezték tőle, hogy mit parancsol nekik? Ő pedig mondá nekik: Most engem vigyetek Törökországba a szeretőmhöz. Az ördögök felfogták, s nagy sebesen Törökországba vitték a basa fiához; a szegény vőlegény pedig az ágyba aludt. Jókora reggel felkél; hát látja hogy a felesége elszökött, a gyűrűjét is ellopta, el is vitte, amin ő nagyon búsult. A muzsikuskok muzsikaszóval mentek az ajtóra, de ő bújában az ajtót sem nyitotta meg; azután a király bement a szobába, és nem látja a leányát; kérdi, hogy hová tette; ő pedig azt feleli, hogy elszökött, és engemet is meglopott, mert a gyűrűmet is ellopta. De a király azt mondta: Nem szökött el, hanem megölted, és eltemetted, de holnap felakasztatlak, ha elő nem állítod a leányomat. Mindjárt megfogatta aztán, és tömlőre vettette; azután a muzsikuskok oda mentek, és a királynak azt mondták: Ereszsze el fölséged, mink nyolcan itt maradunk helyette, ő pedig hadd keresse, és meg is találja. A király tehát elereszti, és a nyolc muzsikust rekesztette be helyette. Az egyik pedig hozzá megy, és azt mondja neki: Tudod-e most mit csinálj? Öltözzél fel vadásznak, és csak menj Törökország felé; hanem azt nem mondták neki hogy hol van, pedig magoknak kellett elvinni. Akkor megindult nagy sietve, és ment Törökország felé; az úton lát egy szép fekete macskát, kapja a puskát és agyon akarja lőni; a macska azt mondja neki: Ne lőj agyon, majd segítek rajtad; és elment vele. Azután lát egy szép rókát, azt is agyon akarta lőni, az is megszólamlott hozzá, s monda: Ne lőj agyon, még segíhetek rajtad; azt sem lőtte agyon, az is elment vele. Azután meg tovább megy, és lát egy csunya egeret, azt is agyon akarja lőni, az is azt mondja neki: ne lőj agyon, még segítek rajtad; az is elment velek. Akkor már negyed magával volt: a macska, a róka, és az egér; mind a hárman az ördögök közül valók voltak. Azután a tengerparton megállottak; a róka azt mondja neki: Te maradj itt, rakj tüzet, majd mink beúszunk a tengeren a várba, mert ott lesz a gyűrű; a róka mondja a macskának: te fogd a farkamat, a te farkadat fogja az egér, úszszunk csakhamar. És csakhamar beúsztak a várhoz. A róka azt mondja: Menj be macska az egérrel, hozzátok ki a gyűrűt. A macska az egeret a hasa alá fogta, úgy ment az ablakban, ott rítt, sírt; meglátta a török, beeresztette, s nagyon örült neki, mert sok egér volt a szobában; a macska az egeret elejtette, utána futott és kergette, a török és a király leánya épen akkor a gyűrűt vizsgálták az asztalnál, az egér futkos, a macska utána, ezek is a gyűrűt ott hagyták, szaladtak, hogy meg segítik fogni; az egér fölszalad az asztalra, a gyűrűt felkapja, a macska meg a gyertyát eloltotta, sötét lett, s az ablakot kitörték, és a gyűrűt elvitték. A király leánya mindjárt nagyon, búsult a gyűrűért; a macska és egér pedig nagy örömmel futottak a rókához. A róka azt mondja nekik: No most melyik fogja a gyűrűt? Én nehéz vagyok, elmerülök, az egér el nem bírja: fogd te macska, hanem vigyázz, hogy el ne veszítsd. Akkor megindultak, és sietve úsztak, de a macska szájába víz ment, a gyűrűt elejtette a vízbe, azután búsultak, hogy hogyan találják meg: az urokhhoz nem mertek menni, a parton bújdostak tehát, és látnak iszonyú sok rákot. A macska kérdi, hogy minn versengenek? azt mondja a rák: királyt akarunk tenni, de nem tudunk: A macska fölszalad egy fára, s azt mondja nekik: Az ki ide tud jönni, az lesz a királytok; a rákok próbáltak felmenni, hanem egy sem tudott; utóljára egy fiatal próbált, fel is ment, a macska megkapta, és a többi rák kiáltott hogy a királyokat ereszsze el. Én pedig el nem eresztem, mondá a macska, míg egy gyűrűt, melyet a tengerbe ejtettem, fel nem hoztok. A rákok az egész tengert elfogták, a gyűrűt előhozták, a macska a királyokat szépen levitte, és nekik adta; azok a gyűrűt a macskának adták, a macska nagy örömmel vitte a gyűrűt a rókához, és együtt mind a hárman nagy örömmel az urokhhoz vitték a gyűrűt. Az csakhamar az ujjában dugta és megszorította, és mindjárt ott termett tizenkét ördög, és az mondák: Mit parancsol az ifju úr? ő pedig azt mondá: Fogjatok fel engem és vigyetek az ipamhoz. Akkor felfogták, nagy hirtelenséggel a királyhoz vitték, ő bemegy az ipájához, és kérdi tőle a király: hát a feleséged hol van? Törökországban, monda, most is a török basa fiával van. A király megharagudt, mondá: Mért nem hoztad el mind a kettőt? Felel az ifju: Majd reggelre itt lesznek, és pedig együtt fekvé megláthatd. Másnap reggel oda vitette mind a kettőt, a király megfogatta mind kettőjüket, de még is a törököt eleresztette, hanem a leányát kivitette, és fejét vétette, az ifjat pedig magához vette, s mint saját gyermekét s örökösit mai napig is tartja.

-123-

-124-

-125-

-126-

XXXIX. A SZÍNVÁLTOZÓ KIRÁLYNÉ.

-127-

Volt egy királyné, aki minden órában más színben változott, egy órában feje, másikban sárga, harmadikban zöld, és így más-más színt mutatott a képe. Annak pediglen volt egy igen szép fia, aki az anyjának egyszer azt mondá: Asszonyanyám, én már azon szép időt elértem, melyben meg kell házasodnom; azért adjon nekem pénzt, és egy regiment huszárt mellém, akik engem kísérjenek. Felel neki az anyja: Kedves fiam, azt tőled meg nem fogom, csak menj el, és végy pénzt magaddal a mennyit akarsz, hanem azt megmondom, hogy addig haza ne jőj, míg oly feleséget nem kapsz, aki minden órában változik a színiben mint én is. A fia megfogadta a szavát az anyjának, és magához vett tizenkét szeker pénzt, és egy regiment katonát, úgy oztán megindult, országokat járt; már messzi országokba érkezett, de sohol olyant nem talált, mint az ő anyja volt. Már pénzek is elfogyott, hogy nem élhettek; és nem mehettek tovább; azért vissza

-128-

kellott nekik fordúlni haza felé. Mikor haza érkeztek, elbeszélte az anyjának, hogy sehol oly személyre nem találhat mint az anyja, azért haza kellett jönnie. Az anyja azt mondta neki: Kedves fiam, még egyszer menj el, és vígy több pénzt magaddal, talán még is akadsz olyan személyre mint én vagyok. A királyfi nagy bújában huszonnégy szeker pénzt vitt magával és egy regement huszárt, s nagy búban ment messzi országba.

Egyszer talált egy városba menni, ahol egy halottat akartak eltemetni, és mikor a tetőhöz érkeztek vele, a holttestet letették és nagy durungokkal verték. Ezt a királyfi hogy meglátta, nagyon sajnálkodott rajta, oda ment, és kérdezte, hogy miért verik azt a holttestet azok pedig felelének neki, hogy élteben sok adósságot tett, és senkinek meg nem fizetett, azért verik holta után a testet. Mond a királyfi: Csak ne verjétek, a mi adósságot tett, inkább mind megfizetem. Hogy ezt mondta, a testet mindjárt eltemették. Azután kifizette minden adósságát úgy, hogy a huszonnégy szeker pénz mind rá ment, és a katonái lovait is mind oda adta az adósoknak, hogy csak békével maradjanak; azután az városba ment szállásra, más nap pediglen a katonáit mind visszaküldötte, és maga útnak indult. Mikor a temetőhöz érkezett, a temetőből egy ember fölkel, és hozzá megy, s mondja neki: Uram, tudom hogy szolgád nincsen, azért fogadj meg engem, én híven szolgállok. Felel a királyfi: Barátom, én meg nem fogadhatlak téged, mert pénzem nincsen, és most haza megyek. Felel az ember: Nekem fizetés nem kell, hanem én még is felkeresem azt a személyt, akit az anyád kíván. A királyfi nagy álmélkodva megfogadja, és elmegy vele más uton.

-129-

Egyszer az urának mondja: Uram, csak jőj utánam, majd én elmegyek szállást csinálni. Akkor elmegy egy elátkozott várba, aki tele volt ördöggel, és mondja: Halljátok ördögök: most jön az én uram, aki titeket el akar ebből a várbul úzni; hanem fogadjátok számát majd titeket én egy kamarába elzárlok, úgy megmaradtok. Az ördögök engedtek neki, és az urát oda bekvártélyozta; ott hált a királyfi azon éjjel. Más nap megmutatta neki az utat hogy merre menjen; az urát útnak eresztí, maga pedig ott maradt. Akkor az ördögöket kieresztí, az ördögök pedig nagyon megörültek, hogy őket megtartotta; azért azt kérdezték tőle, hogy mit kíván tőlök? mindent megtesznek neki, hogy őket megtartotta. Volt pedig abban a várban egy rozsdás puska és egy köpönyeg melyet az ördögök őriztek; azt kérte tőlök, mert már tudta hogy mire valók; az ördögök pedig örömet neki adták. A köpönyeget magára vette, a puskát pedig a vállára vetette, azzal az ura után ment mint a szél. Mikor az urát elérte, beszélt vele! de az ura őtet nem látta; azért kérdezte az ura: Hol vagy én szolgám, hogy nem látlak? és velem beszélsz. Akkor a köpönyeget magáról levetette, és látható lett. Akkor az urának monda: Uram, itt vagyok az város, amelyben a te feleségedet földaláljuk, azért vigyázz magadra; abban a városban pedig egy ördögös király van, akinek ördögök szolgáltak volt; annak egy szép leánya van; azért oda mentek, és a királyt köszöntötték, és megmondták neki, hogy mit akarnak; a király leánya pedig nagyon örült, mert igen szép legény volt a királyfi. Azért a király azt mondja: Na nem bánom, hanem három próbát tegyünk, hogyha azt meg tudod tenni, a leányom a tiéd; hogyha pedig meg nem tudod tenni, az ördögökkel összeszaggattalak. Azért elsőben egy pár arany papucsot vett elől a király, és mondja az ördögöknek: Ezt vigyétek a tenger szigetiben, és abban a ládában csukjátok. A szolgája pedig mindenütt az ördögök után ment a köpönyegben, az ördögök nem láthaták, mert a köpönyeg rajta volt, azért a papucsot a ládába tették, a királyfi szolgája pedig kivette a ládából, és haza vitte, s az urának odaadta. Másnap az ifju király az ördögös királyhoz vitte a papucsot; ez monda neki: Felséges király, tetszésed szerint a papucs itt van. Felel a király: No itt van egy pár arany kés, azt vigyétek a tenger szigetébe, és jól becsukjátok. Az ördögök kapták a pár kést, és elvitték a tenger szigetébe, de mind hiába, mert az ifju király szolgája mindenütt a nyomokban volt, és alighogy a ládába tették, már ez kivette és az urának haza vitte. Más nap azt is az öreg királynak általadta. Harmadszor a leálynak az ujjáról egy gyűrűt húzott le, azt adta az ördögnek, azzal is az ördögök nagy hamarsággal a tenger szigetibe mentek, ládába vetették, hanem azt is csakhamar az urának visszahozta a szolgál, az ifju király pedig nagy örömmel az ördögös királynak adta; akkor monda neki: Én ördögi erővel bírok, de te meg egész ördög vagy, mert azt mind megcselekedted, amit semmiféle ember sem tudott volna megcselekedni: azért legyen a leányom a tied.

-130-

-131-

Más nap a leányt elvitték, és mikor az uton mentek, egy temetőhöz érkeztek; hát azt mondja a szolgál az urának: Uram, már most én itt maradok, hanem azt tudod hogy a leányt ketten nyertük; már most fele az enyim, fele a tied; azért most kétfelé szakasztom. A királyfi könyörgött neki, hogy azt ne mívelje, de ő arra nem engedett; csak kétfelé szakasztá: tehát kigyó s béka esett ki belőle, és akkor megint összetette, és sokkal szebb lett mint előbb volt, és azt monda: Uram, már most elviheted, ez lesz olyan mint az édes anyád; ez is minden órában változik a színiben. Már most élhetsz vele. Én ezt azért cselekedtem veled, hogy azt a jót cselekedted velem, mert én voltam az az ember, akit holtom után vertek. Már elkárhoztam volna, hanem te megváltottál engem. Akkor eltűnt előle: az ifju király pedig elment a hazájába, és elvette feleségének; így lett vége mindennek.

-132-

XL. KINCSKERESŐK.

-133-

Volt egy juhásznak egy kutyája, aki egy kősziklás hegy alatt egy lyukban megkölykezett. A juhász egy párt örömet meghagyott volna kölykeiből, ugyanazért mindig lesték hogy hova jár a kutya, míg egyszer csak megtalálták, de senki sem mert hozzá menni: mindjárt morgott az emberre. Azért, mikor haza ment a kutya enni, akkor a gazdája megfogta és megkötözte, azután egy bojtárjával, a ki kilenc esztendőös volt, elment a lyukhoz. Mivel pedig a lyuk szűk volt, maga nem mehetett be, hanem a bojtárját küldötte be, hogy a kis kutyákat hozza ki a lyukbul. A gyermek bebújt a lyukba, de a kis kölykek mind beljebb mentek abba úgy annyira, hogy egy

pincébe lepotyogtak. A gyermek kimegy, és beszéli a gazdájának, hogy egy pincébe lepotyogtak, a gazdája egy kötelen leeresztette a gyermeket a pincébe, tüzi szerszámot is adott magával. Mikor a bojtár a pincében tüzet ütött és gyertyát gyújtott, hát látja hogy sok hordó bor van a pincében, de már az hordók fája el volt rothadva, csak a bőribe volt a bor; a gyermek a kését a hordóba lökte, tehát bor folyt belőle; a gyermek ivott, azután megborosult, jobb kedve lett neki, s összejárta a pincét: hát sok pénzre talált, a mely éllel volt hordóba rakva. Erre a gyermek a kutyákat csakhamar fölhuzatta, azután az ingét levetette, és teli rakta pénzzel, azt is fölhuzatta gazdájával; utóljára magát húzatá föl, s beszéli a gazdájának hogy mit látott. Míg így beszélének, a lyukból egy fekete ember jött ki, és mondja neki: Na! köszönd istenednek, hogy odabe nem értelek, mert ha ezer lelked lett volna is, még is összeszaggattalak volna. Ezzel a lyukba visszament; ezek pedig a pénzzel haza mentek: a juhász valami keveset adott a gyermeknek, a többet magának tartotta.

-134-

A juhász még nyolc esztendeig élt, azután megholt; a legény azután is csak juhászmesterségében maradt. Egyszer a pénze elfogyott, hát a pajtásával a korcsmába mentek: mindkettő nagyon búsult, hogy a korcsmárosnak már igen sokkal adósok, azért ez az ifju mondá pajtásának: Pajtás, hogyha neked bátorságod volna, én tudok sok pénzt, az nekünk jó volna. A pajtása azt mondá neki: Nekem van bátorságom, csak menjünk! El is mentek mind a ketten a lyukhoz, s egy kötelet megkötöttek a kőhöz, azon leereszkedtek mind a ketten; legelsőben a borból jól ittak, azután beszélgettek együtt. Egyszer csak jött a fekete ember, és nagy haraggal azt mondja: Na te fickó, nemde megmondtam, hogy többet ide ne jőj? most összeszaggatlak. E pedig a borból jól bevett, mely nagy bátorságot adott neki, azt mondja a fekete embernek: No ilyen teremtette! gyere, szaggass össze, majd megtanítlak ne búsulj, úgy összeváglak, hogy pornak is apró lesz. Mivelhogy a juhászlegény oly nagy bátorságot mutatott, mondja a fekete ember neki: Na fiam, mivel oly bátor vagy, menj le az alsó pincébe, ott van az én uram: hogyha jó kedvibe találod, ez a kincs mind a tied: ha pedig haragszik, oda az életed. Felel az ifju neki: Vagy haragszik vagy nem, elmegyek; hogyha valamit akar, összevágdalom mint a répát. Le is ment, a pincébe; ott ült az öreg, monda az öregnek: Jó napot apó; felel az öreg: Isten hozott fiam, te vagy az én nagy szerencsém, hogy ily nagy bátorsággal bíró ember vagy: most megváltottál, azért legyen a tied minden ami itt vagyon, és fogd a baltádat, és üsd meg itt a falat. És megüti a legény: hát mindjárt egy világos garádics volt előtte, akin fölmehtek; az öreg pedig eltűnt, és senkit sem találtak; akkor feljöttek a pincéből, és a királyhoz mentek, s megbeszélték neki, hogy hogyan jártak. A király a kincset általvette, és a két juhászlegénynek adott annyit amennyit kívántak egész életekre, s így szabadult meg a szegény szenvedő lélek, és az a kincs is fölszabadult.

-135-

-136-

XLI. JOÉRT JÓ.

-137-

Volt egy szegény embernek egy fia, aki az apjának azt mondta: Apám, látom hogy szegény módon kell élnünk, azért én elmegyek szerencsét próbálni, majd talán jobb lesz dolgom. Az apja elbocsátotta, s a legény elmegy, és nagy darab országot bejár, de sehol magának való szolgálatot nem talált. Egyszer egy juhászhoz megy, és attul kérdi, ha nem volna-e szolgálatra szüksége? Felel a juhász: Én téged megfogadlak, hogyha esztendeig kitarod, hogy a kárvallástul megmaradsz; én adok kilenc birkát, de azt megmondom, hogy a tóba ne ereszd a birkákat, mert a szőrök megaranyosul, úgy oztán hasznát nem vehetem a szőröknek - mert abban a városban az arany nem volt kelendő, hanem csak a szőr. A legény kihajtja a birkákat, és egész kilenc hónapig megőrizte a juhokat, s a tóba nem eresztette; hanem hogy kilenc hónap kitelt, egyszer elaludt; a birkák mindjárt a tóba szaladtak, s a szőrök megaranyosult. A legény fölbred, s nagyon megijedt, hogy az birkák mind aranyszőrűek. Félt haza hajtani őket, hogy a gazdája megveri, hogy oly nagy kárt tett; sokat gondolkodott, de végtére még is csak haza hajtotta. Hogy a gazdája meglátta a birkákat, nagyon haragudott, hogy már mit csináljon? végtére három juhot neki adott, és azt mondá: Mivel te nem tudtál vigyázni a juhokra, azért csak három juhot kapsz; most elmehetsz amerre akarsz.

-138-

A legény elmegy, s a három juhot maga előtt hajtotta. Mikor egy erdőbe ért volna, eleibe ment egy öreg ősz ember, s monda neki: Édes fiam, ugyan hol vetted ezt a szép három juhot? Felel a legény: Édes öreg bátyám, azért én egész esztendeig szolgáltam, ez lett a bérem. Felel az öreg ember: Édes fiam, adj nekem is egyet, neked kettő marad, nekem is hadd legyen egy, neked az isten megfizeti. A legény oda ad egyet, azután a kettőt odébb hajtja. Az öreg megint eleibe kerül, kéri az egyiket túle, hogy az isten megfizeti neki; a legény azt mondá: Na édes bátyám, már egy öreg embernek egyet adtam, ezt pedig neked adom; s neki adta; azután az egyet tovább hajtotta. Az öreg megint csak eleibe megy, s azt mondja neki: Édes fiam, micsoda szép juhod vagyon, hol vetted? Felel a legény: Édes öreg bátyám; én esztendeig szolgáltam, a bérem három ilyen birka volt, hanem kettőt már elajándékoztam, most már csak egy van. Felel az öreg: Édes fiam, add nekem a birkádat, azzal neked sokat kell vesződnöd, azután könnyebben mehetsz magad, neked az isten megfizet. Felel a legény: Bátyám, én a juhot neked adom, hanem azt megmondom, hogy az isten most mindjárt fizesse meg, mert nem várakozhatok. Felel az öreg: No fiam, kérj amit akarsz, én mindent megadok a mit kérsz. Felel a legény: Adj nekem egy olyan hegedűt, melyet ha meghúzok, még a madár is táncoljon; és egy puskát, hogy ha én akármire lövök, ne durranjon, de még is agyon lőhessem amit akarok. Az öreg mindent megadott neki amit kért, azután egymástul elváltak.

-139-

A legény amint egy erdőn megyen, lát egy zsidót, s előlveszi a hegedűjét, és hegedűl. A

zsegény zsidónak nagy bútora volt a hátán, még is úgy kellett táncolnia, hogy a nyelvét is kivetette, és könyörgött hogy ne muzsikáljon. Azután elhagyta a hegedülést, s azt mondá a zsidónak: Eredj a sűrűbe, ott sok madár van, szedd fel, majd én lelövöm. A puskáját rá fogja, és lőtt; a madarak mind ott maradtak, a zsidó beszalad a sűrűbe, szedi a madarakat a legény pedig veszi a hegedút, s a zsidónak táncolni kellett, hogy a bokrok a ruháját mind leszaggatták; azután elhagyta a hegedülést. A zsidó vérbe maradt, úgy ment a városba, és az uraknak mondá: Uraim, itt az erdőn egy legény van, fogassák meg, mert azt cselekedte, hogy én oly véres lettem; de ne hagyják hegedülni, mert mindig kell táncolni hogyha az hegedül, azért az urak mindjárt paripára ültek, és a zsidóval együtt az erdőre mentek. A legény hát látja hogy jönnek, előlveszi a hegedút, s hegedül, az uraknak pedig lovaikkal együtt kellett táncolni; végre könyörögtek hogy hagyja el, semmi baja sem lesz. A zsidó pedig magát egy törzsökhöz kötözte, hogy ne táncolhasson, de az mind hiában volt, mert a kötelet is elszaggatta, még is kellett neki táncolni; de mivel az urak könyörögtek hogy ne muzsikáljon, azért elhagyta: úgy az urak haza mentek.

-140-

A legény pedig elment más országba egy királynál szolgálatot keresni. Hogy magát bejelentette a királynak, a király azt mondá neki: Fiam, nekem egy leányom vagy, hogyha azt meg tudod nevetetni, úgy megfogadlak szolgálomnak. Felel a legény: Fölséges király, hogyha én akarom, nem hogy nevet, de még táncolni is fog. Felel a király: Az én leányom még soha sem nevetett, hanem hogyha meg tudod nevetetni és megtáncoltatni is, fele királyságom és a leányom a tied. A legény nem volt rest, a király szavaira előlveszi hegedűjét, s hegedül: a leány pedig elsőben elkezd nevetni, azután kapja az atyját, úgy táncolnak hogy majd megzördülnek: a legény a muzsikálást elhagyja, a király pedig mindjárt papot hivat, s a leányával összeadja. A legény első nap vele jól összeegyeztet, de más nap hát megint csak olyan szomorú volt mint azelőtt; a legény hogy látta szomorúságát, előlveszi hegedűjét, mindjárt nevetett és táncolt, azután valahányszor szomorú volt, mindjárt csak muzsikált, hogy kedve legyen, s azután így vígan éltek.

-141-

XLII. AZ OSTOBÁN ISTEN IS CSAK BAJJAL SEGÍT.

-142-

Volt egy faluban egy szegény ember, aki semmimódon sem szedhette föl magát, csak mindig szegény maradt; gyermekei voltak, de még kenyeret sem tudott nekik adni. Egyszer nagy bújában elmegy hogy koldul; bemegy egy vendégfogadóba; könyörög hogy adjanak neki szállást és enni valót; a korcsmáros pedig megverte, úgy oztán kidobta a szobából; az asszony pedig egy kevéssé jobb volt mint maga, azért mikor a korcsmáros lefeküdt, az asszony kenyeret és egy kis bort is adott neki, úgy oztán lefeküdt. Más nap felkel, elmegy az erdőre, és egy favágó öreg ősz embert talál ott; az öreg ember hogy látta, mindjárt elhagyta a favágást, hozzá megy, és kenyeret ad neki, azután azt mondja neki: Tudom hogy szegény ember vagy, azért adok neked egy abroszt: hogyha azt leteríted, enni és inni elég lesz rajta, hanem vigyázz rá, hogy el ne csalják tőled. A szegény ember elmegy haza felé, és azon korcsmába bemegy, az asztalt megteríti, mindjárt elég enni és inni való volt rajta; a korcsmáros gondolja magába: majd elcsalom tőle hogyha lehet; hát éjtszakára szállást adott neki: Add nekem ezt az abroszt; majd elteszem, mert ellopják tőled. Az szegény odaadja neki az abroszt, és más nap, mikor kéri tőle, a korcsmárosné egy más abroszt adott neki, avval haza ment. A gyermekei ríttak hogy nagyon, mondá a feleségének: Na édes feleségem, ne busulj, most hoztam eleget enni és inni; akkor előlveszi az abroszt, az asztalt megteríti, de semmi sem lett rajta, mert a korcsmárosné kicserélte. Akkor az ember elszomorodott, a felesége pedig káromkodott, hogy miért tartja bolondnak. Felel neki az ura: Édes feleségem, engem megcsaltak, hanem majd elmegyek, talán még mást kapok. Elmegy hát abba a korcsmába, gondolta hogy a korcsmáros majd jól tartja, de megcsalódott, mert a korcsmáros hogy meglátta, nem hogy megkinálta valamivel, inkább kiverte, a szobába se szenvedte meg; hanem mikor a korcsmáros lefeküdt, az asszony behívta, kenyeret és egy kis bort adott neki, azután lefeküdt.

-143-

-144-

Másnap elmegy az erdőre ahoz az öreg emberhez, kérdi az öreg: Na fiam, mi bajod? Felel neki: Tegnap bementem a korcsmába, a korcsmáros elcsalta tőlem az abroszt hogy elteszi mert ellopják, más nap pedig elcserélte, mást adott, az enyimet pedig megtartotta. Akkor az öreg ember egy bárányt adott neki, és monda: Ez a bárány olyan, hogy ha megrázod, a szőri közül sok arany foly ki, menj el, próbáld meg, és menj abba a korcsmába, hanem vigyázz hogy meg ne csaljon a korcsmáros. Elmegy a szegény ember, a bárányt megpróbálta, hogyha igaz-e? megrázta, és annyi arany folyt ki belőle, hogy a szegény ember csudálkozott rajta; azután felszedte az aranyat; avval elmegy a korcsmába; mindjárt kér hogy adjanak neki enni és inni, a korcsmáros adott neki amit kért, azután kifizette mind arannyal. Kérdi a korcsmáros: Hol vetted azt a sok aranyat? Felel a szegény: Az isten adta nekem, hanem egy bárányt is adott, a kiből arany foly, ha megrázzák; ha nem hiszed, nézd. Akkor előlveszi a bárányt, megrázza, és sok arany folyt ki a szőriből. A korcsmáros hogy ezt látta, gondolta: hohó! ez jó lesz nekem, majd elcsalom tőle; akkor azt mondá neki: Atyámfia, a bárányod megdöglik a szobában, hanem rekeszszük az istállóba az én bárányim közibe, holnap elviheted. A szegény ember ráállott. Más nap a korcsmáros, nem azt, hanem más bárányt adott neki, azzal elmegy haza. A feleségének mondja: Ne félj most feleségem, elég pénzt hoztam. A felesége alig várhatta hogy lássa, és mikor meg akarta próbálni, tehát semmit sem kapott. Akor látta, hogy megint meg van csalódva; a felesége pedig szidta s mocskolta, hogy miért játszik vele? Az embernek pedig még volt aranya, azt a feleségének adja, maga pedig elmegy.

-145-

Mikor a korcsmába megy, szint azon módon cselekedett vele a korcsmáros mint előbb, kiverte

a szobából. De ismét a korcsmárosné valami kicsint adott neki enni inni. Más nap megint az erdőre megy a szegény ember az öreghez, az öreg ember azt mondja neki: No mi az újság? megint meg vagy családva? Felel a szegény: Megcsalt a korcsmáros. Felel az öreg: Most már látom hogy szerencsétlen ember vagy, hanem még egyet próbálok: adok egy tarisznyát, hogyha mondd: ki muzsika; mindjárt muzsika jön ki belőle, és mindennek kell táncolni rajta. Másodszor azt mondd: ki kalapács! és mindjárt két kalapács jön ki, és azkit akarsz, azt megverethetd velek; hanem a korcsmároson kezd el. Elmegy a szegény ember a korcsmárhoz. Hogy meglátta a korcsmáros, mindjárt gondolta, hogy megint hozott valami újságot: hát kérdi: No mit hoztál most? Felel a szegény ember: Most muzsikát hoztam. Kérdi a korcsmáros: Hát hol van? Mondja az ember: Ki muzsika! azonnal nagy muzsika lett, a korcsmáros mindjárt táncolni kezdett a feleségivel; mikor eleget táncoltak, akkor a szegény azt mondja: Ki kalapács! és üssétek a korcsmárost feleségével együtt. A két kalapács úgy megveri a korcsmárost és a feleségit, hogy majd meghaltak, és addig ütötték, míg az abroszt és a bárányt vissza nem adták neki. Mikor visszakapta mindenét, akkor a tarisznyába küldötte a muzsikát és a kalapácsokat, és haza ment. A felesége kérdi: No hát mit hoztál? Felel ő: Muzsikát hoztam. A felesége szidja, hogy: hogyha mást nem hoztál, az ördög vigyen el azzal is. Kapja tehát a szegény ember a tarisznyát, s mondja: Ki muzsika; és oly muzsika lett, hogy minden zengett, s a felesége és gyermekei táncolni, kezdtek. Mikor már eleget táncoltak, akkor a muzsikát leparancsolta, az asztalt megeríti: tehát minden elég lett rajta. Hát szegények örömmel ettek s ittak, azután mondja a feleséginek: Édes feleségem, még mást is hoztam; a felesége kérdi, hogy: mit hoztál édes férjem? Felel a férj: egy bárányt, és beviszi a bárányt, és megrázza, mindjárt sok arany folyt ki a szőri közül, akkor hát örült a felesége, s így lett a szegény emberből nagy gazda: így megsegítette az öreg ember őket.

-146-

-147-

XLIII. AZ ARANYHAJU HÁRMASOK.

-148-

Egy városban volt egy pék, kinek három szép leánya volt. És a péknek egy szép kertje is volt a király kertje mellett, a király pedig ifju volt. Egyszer kimegy a kertjébe sétálni, hát a pék leányai is épen a kertekben voltak, s az öregebbik leány azt mondá: Ej édes öcsém, én szeretnék a király kocsisa felesége lenni. Felel a középső: Én is szeretném hogyha a király inasa felesége lehetnék. Felel a kissebbik: Én pedig szeretném hogyha a király felesége lehetnék, én egyszerre három gyermeket szülnék neki, két princet és egy princesznét, akik mind hármoknak aranyhajok és a homlokokon aranycsillagok lennének. Ezt a király meghallotta, mindjárt haza ment, és a leányokat magához hivatta, és kérdi tőlök hogy a kertben mit beszéltek? Az öregebbik azt mondá: Felséges király, én azt mondtam: szeretnék a felséged kocsisa felesége lenni. Felel a király: Jól van. Azután a középsőtől kérdezi hogy mit beszélt? az is felel: Én, úgymond, azt mondtam, hogy szeretnék a fölséged inasa felesége lenni. Felel a király: Az is meglehet. Hát te kissebbik, mit beszéltél? a kissebbik pedig nagyon félt, nem mert semmit se mondani, hanem a király reá parancsolt, hogy mindent megmondjon amit beszélt. Akkor mond a leány: Én azt mondtam, hogy ha én Fölséged felesége lehetnék, én egyszerre három gyermeket szülnék, két princet és egy princesznét, akiknek aranyhajok és a homlokokon aranycsillag lenne. Felel a király: Hogyha úgy vagy, tehát legyen úgy. Mindjárt papot hívatott, a kocsissal az öregebbiket, a középsőt az inassal elvetette, maga pedig a kissebbiket feleségül elvette, és így egy füst alatt mind a háromnak a lakodalma elkészült, azután szépen éltek egymással.

-149-

Volt pedig a királynak egy vén anyja, az mindig haragudt a fiára és a menyire. Az ifju asszony teherbe esik, és szült később három gyermekeket: két fiat és egy leányt. A bába hogy meglátta a gyermekeket, csak elijedt, hogy aranyhajok és homlokokon aranycsillagok ragyognak; befut az öreg asszonyhoz, nagy álmélkodással beszéli neki, a vén királyné pedig a gyermekeket egy szatyorba teteti, és a tengerbe veti, az asszony alá pedig három kutyakölyköt tétetett. Az ifju asszony tudta hogy gyermekeket szült, de nagy álmából felébredvén, látta hogy kutyák vannak mellette; hát nagyon el kezdett siránkozni, hogy mi történt vele; a király pedig háborúban volt, azért a vén asszony levelet küldött a királynak, hogy a felesége három kutyát szült a világra. Mikor a király ezt meghallotta, nagyon megbosszankodott, és levelet küldött az anyjának, hogy tömlőcre vettesse a feleségit míg haza fog menni. Mikor már a háborúnak végi lett, haza ment a király, és kérdezte hogy s miként vagynak? akkor a vén királyné még jobban elárulta a szegény menyecskét, úgy hogy a király azt parancsolta, hogy az asszony míg él, tömlőben fog szenvedni. Így aztán a király mindig csak szomorkodott.

-150-

Már most a gyermekekhez forduljunk. Azokat a tenger elvetette egy nagy sziget mellé, ott egy halász kifogta őket, és látja hogy a szatyorban három szép gyermek vagy, haza viszi tehát, és a feleséginek mutatja hogy micsoda szép gyermekeket talált; a felesége nagyon haragudott, mondván: Minek hozod a más gyermeket, mikor magadnak is elég vagy? Felel az ura: Hogyan édes feleségem? ha gyermekink vagyunk, ezeket is velek együtt felnevelhetjük, mert valami nagy nemzetből válók ezek a gyermekek, mert látod hogy aranyhajok vagyunk, és az homlokokon aranycsillag. Azután csak nevelték a gyermekeket, hanem a halász jobban szerette azt a hármat akit talált, mint a maga saját gyermeket, melyért az asszony még nagyobbban haragudott reájok; azért egyszer egy hajóba hányta mind a hármat, s a tengernek eresztette, a víz pedig messzi elvitte, míg egy malomhoz értek. A molnár meglátta őket, és kifogta, és mivelhogy gyermekei nem voltak, igen nagy örömmel fogadta őket, és megnyiratta mind a hármat, és a parokás hat száz forintot adott neki a hajért; azért a molnár még nagyobbban örült nekik, és gyakorta megnyiratta őket, és a hajokat eladta. Egyszer a leány észben vette, hogy az ő hajokból annyi pénzt vásárlanak, azért a bátyjainak ezt mondá: A mi hajunkból sok pénzt vesznek be, azért én

-151-

azt mondom: szökjünk el, mi magunk egymást megnyírhatjuk, és adjuk el, vegyünk magunknak egy házat, én majd főzök, tí pedig vadászni járjatok, így élhetünk mind a hárman. El is szöktek mind a hárman, elmentek egy városban, egy házat vettek, abban laktak, a princek vadászni jártak, a húgok pedig főzött.

Egyszer az erdőn összeakadt a királylyal, ugymint az atyjokkal; hogy a király meglátta a princeket, elcsudálkozott rajta, hogy micsoda szép ifjak, és mindjárt invitálta ebédre mind a kettőt; az ifjak magokat ajánlották hogy elmennek, a király pedig haza ment, s az anyjának megbeszéli hogy mely szép ifjakra talált az erdőben, kiknek aranyhajok, és aranycsillag vagyon az homlokokon. A vén királyné hogy azt hallotta, elijedett mindjárt, azt gondolta, hogy azok lesznek azok a gyermekek, akiket ő a vízben vettetett, azért csakhamar egy pulykát megöletett, azt megtöltötte, és a töltelékét méreggel megkeverte, azután elküldötte a szolgálótul abba a városba ahol voltak a princek, hogy azt megegyék. A princeszné csak maga volt oda haza, a szolgálónak hát megköszönte a pulykát, és a királynénak; azonban bemegy a szobába, és a szobába lévén, egy kis kutyája a pulykát megkezdte, és mire kiment, a kutya meg volt dögölve. Azon elijedt, s a bátyjai hogy haza mentek, mindjárt megbeszélte nekik, hogy micsoda ajándékot küldött a király anyja nekik. Ezen az eseten megharagudtak a princek, és nem mentek el a királyhoz ebédre, hanem másnap megint az erdőre vadászni mentek. Megint összeakadtak a királylyal; kérdi tőlök, hogy miért nem mentek el hozzá ebédre? Ezek pedig felelnek neki: Fölséges király, nekünk igen szorgos dolgunk volt, az hátráltatott bennünket. Felel a király: Nohát ma eljőjenek hozzám ebédre; azok pedig magokat ajánlották, hogy elmennek. A király haza ment, és az anyjának mondta, hogy: no ma eljön az a szép két princ, jó ebéd készüljön. A vén királyné pedig egy itce bort küldött, azt is méreggel megcsinálta, a leány elvitte a princesznéhez, az pedig megköszönte, azután kikísérte; a szoba teli volt madarakkal, még oda ki volt, a borbul ittak, s mind megdöglöttek. És hogy a princek haza mentek, megbeszélte nekik hogy: nagy ellenségünk van, mondá, el akarnak vesztetni; azért a princek akkor sem mentek ebédre. Harmadik nap megint kimentek vadászni, és a királylyal megint összeakadtak; mond a király nekik: Ugyan nem tudom hogy miért tartotok engem bolondnak, hogy el nem jöttetek ebédre? Felelnek a princek: Mi azért nem mentünk, hogy felséged anyja minket meg akar öletni. Akkor megbeszéltek mindent, hogy mit küldött nekik, a király megharagudott, és haza ment, az anyját tömlőcre vettette, azután kocsira ült, és elment, mind a hármat magával a várba vitte, ettek ittak, azután kérdi a király, hogy ki gyermeki volnának? Felelnek ezek: Mi nem tudjuk hogy ki az atyánk, és ki szült e világra bennünket. Ekkor a király már tudta hogy az ő fiai. Akkor a vén banya már nem tudott mit mivelni, meg kellett mondani, és mond a fiának: Kedves fiam mivel oly alacsony rendből házasodtál, azért haragudtam reád, és én cselekedtem mind valami rosz történt a házadnál. Akkor a király haraggal mondá az anyjának: Tehát mit érdemel az, ki a házásokat egymástul elválasztja ily hamissággal, és ily szép gyermekeket úgy el akar vesztetni? Felel a vén királyné: Én már magam a sententiát kimondom: azért te engem egy hordóban fenekeltess, és a hordót szögekkel veresd meg, s vitesz föl egy nagy hegyre, onnét eresztess a tengerig, ez lesz a bérem. A király nem is késett, csakhamar megcselekedte, végire járt a vén anyjának amint maga kívánta, azután a feleségét fölhozatta a tömlőcből, megkövette, és bocsánatot kért tőle; az asszony megbocsátott neki, és nagy öröm lett az egész országban. De mivel a bánat megölte az ifju királynét, azért nem sokáig tartott az öröm, s harmadnapra megholt. Ezért a király nagy bűba esett, de mivel az ő kedves gyermekeit megtalálta, szomorúságát avval elfelejtette. Így aztán örömmel élt gyermekeivel, s él mind maig, ha meg nem halt.

XLIV. A HATALMAS SÍP.

Volt hol nem volt, hegyen völgyön túl volt, erdőn kösziklákon innen volt, de az óperenciás meg a grónlándiai tengereken is túl volt; volt Flandriában egy rongyos ringyes város mellett egy nagy szegénységű embernek egy kis házacskája, meg egy szőlője, mely csak kilenc rendben lévő útból állott, és három cseresnyefából. Midőn az öreg megélemedett létire már érzette gyengeségét, fiainak általadta a csekély gazdaságot. Három gyermeke volt, tehát hárman el nem osztzkodhattak, hanem a szőlőt magok között felosztották; jutott egynek-egynek három rendbeli út szőlő, és egy cseresnye fa.

Elközelgetett már a tavasz, mindenek a szőlőbe munkálkodtak, és a három fiu is elment nem annyira a dologért, minthogy a cseresnyét valaki tőlök el ne lopja, így amint őrzötték a cseresnyét, oda ment hozzájuk egy vén koldus, a ki is kérte, hogy adnának neki egy kevés cseresnyét isten nevébe. Ezek egymásra igazították a vén koldust. Végre a legkissebbik, kit Palkónak híttak, mondja neki, hogy ha akar cseresnyét enni, tehát menjen fel a fára, és egyen amennyit akar. Az öreg leveti a szűrit, és felmegy a fára, és eszik amennyit kívánt. Míg ő oda fent ett volna, addig az ifju akié volt a cseresnyefa, kikutatta mi van az öregnek a szűr-ujjába; és talált benne egy gyönyörű sárgaréz sipot; megőrül a vén koldusnak a sípján, és eltette. Lejön az öreg a fáról, és felveszi a szűrit, és mondja a fiúnak: Hogyha volna pénzem, most ugyan megfizetnék a cseresnyéért, hogy magad sem gondolnád. Ekkor mondja az ifju hogy, ha olyan jószívű volna, tehát adnád nekem, úgymond, azt a sípot, amely a szűrődnek ujjába vagyon. Azt mondja a koldus: azt fiam nem adhatom neked, mert az tartogatja fel életemet. Mondja neki az ifju: De öreg, vagy akarod vagy nem, a síp nálam van. Már ezen elkezdte a koldus kérni az ifjut, hogy adná vissza, de ez nem akarja semmiféleképpen neki vissza adni; akkor mondja neki a koldus: Már ha úgy vagyon, legyen a tied, de tudd meg, hogy annak a sípnek az ereje oly nagy, hogy akármely nótát gondolsz magadba, tehát ha a sípot fújod, az oly nótával fog hangzani, s ami több: aki a sípnek

hangját fogja hallani, tehát annak kell táncolni. Evvel elmegy az öreg, szerencsét kíván az ifju neki, azután elmegy a bátyjaihoz, és mutatja nekik hogy mit kapott; ezek pedig kinevették hogy miért adja ő a tavaszi termését. Ez pedig mondja nekik: Oh de csak hallgassátok mely gyönyörűen szól, és elkezd fújni, melyet emezek hallván, felugrándoztak, és a legnagyobb táncot járták. Ezt látván az ifju paraszt, hogy az ő bátyjai mely szépen táncolnak, nagyon nevette őket, és elhagyván a sípolást, mondja bátyjainak: Kedves bátyáim, bírjátok ezt az én részemet is, és én elmenek a világba, és próbálok más szerencsét.

Ezzel elbucszúzik bátyjaitól, és elmegy, heted hét országon bújdosik, hegyeken völgyeken, erdőkön, kősziklákon, még a jeges óperenciás tengeren is túl ment, ment, ment. Érkeztén egy nagy városba, mely városnak nincsen neve, és nagyon megéheztén, bement egy nagy traktérba, ahol sok uraságok ebédeltek, és a szép muzsika hangjára némelyek pípáztak, némelyek pedig boroztak. Megáll ő is közöttök, és kéri a fogadóst hogy nyújtson neki is valami kevés edelt, mert igen ehetnék; ezt hallván a fogadás, rúttul kezdi őtet pirongatni; mondván hogy inkább dolgozni menne, mint így csalja a világot. De ő keveset hajtott a korcsmáros szavára, hanem csak ott állott és kunyorált a vendégektől. Ezt látván a kelner, megharagszik, veszi a bikacsököt, és kezdi Palkót fenyegetni hogy, ha el nem távozik, tehát jól megrakja őtet. De ő erre sem hallgatott; hanem midőn látván hogy már több kettőnél, és a kelner veszi a bikacsököt; tehát veszi ő a sípját, és gondol egy stájer nótát, és azon nótán szólt a síp. Ezt hallván a vendégek, egybe fogódzván a fogadással együtt stájeres táncot jártak; mivel pedig az asztalok nagyon sűrűn voltak, tehát nem fértek, az asztalokat mindenestől felforgatták, és a sok drága edény mind összetört. Annyira fújta pedig a sípját Palkó, hogy már a vendégek egészen kifáradtak a táncolásban. Kérven végre a fogadóst a Palkót hogy ne fújja a sípját, nem csak hogy ételt ad neki de még másképp is megajándékozza, csak hogy ne sípoljon: ezt hallván Palkó, felhágy a sípolással, és a fáradt vendégek erre amarra eldűledeztek. Ekkor a fogadós Palkónak jól megrakta a tarisznyáját hússal, kenyérrel, és egy nagy üveg bort is adott nekie, csak hogy távozzon a házatól.

Így megrakodva jól, tovább ballagott. Palkó elhagyván a várost, megy mendegél hát egész estig, be is setétedik reája, s amint egy nagy erdőben érkezik, rettenetes éjtszaka következett; a szél igen nagy zuhogással fújt, az ég mendörgött, és nagyon villámlott. Így botorkázott szegény Palkó, s az útát egészen elvesztvén, tébolygott; aztán távolról lát egy kevés világosságot, s a felé igyekezvén végre ugyan csak eléri, és csodálkozván örömben, hogy egy kisded házacskát talált, benéz az ablakon, és lát bent egy igen vén asszonyt hogy a házban foglalatoskodik, kopogtat hát az ablakon, és kéri az öreget, nyitná meg neki az ajtót. Az öreg asszony nagy hamar megnyitván az ajtót, beereszti őtet hajlékába. Midőn már leültette volna, kérde hogy és merre, és miért utazik? Palkó pedig mondja a vén banyának, hogy ő szolgálatot keresne; melyet hallván az öreg, mondja: Hogyha szolgálni akarsz, fiam, maradj meg nálam, én is adok neked szolgálatot: három naphól fog az esztendő állani, és csak három kecskebakom vagyon, azokat fogod őrzeni, ha pedig kitelik az idő, tehát a három bak a tied leszen; ha azonban ez idő alatt a bakok tőled el találnak veszni, akkor leveszem a fejedet, és karóba húzom, a beledből és csontjaidból pedig sövényt fogok csinálni. Ezt hallván Palkó, egy kevéssé megbátorodott, és mondja magában: Hiszen vagyon nekem oly eszközöm, hogy az ördög sem tudna éppen három nap alatt tőlem elszökni; kezit nyújtja hát a vén anyóknak, és mondja hogy ő megmarad nála. Ekkor ki megy a vén szatyor, és hoz be a fiának egy kevés madárhúst sülvé, melyet eleibe tett egy fejtől cipóval. Midőn már jól lakott volna, tehát lefekszik Palkó, és békével aluszik egész reggelig; reggelre viradván pedig felöltözik, és az öreg asszony átadja neki a három kecskebakokat. De mely csodálkozása volt Palkónak, midőn látta hogy a bakoknak aranyszarvai és körmei vannak; de még a szőre is csupa arany volt; kezibe vett Palkó egy ostort, és egy botot, és hajtotta maga előtt a kecskéket; de alig távozott el vagy háromszáz lépésnyire a háztól, tehát a bakok vissza akartak menni; fogja hát Palkó az ostorát, és verte a kecskéket, de ez nem használt nekie semmit; végre fogja Palkó a sípját, és kezdett sípolni, melyet hallván a kecskék, rettentő ugrálásokat kezdtek. Így egész estig nem hagyta a kecskéket legelni, hanem mindig táncolni kellett nekik. Estve felé haza hajtotta, és a vén asszony csodálkozott nagyon, hogy a kecskék napközbe haza nem jöttek, és behajtotta végre maga az istállóba, és rettenetesen megverte. Midőn így kizozná a bakokat, tehát elkezdte az egyik, hogy háromszor nagyobb ördög ez mint te, mivel egész nap kéntelenek voltunk táncolni. Mondja a vén asszony, hogy ha holnap haza nem jöttök, tehát a vas doronggal szétverem a fejeteket. Másnap reggel viszont kihajtotta Palkó a kecskéket, és viszont szerencsésen haza, mikor az estve elérkezett. A vén asszonyt majd megette a méreg, hogy a kecskék haza nem jöttek. Harmadik nap viszont kihajtotta Palkó a kecskéket, és viszont vissza akartak jönni, de ő is megfújja a sípját, és a kecskék ugráltak még a fák tetején is. Dél tájban pedig kocsik mentek arra, melyek fával meg voltak terhelve, melyet egy pap az erdőn vágatott. Midőn meghallották a sípnak a hangját, tehát leugráltak a kocsikról és táncoltak; az utolsó kocsin ült pedig a pap, ez egy nagy vastag fősvény ember volt: ez is hogy meghallotta a síp hangját, leugrott a kocsiról és táncolt, de mivel nagyon vastag ember lévén hamar elfáradt, kérte Palkót az istenért hagyná el; de ez nem is hallgatott reá, mivel féltette a kecskéit, hogy majd elszöknek ha nem sípol. Végre a pap kérte a kocsisát, hogy kötné a kocsi oldalához; a kocsis fogván a saroglyaláncot, az oldalhoz láncolta a papot, de ott is nyughatatlan volt, mindig mozgott, és a bőrit mind ledörgölte a hátáról. Ez így eltelvén egész estig, estve haza hajtott Palkó a vén banya kvártélyára, és a kocsisok is úgy tovább ballagtak. A vén asszony nem tudott mit mivelni mérgibe, hanem csak hallgatott, mivel már hatalma nem volt Palkón, ez pedig reggel eleibe vette a kecskéket mint saját jószágát, és elhajtotta a vén asszonynak legnagyobb átkai között.

Elment most Palkó, és beért egy nagy városba, ahol midőn hajtotta volna a kecskéit, meglátja az a pap aki az erdőben táncolt; hirtelen becsapja szobájának ablakát, hogy netalán megint táncolnia kellene, Palkó tudakozta hogy hol lakna a bíró, amelyet midőn megmutattak neki, bemegy, és szállást kér, magának és kecskéinek. A bíró mivel látta ezeket a drága jószágokat,

tehát kérdi, hogy hová hajtaná azt a szép jószágot? Palkó mondotta, hogy ő a királynak hajtaná, mivel annak juhásza. Ezt a bíró hallván, mindjárt a kecskéknek egy tiszta szobát adott. Ebbe a szobába háltak a bírónak három leányai is. Ezek már mind a hárman eladó sorban voltak, és nagy-kényesek. Ezek amint már estve feküdni mentek; hát mondja a legöregebb, hogy nagyon szép volna azoknak a bakoknak a szőreiből nekik bokrétákat csinálni, majd úgy mond, hogyha holnap a templomba elmegyünk, tehát senkinek nem lesz a keblibe oly drága bokrétája, mint nekünk. Így megegyezvén mind a hárman, egy akarattal leszállnak az ágyaikról, és mindegyik egy-egy baknak szőriben ragaszkodván, húzzák a bakok szőreit, de amint megfogták marékban, úgy a kezeik mind ott maradtak, és többé el nem vehették kezeiket rólok. Így ültek mind a hárman oda ragadva egész éjszaka. Reggel Palkó felkelvén, nevette a leányokat, de mivel, úgy mond, a királyi jószágokat meg akartátok lopni, tehát el kell vele együtt nektek is menni. Így a leányokat a bakokkal együtt elhajtotta. Midőn már a városban egy templom mellett hajtotta, jön egy fiatal szép legény, és oda megy a leányokhoz, az egyiknek a farára üt kezével mondván: Nem szégyenled magadat egyingbe járni? Ekkor legnagyobb bámulására a legénynek is a keze a leány farán ragadt. Így tovább hajtotta. Midőn meglátta egy vén asszony ezt a gyalázatos legényt, szalad az udvarba, és hoz egy lapátot, melylyel úgy rá vágott a legény farára, hogy a lapát azon ragadt, a nyele pedig a vén asszony kezibe; a vén asszony nem akart utánok menni, tehát Palkó kénytelen volt az ő korbácsával ösztönözni. Midőn már a városból kiment volna, meglátja a kanász, hogy az a vén banya hogy szurkálja azt a legényt, hát megharagszik az öreg szatyorra, és úgy vág a korbácsával az asszony farára, hogy a korbács az asszonyon, a nyele pedig a kanász kezibe maradt; ezzel így történvén, Palkó mind elhajtotta őket, és így ért be egy királyi városban. Behajtja tehát furcsa jószágát a vendégfogadósnak istállójába, maga pedig bement a fogadóba, bort kért, és kérdezi hogy micsoda újság vagyon itt a királyi városba? Akik ott ültek, mondják neki, hogy a királynak vagyon egy leánya, ki azt adta kihirdetni, hogy ő csak ahoz megy férhez aki őtet meg tudja nevetetni. Ezt hallván Palkó, mindjárt mondja magába, hogy ő megpróbálja a szerencsét hogy megnevegteti-e vagy sem; másnap tehát jelentette magát a királyi udvarban, ahol mondták neki, hogy meg lehet próbálni, de oly feltétel alatt, hogy ha meg nem nevette, akkor fejjel fizetsz. Mondja Palkó hogy nem bánja, ha ennek embere nem lesz.

-163-

-164-

Más napra volt az idő kirendelve hogy jőjön. Ekkor sok urak és főrendek összejöttek, hogy megláthassák ennek az embernek a rettenetes mesterségét, melylyel a királyi kisasszonyt megnevegteti. Palkó tehát eleibe viszi a bakjait, melynek szőrin három leány, a leány farán az ifjú legény, a legényen a vén asszony lapátja a vén asszony farán a kanász korbácsa. Ily móddal felhajtotta a cúgot a királyi palotába. Itt midőn a nagy szalába behajtotta volna, mindenek mosolyognak ezen a csoda történeten, de a kisasszony nem is pillantott szemeivel; fogja tehát Palkó a sípját, és kezdi fújni; és fúj rajta egy kalamajkát, melyen el kezdettek mind a bakok mind a hozzá való kánolnival: ezt látván a királykisasszony, nagyon el kezdett kacagni, melyet látván Palkó, eleibe megy, és mélyen meghajtotta magát. Ezt látván a király, nagyon megszorodott, hogy az ő leánya egy paraszttal nyeretett meg; tehát válaszoltak Palkónak, hogy holnap jőjön el. Palkó jó ajándékkal eltávozott, s már magáénak tartotta a kisasszonyt, a kecskéhez ragaszkodott személyekét elbocsátotta, a három leánynak ami a markába szór volt, azt akkor kihúzhatták, és ezzel elmentek. Más nap megjelent Palkó a királyi udvarba, de már akkor azt válaszolták neki, hogy ha a kisasszonyt akarja, tehát vagyon itt a királynak egy medvéje, hogy háljon azzal egy éjszaka. Palkó erre is reá állott, és elmegy a piacra, és vesz magának egynéhány száz diót és mogyorót, és egy hegedűt; azután haza ment, és megnézi a szállást; tehát a szoba egy asztalos műhely volt, melybe a medve már be volt zárva. Palkó elébb még sok kisebb nagyobb köveket tett a tarisznyájába, azután bement a medvéhez a szobába: ekkor azonban reá lakatolták az ajtót, hogy onnan többé ki ne jöhessen. Leült tehát Palkó, és kezdi a diót törni, melyet látván a medve, megkivánta tőle, kéri hogy adna neki is; Palkó bele nyúl a tarisznyába, és veszen egy vagy két követ, és adja a medvének; ez foga alá vette, de nem tudta megtörni, mivelhogy kő volt; kérte hát Palkót, úgy mond: látom, te erősebb vagy, törd meg; így csalogotta Palkó a medvét annyira hogy már kifogyott a dióból: ekkor elővette a nála lévő hegedűt, és kezd hegedűlni. Mondja a medve: Hallod-e Palkó, nagyon tetszik nekem a muzsika, taníts meg engem: Palkó pedig mondja, hogy nagyon görbe körmeid vannak, azért neked nem lehet. Mond emez: Tehát egyenesítsd meg, úgymond, a körmeimet, csak hogy taníts meg; mondja Palkó: Hallod-e koma, tedd csak ide ebbe az asztalos présbe a kezedet, mindjárt megegyenesedik. A medve koma belé tette a két kezét a présbe, eme pedig ráhajtotta a srófot; a medve rimánkodik hogy már elég volna, de ez annál jobban szoritja; ekkor elővette a korbácsát, és nagyon megverte a medvét, úgy hogy már pisszenni sem mert; azután kivette a borotváját, meghorotválta a medve alfelit, és egy sort vert a medve borotvált részire, és így Palkó lefekszik, és aluszik minden félelem nélkül. Reggel egy szolgáló megy az ajtóra, hogy megnézi el van-e szaggatva Palkó; de e helyett inkább elcsodálkozott, midőn hallotta a medvét pisszegni, és könyörögni, hogy ott ne járkálnának, mert ha Pál úr felkél, megint meghorotvál és megver. Ezt hallotta az inas, egyenesen szalad a királyhoz hogy neki megmondhassa; a király maga megy a dolgot megvizsgálni, de ő is csak úgy találta mint előmondották; ekkor felnyitották az ajtót, és Pál kijött egészségesen. Pált tehát úri ruhába öltöztették, és a király ebédre marasztotta. Ebéd felett mondja a király: Fiam, a leányom csak az éjjel választja meg melyiteké lesz, tiéd-e, vagy a melletted lévő hercegé; mert a melyitekhez lesz reggel a kisasszony fordúlva, azé leszén. Elmegy Palkó a boltban, és veszen ott mindenféle drága fűszerszármakat, és a szakácsot megkérte hogy őneki külön főzzön vacsorára mézes mákos tésztát, melyet midőn megfőzött, és vacsora alatt eleibe tettek Palkónak, azt nagyon megkivánta a mellette lévő herceg is, és kéri hogy engedne neki is belőle valamit kóstolni. Melyet Palkó által is engedett nékie, a herceg pedig mind megette; azután bevitték mind a hármat egy szobába; a kisasszony lefekszik előre, azután a herceg mondja hogy átkozott nagy szorultságban van, pedig ki nem mehet, mivel az ajtó be van zárva; mondja Palkó: Eredj az ajtó megé. Ezt megfogadván a herceg, mivel kénytelen volt vele, Palkó is megy, és a hercegéhez teszi a maga terhét, és egy kis

-165-

-166-

-167-

idő múlva leszáll az ágyáról, és megy a ruhájához, és azokat a fűszerszámokat kezdte enni, kiket vett volt a boltba. Kérdi tőle a herceg hogy mit eszik? ez pedig mondja hogy amit ide letettem, mert reggel majd szégyen lesz rajtam ha ezt meglátják. A herceg is felkél, és megeszi az egész rakást. Hajnal felé a kisasszony a herceg felé fordulván, nem állhatja a rettentő bűzt; elfordul tehát a Pál felé: ennek pedig a legdrágább illat jött ki a szájából, és így elaludt a kisasszony Pál felé fordulva. Mikor reggel a király nézte, kérdezte egyszersmind a leányát, hogy miért cselekedte legyen? mondja a kisasszony, hogy rettenetes bűdös a szája a hercegnek, neki nem is kell soha más Palkónál egyéb, mert ennek a szájából a legdrágább illat jött ki. Így megnyerte Pál a királyi kisasszonyt, és megesküdött vele, végre az öreg király halála után őtet koronázták meg.

-168-

XLV. A SZERENCSES VÁNDORLEGÉNY.

-169-

Volt egy mesterlegény, a ki sok országokat bejárkált, hanem sehol dolgot magának nem talált. A pénze tehát elfogyott, és dohányja sem volt több mint három pipára való, pedig őkeme igen nagyon szerette a dohányt, úgy hogy mindég dohányozni akart. Egyszer egy erdőbe jutott, de mivel az erdő igen nagy volt, sokáig ment, hanem ki nem érhetett; gondolkozott magában, hogy mitévő legyen: ha lefekszik, vagy megfagy, vagy a vadak megeszik; soká gondolkozott, végtére még is csak lefeküdt, és hamar elaludt. De sokáig nem alhatott, mivel igen hideg volt; felkel tehát, s lám messzi lát egy tüzet: gondolá magában, hogy én oda megyek, talán csak nem ölnek meg; s fogta magát, a tűz felé sietett, és mikor a tűzhöz ért, látja hogy három csúnya fekete ember fekszik a tűz mellett; mondja nekik: jó napot bátyáim! felelnek: Néked is jó napod legyen. Mondja nekik a vándorló: Szépen kérlek barátim, engedjétek meg, hadd melegedhessek meg a tüzeteknél; felelnek neki a három fekete emberek: csak melegedjél meg. Ez lefekszik a tűz mellé, és megmelegszik jól; és egyszer egyik ember fölkel a tűztől, előlvesz egy nagy pipát, és kér egy pipa dohányt; a vándorló legény ad neki egy pipával, az lefekszik. A másik is fölkel, az is kér egy pipával, akkor már megijedett a legény, hogy magának se marad, de azért még is csak ad neki, az is reá gyújt; azután a harmadik is fölkel, és hozzá megy, hogy adjon neki is egy pipával, akkor azt mondja neki: Csak add ide a mi van, majd lesz neked dohányod a mennyi kell; akkor az utolsót odadja neki. Azután fölkel ketteje, és elmegy, egyik pedig ott marad a tűznél; egyszer jönnek, és két szekér dohányt hoznak, azt a tűz mellé ledöntik, és azt mondják neki: Na te, hogyha ezt a dohányt holnap reggelig meg nem dohányzod, tehát oda lépsz; majd mind elmegyünk, de reggelre vissza jövünk. El is ment mind a három, ez pedig a bokrokba ment, és egy hosszú póznát levágott, abbul pipaszárat csinált, azután a dohányt a tűzre rakta, a pipa szárat bele dugta, úgy dohányzott. Reggel, mikor a három fekete ember hozzá jött, már a dohányt mind megdohányozta: hogy látták, a vállát megveregették, hogy végbe tudta vinni. Azután elvitték, s egy várost mutattak neki, és azt mondák: Látod ezt a várost, abban lakik egy gróf, annak van három leánya, hanem mind egész háza népével oly istenfélők, hogy mi sokszor próbáltuk, még sem tudtuk megkapni őket, mi pedig ördögök vagyunk; már most próbáld te, hogy ha egyet megkaphatsz közülök. Menj be a városba, végy egy házat, mi annyi pénzt adunk hogy teljes életedbe nem szűkölködöl pénzből, hanem egész esztendőn által nem lesz szabad magadat megtörölni, sem pedig megmosni. A legény elmegy, s mindent úgy cselekszik amint az ördögök parancsolták: a városba egy szép házat vett, abba lakott, és a pénze kád számra állott, úgy élt sokáig. Egyszer a gróf minden jószágát elvesztette a játékon, igen szegény módon kellett neki élni, azonban egy ember megmondta a grófnak, hogy itt a városba volna egy ember, az kinek igen sok pénze van, menjen ahoz, az majd ad neki valamennyi kell. Elmegy a gróf hozzá, már akkor ő igen piszkos és szurkos szőrös volt, és könyörgött neki, hogy adjon neki egynehány ezer forintot, majd a jószágát kiváltja, azután megfizet neki becsületesen. A piszkos, úgy mint az ördögök jobbágya, adott neki pénzt valamennyi tetszett neki, avval a gróf haza megy, és azt gondolta, hogy majd elmegy, és a mit a játékon elvesztett, majd vissza fogja nyerni. El is ment, és azt is mind elvesztette, azután haza ment nagy bújában, senkinek sem szólt, hanem egyszer azt gondolta magában, hogy elmegy ahoz a piszkoshoz, majd az megint ad neki pénzt, és el is ment, könyörgött hozzá, hogy adjon neki pénzt, inkább a három leányai között akármelyiket akarod, feleségednek veheted. Akkor a legény annyi pénzt adott neki, hogy egész jószágát kiválthatta a gróf, azután hogy mindent kiváltott, szépen élt oda haza a leányival.

-170-

-171-

-172-

Egyszer a piszkos elmegy a grófhöz, és mondja neki: Az úr nekem a leányai közül egyet ajánlott, már most adja meg. A gróf az öregebbik leányát behívja, s azt mondja neki: Édes leányom, nekem ez az úr sok pénzt adott, hogy a jószágomat kiválthattam, azért én közületek egyet neki feleségnek ígértem, azért elmegy-e hozzá? Felel a leány: Én ehez a taknyoshoz mennék-e? elszaladt, és reá köpött. Azután a középsőt hívatta, annak is megbeszélte szándékát, de az is azon szerint reá köpött, és elszaladt. A harmadikat is behivatja, annak is megbeszéli akarátját. Az felel az atyjának: Mivel, atyám, parancsolod, én hozzá megyek, és mindjárt kezdetek egymásnak. A legény napot tett, hogy mikorra várják. Akkor elment az erdőre a tűzhöz, és a három ördög már várta; a tűz mellett egy kád meleg víz volt, és egy fél mázsa szappan. Mindjárt megkapták és a kádba vetették, megszappanozták és megmosták, azután kivették, és egy szép inget adtak reá, azután megborotválták, és igen szép ruhát adtak reá. A kocsi már ott álltak, minden kocsiba hat hat lovak, az elsőbe fölültették, elől két vadász ült, és hátul két huszár állt, úgy a többi azon szerint, pedig mind ördögök voltak. Így nagy parádéval a gróf udvarába mentek, a gróf és leányai nagyon csudálkoztak rajta, hogy ki legyen az a nagy gavallér. Tehát hogy megállottak, a huszárok mindjárt leugráltak, és karjánál fogva föl vitték a garádicson. A menyasszony eleibe jött, megölelték egymást, és megcsókolták. Ezt hogy a néneji meglátták,

-173-

kiszaladtak a kerten. És mivel hozzá nem mentek, mind a kettő felakasztotta magát. A három ördög a vőlegényhez mentek, a vállát megveregették, és mondák: Ember vagy, mert nekünk is hármunknak kettőt szerezted, magadnak pedig egyet, de meg is érdemled. Akkor nagy lakodalom lett. Azután egymástul elváltak. A házasok most is élnek ha meg nem haltak A két öregbik pedig az ördögöké lett.

XLVI. A KÉRKEDES JUTALMA.

-174-

Egy parasztnak volt három fia, és azokat mesterségre megtanította; az egyik barbél lett, a másik kovács, a harmadik vitéz. Elmentek vándorolni; egynéhány esztendőig oda voltak, azután haza mentek az atyjokhoz. Az atyjok nagyon megbetegedett és magához hívatta mind a három fiait, és azt mondá nekik: No most melyitek tanulta ki legjobban a mesterségit? beszéljétek meg nekem hogy mit próbáltatok: a melyik legjobban kitanulta mesterségit, az legjobban jár. A barbély azt mondá: Atyám, én úgy kitanultam a mesterségemet, hogy mikor a nyúl legjobban futott, akkor borotváltam meg. Az apja azt mondá: Fiam, te ugyan kitanultad a mesterségedet, magam is szeretem azt. A másik, a ki kovács volt, azt mondá: Én az én mesterségemet úgy kitanultam, hogy mikor a ló legjobban futott, a patkót felütöttem, és megint le is szedtem. Az apja azt mondá: Fiam, te is ugyan jól kitanultad a mesterségedet. A vitéz gondolkozott hogy mit mondjon az apjának, hát azt mondja: Atyám, hogyan jártam: egyszer kimentem sétálni a mezőre, oly nagy zápor jött hogy iszonyatos volt, rajtam volt a legszebb ruhám, mind oda lett volna, hanem a volt a szerencsém, hogy a kardom velem volt, azt kirántottam, és úgy hadarásztam magam körül, hogy egy csöpp eső sem esett rám hazáig, szárazon mentem haza, a tiszték csak úgy csudálkoztak rajtam, hogy megláttak, hogy úgy tudok fektározni; annyi ajándékot kaptam, hogy alig tudtam elvinni. Erre az apjok azt mondá: Ugyancsak jól kitanultátok mesterségteket, fiaim, már most az én pénzemre nem szorúlatok, azt a szegényeknek adom. Hát oda hívatta a papot, és minden pénzt a papnak adta, hogy a szegényeknek osztogassa; a pap elvitte, és a szegényeknek osztogatta; a paraszt azután megholt, a fiai nagy haraggal elmentek vándorolni, és akkor bánták, hogy mesterségekkel annyira kérkedtek. Így csalatkoztak meg szegények a kérkedés miatt.

-175-

XLVII. A SZERENCSETLENSÉG JÓL ESETT.

-176-

Egy parasztnak három fia volt, azok elmentek szolgálatot keresni. Mikor mentek, a kisebbik kenyeret kért, mert nagyon megéhezett; a bátyjai azt mondák neki, hogy ha az egyik szemét ki hagyja szűrni, kap kenyeret; a szegény gyermek ki hagyta szűrni az egyik szemét, és érte kenyeret kapott. Azt csakhamar megette, de csakhamar megint megéhezett, és újra kenyeret kért. A bátyjai azt mondák, hogy ha a másik szemét is kitolatja, úgy adnak neki; ő hát minthogy nagyon éhezett a másik szemét is kitolatta, azután egy akasztófa alá vezették; és azt mondák neki: Maradj itt, ez város, majd mi bemegyünk a városba; és elmentek, és szegényt ott hagyták az akasztófa alatt. Ők pedig azért cselekedték azt, mivelhogy az öcscsök szép legény lévén, gondolták, hogy majd minden ember azt szereti meg, ők pedig szolgálatot nem kaphatnak, aminthogy nem is kaptak, hanem végtére katonáknak kellett lenniök. A szegény vak pedig az akasztófa alatt ült, azt gondolta hogy valami város; éjtszaka éjfél tájban, az akasztott emberek az akasztófáról leszállottak, és azt mondta az egyik: Az éjtszaka oly harmat fog esni, hogy ha a vakok a szemeket megmosnák benne, mindjárt látnának, és más betegsége is igen jó. A másik azt mondá: Látod, a városban a király leánya már régen beteg, és senki sem tudja meggyógyítani, pedig könnyű volna, mert a feje alatt egy varas béka van, azt meg kellene égetni, és azután mindjárt meggyógyúlna. Azután fölmentek megint az akasztófára. A szegény vak mindjárt elmászott a fűbe, harmattal megmosta a szemét, és mindjárt látott mint azelőtt. Akkor fölkel, és bement a városba, amint bemegy egy házhoz, éppen annak az embernek a fia vak volt, mert úgy született erre a világra. Kérdi, hogy miért nem gyógyíttatják azt a gyermeket? felel az anyja: Oh már sokat költöttem rá, még se használt. Felel a legény: Én meggyógyítom. Mond az asszony: Csak gyógyítsa meg az úr, a mit kíván, megfizetem. Mindjárt megkente a gyermek szemét, és látott a gyermek; kiáltozott, mondván: Édes anyám, látok mindeneket. Az anyja nem tudta mit csináljon örömeiben. Haza jött a gazda; amint látta hogy a fia lát, azt mondta: Barátom, ezt nem tudom megköszönni, hanem maradj a házamnál mintha gyermekem volnál; és ott is maradt. Hát elfutott a híre, s így sok vakokat hordtak hozzá gyógyítani. Azután a király fülébe is ment a hír, hogy olyan nagy doktor ért a városba, hogy a született vakot is meggyógyítja, kiküldött egy szép sézát hogy menjen hozzá; fölült és bement a királyhoz. Monda neki a király: Nekem vagyon egy beteg leányom, hogyha meggyógyítod, mindjárt neked adom feleségednek, fele királysággal együtt. Felel a legény: Hadd lássam én azt a beteget! és bemegy a beteghez, a pulzusát megtapintja, s azt mondja: Csak hamar fűtsétek be a kemencét, és jól befűtöttek, ő pedig fölemelte a királyleányt az ágybul, és a másik ágyba vitte, a békát titkon kivette, és a kemencébe vetette, és ott állott míg el nem égett. Mihelyt a béka elégett, mindjárt fölkel az ágybul a leány, és egészséges lett. A király mindjárt papot hivatott, és összeesküdtette őket, és vicekirály lett belőle. Ez aztán a bátyjait magához hívatta, mert az ő regementjében voltak, és kérdezte hogy vagyon-e több atyjokfia oda haza? Felelnek: Fölséges király, egy öcsénk van még oda haza, hanem szegény vak, vakon született. Mondá nekik: Megösmernétek-e, hogyha itt volna? Felelnek:

-177-

-178-

-179-

Mi megösmernénk, mert jegy van a mejjén. Felel a király veje: Látjátok, én vagyok az öcsétek, itt van a jel a mejjemen. Ti azt gondoltátok, hogy a ti gonoszságtok rejtekben fog maradni, holott egy falat kenyérért a szemeimet kiszúrtátok. A bátyjai térdre estek, és könyörögtek, hogy csak az életüket hagyja meg, akarhogy megbünteti is őket. De ő azt mondá: Én megbocsátok mindenenek, hanem a regementtől el kell mennetek, s el is mentek.

XLVIII. AZ IRÁSTUDÓ SZEGÉNY FIU.

-180-

Volt egy szegény ember, kinek sok gyermekei voltak, és kenyere kevés. Az öregbik fia oskolába járt; már jól tudott olvasni, és okosabb is volt mint a többi, azért hogy látta a nyomorúságokat, azt mondá az apjának: Édes apám, mink igen szegény módon élünk, azért én azt gondoltam, hogy elmegyek szolgálni, majd a mit keresek, haza hozom, hogy könnyebben élhessünk. Az apja mondá neki: No fiam, csak menj el, és keress szolgálatot. A legényke elmegy egy nagy erdőbe, eleibe jön egy zöld vadász, és mondá neki: Mit fáradozol szegény legény? Felel neki a gyermek: Én szolgálatot keresek, ha valaki megfogadna. Kérdi a vadász: Tudsz-e olvasni? Felel a gyermek: Nem tudok, mert szegény szüléktől való vagyok, nem taníttathattak. Felel a vadász, ki az ördög volt: No épen ilyen kell nekem, megfogadlak szolgának és jó bért adok. És akkor elvitte a házához, és a szobájában az ágyat megmutatta, és mondá neki: Most az lesz a dolgod, hogy az én ágyamat mindennap föl kell vetned, és a szemetet kisöpröd mindennap. A legény híven szolgált, amit neki az ura mondott, azt mind végben vitte; az ura csak ritkán volt oda haza, s mivel a legénynek dolga sok nem volt, azért a könyveit forgatta, hanem egy sem tetszett neki; végtére egy rongyost legalól kihúzott, és olvasta, az megtetszett neki, mert minden ördögösség benne megtaláltatott. Azért hogyha az ura odahaza nem volt, mindig abbul tanult, és végtére jobban megtanulta, mint az ördög maga tudta; vigyázott is jól, hogy el ne felejtse az ördögi tudományt. Mikor az esztendeje kitelt volna, az ördög kifizette amiben megegyezett vele, azután elvitte oda vissza, ahol megfogadta. Azután egymástul elváltak, s a legény haza ment az apjához.

-181-

Míg a pénziben tartott, addig jól éltek, de mikor elfogyott, akkor megint csak szegény módon kellett nekik élni. Mivel pedig már tudott magán segíteni, az apjának mondá: Tudod édes apjám, hogy megint szegénységgel kell élnünk; azért én majd egy nagy ökör leszek, akkor te hajts el engem a vásárra, és adj el száz forintért, hanem a kötelet oda ne add, ha mindjárt száz forintot adnak is érte. Az apja más nap a fiát elhajtotta a vásárra, egy nagy szép kővér ökör lett belőle. Mikor már a vásárba értek, mindjárt sok kérői voltak, hanem hogy száz forintot alul nem adta, nem vehette meg senki is, utóljára egy fiatal mészáros jött hozzá, aki remekelni akart, az megfogta, el akarta vezetni; az ember pedig mondá: Uram, a kötelet el nem adtam, mert az nekem oda haza kell. A mészáros egy forintot akart neki adni, de az ember mondá: Uram, száz forintért sem adom a kötelet. A mészáros megharagudt, visszavetette neki és újat vett, s rá kötötte, és haza vezette, az istállóba bekötötte, maga pedig a szobába ment enni. A legényeinek azt mondá: Menjetek, adjatok szénát annak az ökörnek. A legények szénát vittek neki, hát az ökör megszólamlott hozzájuk, és mond: Nekem széna nem kell, hanem pecsenye és jó bor. A legények megijedtek hogy az ökör szól, és kiszaladtak, a gazdának megbeszéltek, hogy az ökör emberi nyelven szól. Erre a gazda szalad, kapja a fejszét és kést, le akarja vágni, de mire a mészáros oda ment, az ökör elszaladt, és mire az apja haza ment, már a fia a szobába füttyölt, min az apja mód nélkül megőrült.

-182-

Azután megint jól éltek míg a pénzben tartott; és mikor a pénz elfogyott, az apjának azt mondá: No most egy szép paripa leszek, aztán ülj rám, és alább ne adj mint három száz forintot. Az apja úgy cselekedett mint a fia parancsolta. Más nap egy igen szép paripa lett belőle, az apja reá ült, s a vásárba vezette. Az ördög, akinél tanulta a mesterséget, megtudta, hogy oly igen megtanulta, az is elment a vásárra, és az emberhez megy, és kérdi, hogy mire tartja a lovat? Felel az ember: Három száz forintot. Az ördög mindjárt ezüst pénzzel kifizette, az ember pedig elfelejtette a kantárt kivenni a fejbül, mivel a pénz igen szép volt, azért elment haza; az ördög pedig felült a legénybül lett paripára, és hegyeken völgyeken ment mint a szél. Egyszer egy korcsmába teként be, tehát sok részeg ember volt ott, s káromkodtak. Ez megtetszett az ördögnek, a lovat megkötötte egy fához, maga pedig bement a korcsmába, a szegény legény ló képibe búsult, de el nem szabadulhatott; arra megy egy gyermek, mondja neki a legénybül lett ló: Te gyermek! gyere szabadíts meg, ezt az állam alatt való szíjat kapcsold ki; a gyermek megijedt, elszaladt tüle. Azután egy leányka ment arra, annak is mondta, az oda ment és kihúzta a kantárt a fejbül, és az én paripám vissza szalad nagy messzi. Az ördög ezt észre vette, utána szaladt, már el is érte volna, hanem a legény egérré lett, és egy lyukba bújt; az ördög pedig macskává vált, és a lyuknál leste, hanem hogy sokáig elől nem jött, a macska elaludt; az egér a lyukból kijött, és galambbá változott, és elröpült nagy messzi, úgy hogy mikor az ördög felébredt, és észbe vette, már jó messzi volt. Akkor csakhamar tikölő kányává változott az ördög, utána röpült, már el is kapta volna, de a galamb egy király udvarába röpült, és a király leánya épen a folyosón sétált, eleibe röpült, és aranygyűrővé vált; a királyleány látta a galambot és a gyűrőt, azt gondolta, hogy a szentlélek hozta neki, s az ujjába dugta a gyűrőt. Erre az ördög a királyba bújt, és annyira kínozta, hogy majd csaknem meghalt, az ágyban meg sem tudott mozdulni. Orvosokat hívatott tehát, hanem senki sem tudta meggyógyítani; hát az ördög kiment belőle, és doktornak adta ki magát, s a királyhoz ment. Azt mondta neki, hogy mit fizet neki? ő meggyógyítja; felel a király: Én neked adom valamit a világon kívánsz; felel a doktor: Én csak azt a gyűrőt kívánom a mely a leányod ujján vagyon. A király megígérte. Akkor egy kis üvegből adott neki inni, mindjárt

-183-

-184-

meggyógyult. Azonközben a gyűrő megszólamlott a leányhoz, és monda: Lásd az a doktor nem más, hanem az ördög, engem el akar vinni, azért hogyha az atyád parancsolja, adj oda, de a kezibe ne adj, hanem ejts a földre, majd én köles leszek. Mikor a király fölkel az ágyból, a doktorral együtt a leányhoz megy, és mondja a leányának: Édes leányom, ez az úr engem meggyógyított, hanem a gyűrődöt kívánja, add neki. Felel a leány: Én a gyűrődöt neki nem adom; és siránkozott; az atyja pedig parancsolta, hogy adja neki; a leány tehát oda dobta neki a földre, és a gyűrő kölessé vált, a doktor pedig egy csunya kakas lett, a kölest ette, hanem azt, aki a padlás közé szorult, nem ehetette meg, a kakas pedig azt gondolta, hogy mind megette, azzal elröpült pokolba, a köles pedig, aki a padlás közé szorult, fölemelkedett, s egy szép legény lett belőle. A királyleány elcsudálkozott rajta, és hogy igen szép legény volt, megszerette, és az atyjának könyörgött hogy legyen az a legény az ő ura, a király megengedte, és öszveházasodtak, így a szegény legényből király lett, még pedig most is élnek, hogyha meg nem haltak.

-185-

XLIX. KÖNNY-KERESZTSÉG.

-186-

Volt egy ember, akinek semmi gyereke nem volt. A felesége mindig könyörgött az istennek, hogy adjon neki egy gyermeket, ha malac lenne is; és lám az az asszony teherbe esett, és szült egy malacot. A malac mindjárt tudott beszélni, de az anyja sírt kesergett, hogy malacca lett. Látta a malac, hogy az anyja örökké sírt, kérdezte hát az anyjától, hogy miért sír örökké? Felel az anyja: Hogy ne sírnék, mikor gyermeket vártam az istentől, és malacot adott. Felel a malac az asszonynak: Lásd édes anyám, nekem hasznomat vehetd, majd a disznókat kihajtom és őrzöm a makkon.

Egyszer hogy kihajtotta a disznókat, és az erdőn őrizte, arra megy egy király, és azon az erdőn eltévedt, nem tudott semmiképpen elmenni az erdőből. Hát a malachoz megy, s azt mondja a malacnak: Segélj ki engem ezen erdőből, a leányom a tied lesz. A malac mindjárt kivezette a királyt az erdőből, de aztán megint vissza ment az disznókhoz. Azután megint más király ment arra; az is eltévedt az erdőben, az is hozzá ment a malachoz, s mond neki a király: Te malac, vezess ki engem ezen erdőből, a leányomat neked adom. A malac azt is kivezette az erdőből, azután megint a disznókhoz ment. Harmadszor is jött egy harmadik király, az is eltévedt az erdőben, azt is szinte azon szerint kivezette az erdőből. Azután haza hajtotta a disznókat. Az anyja és apja nagyon örült rajta, hogy oly szorgalmatos a fiok malac képiben.

-187-

Volt pedig az anyjának egy kakassa, kit a malac megszeretett, azért monda az anyjának: Anyám asszony, a kakasnak adjon ki kukoricát, hadd hízzék meg jól. Mikor a kakas jól meghízott, akkor megnyergelte, felült a kakasra, és elment az első királyhoz, és mondá neki: Király, tudod-e hogy mit ígértél, hogy a leányodat nekem adod? A király a leányát neki adta ígéreti szerint, és vele egy komornikot is felültetett a hintóba, és mikor az erdőbe mentek, a kocsisnak azt mondta a malac: Megállj kocsis, hadd szállok le; és mikor leszállott, a komornik a leánynak azt mondta: Menjünk más uton, hogy a malac ne jöhessen utánunk; mit csinálsz vele? inkább én veszek el, légy az én feleségem, kár leszesz annak a csúnya malacnak. Azután más uton elmentek. A malac pedig mind tudta hogy mit beszélnek; mikor más uton akartak elmenni, utánok szaladt a malac, és fölugrott a kocsiba, mind a leányt, mind a komornikot lehányta a kocsiból és mondá nekik: Mivel engem megcsúfoltál, most már nekem nem kellesz. Akkor a kocsival pénzzel haza ment az atyjához, hol is az atyja megörült annak, hogy a fia oly sok éró józágot kocsit lovat vitt nekik. Akkor megbeszélte hogy hogyan járt.

-188-

Más nap a kakast megint megnyergelte, fölült, és elment a másik királyhoz, és monda neki: Fölséges király, eljöttem az ígéretért, most adja meg nekem a leányát. A király a szavát nem akarta vissza vonni, neki adta a leányát, és az is befogatott hat lovat, a leányát fölültette, és egy komornikot adott vele. A malac a kakast a kocsi teteibe tette fel, és maga a kocsiba beült, és elmentek az erdőig. Mikor az erdőbe értek, leszállott a kocsiból, és elmaradt tőlök; mikor egy darabig mentek, mond a komornik: Hagyjuk el ezt a csúnya malacot, majd én elveszek. A leány reáállott, monda: Nem bánom, hogyha elhagyjuk ezen csúnya malacot; a kocsisnak mondják, hogy nyargaljon; de a kocsis nem akart, mert félt hogy a malac valami rosszat tesz neki. A komornik tehát levetette a kocsist, és maga hajtotta a lovakat, és nyargalt amint lehetett, de a malac utána futamodott, és elérte őket, és a kocsiról lehányta mind a leányt, mind pedig a komornikot, és minden ruhájokat lehúzta nekik, azután a kocsist megvárta, és együtt az atyjához mentek, mind kocsival s pénzzel.

-189-

Harmadszor is elment a harmadik királyhoz, és annak három leánya volt; monda a malac: Fölséges király, emlékezik-e arra, hogy mit ígért az erdőben, mikor eltévedt, hogy a leányát nekem adja? Felel a király: Igen is, emlékezem. Három leányom van, amelyiket szereted, az legyen a tied. Felel a malac: Én nem bánom, amelyik szeret, azt add nekem. Bemegy a király a leányaihoz; az öregbiknek mondja: Menj el vele, édes leányom, lásd az engem kivezetett az erdőből; akkor ígértem neki, hogy egyet közületek neki adok. Felel a leány: Kedves atyám, én el nem megyek azzal a malaccal. Azután a király a másik leányának mondá, de az is azon szerint felelt az atyjának. A kissebbik pedig, ki a legszebbik volt, sírva megy az atyjához, s mondá: Szerelmes atyám, egyik néném sem akar parancsolatodnak engedni, azért én engedek, és elmegyek vele, akármit ad az isten; és el is ment vele, és egy komornik. Az erdőben megint leszállott a malac, és elmaradt, a komornik ezzel is úgy akart; hanem a leány azt mondta: Isten adta nekem ezt, el is megyek vele. Erre eléjön a malac, a komornikot levetette, azután a kocsiba ült, és a leány ölibe tette a fejét, úgy aludt. A leány sírt, és egy csöpp könnyü a malacra potytyant;

-190-

erre a malac bőre lepattant, és a legszebb ifju lett belőle. Bezzeg megőrült a leány, ölelte, csókolta; azután haza mentek, apja anyja nem ismerték meg, azt gondolták hogy királyfi: akkor monda nekik: Lásd-e édes anyám, hogyha megkereszteltek volna, mindjárt emberi színben lettem volna; most csak egy keresztyén könnycsepp emberré tett. Azután nagy öröm lett a háznál, a lakodalmat is ellakták, most is zeng fülembé a muzsikája, pedig már vége van.

L. A HÁROM VÁNDORLÓ LEGÉNY.

-191-

Egy időben árván maradtak három vándorló legények, akiknek nevek volt Sándor, Lőrinc és János. Amidőn már sok ideig vándorlottak volna az országban, egykor utazások közben egész a török gránicig jöttek, ugymint Belgrád városáig. Midőn ezen három vándorlót az törökök meglátták, azonnal megfogták, és az legelső urodalom kezébe adták, hol is mint foglyok egy esztendeig voltak, és dolgok jól ment, ámbátor rabok voltak is. De esztendőnek elfolyása után vásárra vitték és háromszáz forintért egy más urodalomnak eladták, ahol is szinte jó dolgok volt; de ellenben minden héten kétszer az talpokat megverték erőssen azon okból, hogy el ne szökjenek. Ezen szegény vándorlók alig várták az esztendőnek elfolyását; amidőn kitölt ezen rabságok ismét vásárra kihajtották, és Holofernes nevezetű basának adták el szinte háromszáz forintért, aki is ugyan hét esztendőnek elfolyása előtt az napkeleti királynak leányát elfogta, de minthogy szüzességét azon esztendők alatt is el nem vehette, azért is a legerőssebb tömlöcbe tétette. Azon három rabokat egy időben kiküldötte volt a szállók hegyére puttonnal kígyókat fogdosni; de minthogy ők azon vastag nagy mérges kígyókat megfogni nem merészlették, azért a basa önnön kezeivel a puttonokba berakta, és így ővelek haza vitette. Már annakelőtte készítettett ő két koporsót, aki az egyik nagyobb volt a másiknál, a kissebb pedig ki volt jóforma nagyságú lyukakkal furkálva, azután a princesznét a koporsóba egy ingbe befektette, és úgy a kígyókat reá öntötte, az két koporsót pediglen jó erőssen reá szegezte, és így, amidőn a kígyók a leány testiből jól laktak, a másik koporsóba a lyukakon heverni általmentek. Így hagyta ő a szegény leányt az erős tömlöcbe negyven napokig, és azon idő alatt úgy megették a kígyók, hogy a legkissebb csontját sem lelhatték. Ezen fájdalmat, gondolhatja mindenki, mely erős volt kiállani. Negyven napoknak elfolyása után felhozatta Holofernes a tömlöcből a koporsót, de a kígyók is mind döglöttek voltak; és azon kígyókat egy nagy kazánba belé rakatta, és belőlök mérget szándékozott főzni. Amint már két napig főttek, próba gyanánt egy kanállal az kutya szájába bele öntött, aki is tőle mindjárt megdöglött. A többi között, midőn ezen cselekedetet látták ezen három ottan lévő foglyok, csak egymás szemibe tekingettek. Mond a János a többieknek: Barátim, mi annál inkább úgy is rabok vagyunk, tehát majd én is egy kanállal az basa szájába bevágok; a melyre mindnyájan reá álltak. Az főzés mellett minthogy már elfáradt a basa, és nagy melegség által kevéssé rosszul is lett, Jánosnak két baráti megkapták basa uramat, és a szájába jó nagy dózsiszt öntöttek a méregből, a kitől mindjárt meghalt ökeme. Ezen cselekedet után a három barátok öszvebeszéllettek, és elvitték basa uramnak három aranyszőrű lovait is magokkal; de minthogy egy hídon a gránicon által nem mehettek, azért a lovakat egy rejtek helyre lekötötték, és úgy magok a setét éjtszaka idején, legnagyobb mennydörgések villámlások között hason az hídon általmentek szerencsésen. Amidőn így általmentek volt már a gránicon, nem messzi volt egy magas hegy, a melyet akaskányi hegynek neveztek, és az a hegy akkora volt, hogy ha egy ember fent volt, idelent akkorának látszott mint a legkissebb madár. Már pediglen ezen elszökött barátok egy lészát csináltak, hogy az tengeren annál könnyebben keresztül mehessenek. A mint ők jól messzi mentek volt már az hegyen, és a legfelsőbb parton állottak, következő nap a hír elszéledett, hogy azon három foglyok elszöktek, és a basát ölve hagyták; azonnal utánuk küldöttek tehát, és egy török más rabbal éppen azon az úton találtak menni, amerre ők vették útjokat; a hegynek tetején látja az kopasz török a három állatot, és valóban azt gondolta, hogy azon elszökött foglyok volnának, amelyek ugyanazok is voltak, de minthogy azon vele volt keresztyén gondolta azoknak lenni, azzal ámította ötet el, hogy valamely sasok volnának; és így ők lészára felültek, és a tengeren elereszkedtek. Mentek mentek, hét nap hét éjtszaka annyira mentek, hogy nem is tudták merre volnának; de minthogy az éhség kénytelenítette őket szárazra kimenni, azon igyekezetüket reá is fordították, és úgy a szárazföldre kevés idő múlva ki is szálltak. Amint így az erdőben járkálgattak, birkanyomot találtak, a kin is addig mentek, míg egy helyütt az erdőben egy akolra találtak, és amidőn bementek volt az akolba, hát látnak egy nagy óriást, akinek csak egy szeme volt, és az is a homlokán, és kérdezi őket mi járatba vannak? akinek is dolgokat azonnal elbeszéllették. Az óriás azután nekik enni adott, és minthogy nem sokára beestvéledett, a birkákat behajtotta az akolba, akik akkorák voltak mint minálunk a számár, és más zárja nem volt mint egy kő, de ezet olyan közönséges emberek tizenketten sem emelheték volna helyből el. Már most amidőn bezárta volt ajtaját, maga is a tűzhöz jött beszélgetés okáért az óriás; többi között mindegyiknek a nyakát megtapogatta, melyiké volna legvastagabb; hát a szegény Sándorét legvastagabbnak tanálta, azonnal megfogja hát a késit, és a nyakát levágta, és birkáinak enni oda vetette. Itten a két barátok néznek egymás szemibe, öszvebeszélgetnek, s amidőn látták volt hogy óriás uram a tűznél hanyatt lefeküött, egy üszkös fával János a szemét kitolta, és így semmit sem látott. Már reggeledett s amidőn a madarak megszólamlottak, ő elvette a követ ajtaja elől, de ily fortélyással eresztette ki birkáit, t. i. keresztül vetette két lábát, és azok közt egyenként eresztette ki őket, de minthogy János valaha csizmadia a legény volt, az tűje és hegyes arra még akkor is nála volt, egyetemben megtanította Lőrinc barátját is, és adott néki is egy árrat a kezébe, hogy egy birkának a farkába akaszkodjon, és amidőn az ajtó mellett léssen, szúrja a hasába, aki ötet hamarsággal ki fogja húzni. János maga is így cselekedett, és szerencsésen mind a ketten kijöttek, de amidőn már az birkák kimentek volt, megintlen betette kövivel az ajtaját a vak óriás uram, és tapogatott mindenfelé, de minthogy semmit sem talált,

-192-

-193-

-194-

-195-

-196-

akkorát kiáltott, hogy ők a tengerparton arra a kiáltásra hasra estek, és ennek az ordításnak meghallása után azonnal maga formájú tizenkét óriások jelentek meg, és látták az ő szerencsétlenségét. Mindjárt összeszaggatták őtet, azután a tengerhez szaladtak mind a tizenketten; de már a két elszökött rab barátok tizenkét ölnyire a tengerbe voltak, azért hogy ők bosszút nem állhattak, mindnyájan együtt el kezdtek bogni, ordítani, és sikoltozni úgy, hogy ezen nagy sikoltozások után a tenger felháborodott, és hajjaival szegényeket majd eltemette.

De még is isten őket szerencsésen megtartotta; továbbá is mentek ők, míglen egy erdőre találtak, ahol az ő lészáikat kikötötték, és bementek sétálás képest az erdőbe. A többi között találtak itt egy szép folyóvizet, ahol is megszemléltek hogy itten embertyomás volt, és ezen nyomás után addig mentek mentek, míg egyszerre tanáltak egy remetének a házára, ahová be is mentek, és tanáltak tulajdon egy öreg remetét, kit szent Antalnak híttak. Ez a jövevényeket szívesen fogadta, és minthogy ezek magokat ajánlották hogy itten maradhassanak; akarnák ők is ezen szent életet viselni, minthogy úgy is se hazájok se egyebök nincsen, a remete szívesen megtartotta őket. Következendő nap a remete szokását az én János és Lőrinc szökött uraimnak is be kellett venni, mely ebből állott, úgymint reggel a háztól fogva a vízig térgyen kellett menni imádkozni, és ott megmosogatták magokat, és onnan ismét térgyen vissza. Amidőn a szobába bementek, már itten volt az asztalon három cipó hozzá tartozandó étellel elkészítve, és mindegyik magáét megette. Más nap, amidőn elvégezték szolgálatjokat, az erdőbe sétálgattak, és azt tanálta mondani Lőrinc: Te János, üssük agyon ezen vén remetét, van ennek talán sok elrejtett kincse. Felelt János: Mit beszélsz, látad hogy isten szegénye, és csak jobban élne mint most. No tehát hagyjuk abba. Következendő nap, amidőn kötelességekről együtt haza jöttek, hát az asztalon csak két cipó volt, akkoron azt mondja a remete: Valamelyitek nekem rosszat kívánt, ezért a házamtól mindjárt távozzatok, és haljon meg olyan halállal, minőt énnekem akart tenni.

-197-

Ezzel útnak vették sátorfájokat, és az erdőkön bújdosztak mint a rossz cigányok. Akkor egy éjtszaka nagy tüzet láttak, oda mentek, s lám haramiák voltak, huszonnégyen. Hát oda köszönnek; kérdezik: kik légyenek; olyanok vagyunk mint tük. Erre a haramiabasa oda vet egy aranyat, és János felvette, Lőrinc eleibe is oda vetett, aki eztet fel nem vette, amelyen a basa megharagudott, és mindjárt nyársra huzatta mint valami kis malacot, és megsüttette őtet, és így maga maradt János. Hát egy időbe, mikor őtet vigyázóhelyre küldötték, arra a falunak az útjára tanált menni, amerre legközelebbi falukból malomba búzával és egymással jártak; azon egy szegény ember vitt volt egy kocsin hat zsák búzát, melyet János tőle elvett, és magok lakóhelyekre vitt. Ezen első cselekedetin nagyon megörültek a több haramiák, és megintlen visszament valami szín alatt, és felállt a paraszt kocsiára, és bementek együtt a faluba, és onnét a város bírójához egy közelebbi városba mentek, és János a károkat megösmerte, és kérte őket hogy ma tíz órakor estve sok emberekkel jöjenek oda, és fogják őket meg, amelyet bíró uram meg is cselekedett; de mindazonáltal jegyokúl aztat hagyta nekik, hogy engemet arról megismerhettek, hogy az én kalapom keresztbe fog lenni. Azzal a János visszament, és vacsoráltak együtt. Kevés idő múlva a sok emberek körülfozták az elárult haramiákat, és egyenként megkötöztették őket, de csak épen a basa maradt együtt Jánossal, kibe minden bizodalma és reménysége volt, de éppen megsalatkozott, mivel amidőn leült, ez hátra taszította őtet, és erősen megsebezte; akkoron aztat is megkötözték, és feltették a kocsira mind mint valamely mangalica disznót, de még is csak arra kérte Jánost, hogy ne azon halállal mulassza ki a világból, mint ő a barátját Lőrincet. De midőn a legelső városba bevitték, mindenekre a legerőssebb szentencia szállott, és a kövér haramiabasát megsütötték mint ő a János barátját. Kinek volt itt nagyobb becsületi mint Jánosnak? szerették is őtet méltán, s ezen tett érdemiért az király az gyermekek mellé udvari mesternek tétette. Több időknél elfolyása után, minthogy János jól viselte magát, és jámbor életű volt, különben szép gyermek is volt, és tudományokkal is bővelkedett, az egész udvar őtet kedvelte; de ami még több, az ő kellemetessége miatt az király leánya bele szeretett, amelyet idővel atyjának megjelentett azzal a kéréssel, hogy engedné meg, hogy János őtet feleségül vehesse. Ezen a császár, azaz a király megörült, és meg is engedte nekie a kérését, és tudtára adta Jánosnak ezen édes érzeményt, aki örömben majd meghalt. És egynehány napoknak elfolyása után megházasodtak, és nagy mulatságot tartottak, és sok esztendőket éltek szerencsésen, és többé János nem is kívánczozott hazájába menni, és itten mint uralkodó király meghalt. A ki el nem hiszi, menjen és kérdezze meg az agyon ütött vak óriástul.

-198-

-199-

-200-

LI. KALMÁR FIA.

Volt a világon, Csehországban, egy nagy gazdag kereskedő, kinek egyetlenegy fia volt. Amidőn ez már annyira felnőtt, hogy oskolába járt, és mindenféle írásokat és könyveket tanult, mondotta a fiának: Hallod-e, kedves fiam, már mostan tanuld a pénzre való játékokat, hogy te is a többi urakkal egy társaságban lehess. Erre mondotta a fia: Jaj édes atyám, én azt nem javasolom magamnak, mert úgy lehet, hogy minden kincset el találnék pazérolni, és aztán mindnyájan koldusok maradnánk és utóljára is engem fognának kedves szüléim okolni, hogy énmiattam szegényedtek el. Mondá az atyja: Fiam, ne félj semmit, mert vagyon nekem annyi, hogy ha mindig költöd, sem fogod elkölteni. Azért neked javasolom ezen játékokat, mivel te másképpen nem fogsz a városban való néppel esmeretségben lenni. Mostantól kezdve tehát oly embert fogadok neked, ki téged mindenféle játékokra, kártyára, kockára, biliárdozásra meg fog tanítani. Újra mondta a fia: Én, atyám, soha se, mert tudom mi fog abból következni utóljára is, s az éppen semmi becsületemre sem fog válni, mivel ha én valamelyiknek a pénzt vagy úgy lehet a jószágát elnyerném, bizony nem mondaná, hogy isten áldjon meg, hanem inkább átkozna; ha pedig mindég

-201-

vesztenék, akkor, tudom bizonyosan, hogy volna becsületesem míg a pénzemben tartana, de mikor elfogyna, éppen senki sem nézne reám. Azért atyám, ne is ingereljen engem arra, mert nekem semmi kedvem reá. Atyja elhagyta a fiút egy darabig; de sok ízben még is csak mindig emlegette neki a játékokat; amidőn egykor a fiú csak elment az almáriomhoz, és kihúzta a fiókot, és kivett valami 10,000 forintot, mondván: Atyám, én most elmegyek a kávéházba játszani, megpróbálom. Mondotta az atyja: Most, fiam, szeretem dolgodat, mert ezután fogsz majdan kipallérozódni, hogyha urakkal társalkodol.

Elment tehát a fiú, és a kávéházba mindjárt leült, és először is kártyát kért hogy adjanak neki is az urak, akik ottan játszottak; melyre mondván neki azok: szívesen adunk, el kezdett mindjárt kártyázni. De csakhamar mind elvesztette azon pénzt, akit elvitt magával, és ismét kért még 5000 forintot a kocsmárostól; amidőn azt is elvesztette, akkor elment haza, leült atyja szobájába, és úgy szomorkodott. Amidőn az atyja kérdezte tőle, hogy miért szomorkodol? mondá a fia: Látod atyám, te engem mindig ingereltél a kártyára, és mostan is már ezen a napon elvesztettem 15,000 forintot. Melyre az atyja feleli: Azért ne búsúlj semmit is; hogyha mostan annyit vesztettél, máskor vissza fog jönni duplán. Ekkor a fiú mondá: Hogyha te úgy beszélsz atyám, lásd meg majd utolsó következtetését, hogy mi lesz majd belőlünk. Ismét monda az atyja: Annyi pénzem vagyok fiam, hogy ha mindennap vesztesz annyit a mennyit tegnap elvesztettél, még sem fogod elkölteni soha. Jaj atyám, folytatta a fiú, addig kellene a pénzt megbecsülni, míg van, mert mikor már nincsen, késő lesz utána bánkódni. De atyja nem hagyott neki békét, s a fiú hozzá fogott ismét a nagy kártyázásnak, kockának és a biliárdozásnak; folytatta is mindig, és többnyire mindig ott lakott. Amidőn már atyjának sok pénzt elpocsékolta, hogy már nagyon megtetszett a jószágokon is, másképp kezdett a fiú gondolkodni, és elment az aranyműveshez, és mondotta neki, hogy csináljon neki egy oly sisakot, hogy annak sehol se legyen párja, meg fogja érte a legbecsületesebben fizetni, meg is mondotta, hogy kinek a fia legyen. Kérdezte az aranyműves: mikorára legyen készen; monda a kereskedőnek a fia: mentül hamarabb, hogyha lehet, mert nagy szüksége volna reája. Ekkor az aranyműves ígérte, hogy egy hétre készen fog lenni minden késelem nélkül. És mikor eltölt az egy hét, oda ment hozzá a kereskedő fia, vitt magával ötszáz ezer forintot, hogy majdan meg fog érte fizetni; de midőn kérdezte tőle, hogy mivel tartozik, mondá az aranyműves: két millió fttal; a kereskedő fia azt felelte, hogy itten vagyok; én ugyan annyit mostan magammal nem hoztam, hanem majd meg fogom fizetni: ötszáz ezer forintot mostan megadok. Az aranyműves megnyugodott benne, mert, úgy mond, tudom, hogy nem fog elveszni; contractust csináltak tehát, és elvitte magával a szép sisakot, egy selyemszacskóba bele takarta, és mondotta atyjának estve, hogy: Hallod atyám, én most elmegyek, mert már sok jószágodat elpocsékoltam, és mind addig vissza sem jövök, míg a te elpazérlott pénzedet vissza nem fordítom. Felelt az atyja: Kedves fiam, azt ne cselekedd, mert hogyha elmegy, bizony életemet megrövidíted. Mondotta a fiú: Már atyám, énnálam fel vagyok téve, tehát ne is hátráltasson tőle senki se. Így az atyja elbocsátotta, mivelhogy a fiának kedvét nem akarta szegni, mondván: Fiam legyen úgy, mint ahogy teneked tetszik, csakhogy azon kérlek, ne örökösen, hanem bizonyos ideig maradj csak oda. Mire a fiú: Hét esztendő múltán, atyám, haza fogok jönni, de előbb nem.

Ekkor reggel a fiú elindult, és ment egyenesen Konstáncinápolyba a tengeren mindenütt, és mikor oda ért, kiszállott a hajóból, és bement a török császárnak a fővendégfogadjába. A fogadás csak mindjárt majdhogy elnem ájult, mikor meglátta, gondolván hogy azon török császárnak az inassa volna, akit tegnap délután eltemettek. A fogadás mindjárt oda ment hozzája, és kérdezte tőle, hogy mit tetszik neki parancsolni? mondá a legény: Egy itce bort hozzon nekie, és leült ottan a vendégfogadóban, és mulatott. Tüstént elment erre a fogadás a császárhoz, és megjelentette hogy azon kedves inassa, kit tegnap eltemettetett, feltámadt, és ottan vagyok nála, bort iszik, melyre felel a császár: Lehetetlen hogy az igaz volna. Mondá a kocsmáros: Nincs különben, felséges császár. Ekkor mindjárt a kocsiba fogatott a császár, és elment ezen ifjúnak a nézésére; és mikor meglátta, kérdé az ifjút hogy ki volna; melyre felel az ifjú: Én vagyok egy csehországi nagykereskedőnek a fia, akinek is mint atyámnak a sok kincsét elpazérlottam, mivel ő engemet mindig kártyára ingerelt; tehát sokat elvesztettem, és most eljöttem, atyámat odahaza hagytam, hogy addig fogok szolgálni, míg csaknem minden pénztét helyre szerzem. Ekkor kérdeztén az ifjút, hogy ki volna a neve, felel: Én Kis János, ez meg ez vagyok. Erre a török viszont kérdezte, hogy nem volna-e nekie kedve inasnak hozzá jönni? Felelt az ifjú: Mindenkor, felséges uram, egy császár udvarába, és megköszönöm hozzám való szivességét. Ekkor elmentek haza, és mint utolsó inassának tette, mivelhogy még szokatlan volt udvarában; hanem nem telt bele mint egy hét, mindjárt második inassának tette udvarába; harmadik héten tette mint első inassának, mivelhogy jól forgatta magát. Elég az, a mi aztat nézi, hogy mivel ő magát mindenek felett kimutatta, a török császár gondolta, hogy bizony nem bolond ifjunak kell ennek lenni, de mostan azért is megajándékozom egy majorsággal, hanem azért, mint első inasom meg fog maradni a házamnál.

Lassan-lassan annyira vitte itt a kereskedő fia, hogy mint brigadéros generális lett, és mind azok felett még is megmaradt mint inassa az udvarnál, és mind a két gázsit szedte. Amidőn már eztet megkapta, mondá a török császárnak, hogy valami kevés ajánékkal meg akarná ajándékozni, hogyha jó néven venné, a császár ő felségét. Kérdezte ez: hogy mi lenne az? Nem sok: grácia fejmemnek. Mondá a török császár: Ha éppen egy pipájából álló volna is, jó néven venném tőled. Ekkor kivette azon sisakot, akit csináltatott az aranyművessel, és mikor kitette, mondá a török császár, mikor a fejébe tette: Nem hogy kicsiny ajándékot adtál volna, hanem mondhatom hogy országomba nem találok fel ezen ajándékot; amelyért is mostan mint commendírozó generálisságot fogok ezen ajándékért adni, de még sem bocsátlak el udvaromból, sőt fogsz maradni nálam. És így töltötte el majdan a hét esztendőt; de mikoron ez eltölt, szólta a császár: Én tégedet elbocsájtalak, mivel szándékosan haza menni; de mint hűséges

szolgámtól nehezen tudok megválni; esküdjél meg hát az én kardmarkolatomnál fogva, hogy ismét visszajössz. Amelyre is ő tüstént megesküdtött hétszer, az a császár pedig megtöltött tele három hajót arannyal és ezüsttel, úgy bocsátotta útjára.

Amidón már a hazájába ért, tehát nem is úgy mint becsületes ember szokott a hajóval beköszönni a városban, hát nem három, hanem tizenkét ágyút süttetett el; s mikor azt a városban meghallották, gondolták hogy valami ellenséges hajók; tehát a városból mind kiszaladtak, és meglátták hogy ezen kereskedőnek a fia érkezett haza; az atyja alig esmert rája, de ő atyját mindjárt megesmervén, mondá: Atyám, itten vagyon az ajándék akit neked hoztam. Ekkor csak hamarosan a hajóból mindeneket kitakarítottak, számtalan sok kincseket találtak benne, és így első alkalmatossággal atyját mindjárt felgazdagította a fia. De már most esküvésének eleget kellett tenni, és visszamenni, mondá atyjának: Még hét esztendő fogok eltölteni a török császárnál, akkor visszajövök, s többet, atyám, úgy lehet, hogy el sem megyek; de mostan kell.

Ottan volt egy darabig, és mint első kommandirozó, mivelhogy a nagy anglus háború elkövetkezett, tehát el kellett nekie menni; hanem itten szerencsétlenek voltak, mert az anglustól megverettetett a török, és szégyenszemre vissza kellett menni Törökországban. Minekutánna ezek megtörténtek, már csakhamar eltölt a második hat esztendő is, és ismét eljött az ideje, hogy haza kellett menni a kalmár fiának; és mondá a fiú a császárnak: Hallod-e, én mostan atyámat ismét meg akarom látogatni, mert ismét eljött az idő; mond a török császár: Hallod-e fiam, hogyha mostan elmégy az országomból, vissza, tudom, többet nem fogsz jönni. Melyre felel: Én ismét esküvésemmel fogadom, hogy visszajövök; de, már mostanában az isten előtt sok imádságot tett, hogy az ő esküvését hiában vegye, mivel ő többet a törökhöz vissza nem akar menni. Tehát ismét megesküdtött, de olyformán, hogy isten bűnre ne vegye ezen esküvését. Gondolván ekkor a török császár, hogy bizonyos fog lenni abban, hogy ismét visszajön; ekkor is mint három hajót megterhelt sokféle portékával és drága kincsekkel; de minekutánna ő esedező köszönetekkel elindult a török császártól, mondotta a kereskedő fia: Hallod-e uram felséged, nincsen-e valami titok elrejtve éntőlem, akit én nem tudok? Mondván: Nincsen, ekkor elindult; és amint utazott ismét haza felé, talált egy szerencsétlent, akit is két halálra való török egy szigetben cipeltek mint a búzát; monda ekkor a kalmár fia kommandirozó generális: Micsoda dolog volna ez? ő ezek felől semmit sem tud; ekkor felel a török rab: Minékünk ezt kell cselekedni, míg csaknem porrá fog lenni, mert ennek a gazdája nagy bosszút tett a császáron. Ez pedig volt az anglus király inassa; akit is a tenger mellett találtak, a török rablók elragadtak, és elvittek mint fogságban. A török minthogy bosszankodott, tehát őtet azon halálra ítélte, hogy itten mind addig kinezdük, mígnem egészen porrá fog lenni. Mondá a kalmár fia: Adjatok nekem által ezen holttestet, hogy temettesem el. Mondván ekkor a két török: Nem lehet, mert minékünk kötelességünknek meg kell felelni hanem hogyha a török császártól valami írást fog hozni, hogy mink adjuk által, akkor szívesen általadjuk, hogy csináljon vele amit akar. Tüstént mindjárt a hajót kikötötte, hogy visszamenjen Törökországban, és a császártól ki fogja kérni, hogy majdan eltemeti; és csakugyan meg is nyerte nagy kérésére az töröktől, hogy neki megengedte, és azon írást megmutatta azon kínzó törököknek: akkor neki általengedték, és eltemettette ottan nagy pompával a szigetbe.

Úgy folytatá ismét útját továbbra a kereskedő fia a tengeren; s lám egyszerre megtalálja azon anglus princesznéket, akit azon boldogtalan inassal együtt elraboltak, és ottan egy török azon második szigetben szántatta velök anyaszült meztelen a kősziklás hegyet, és utánok egy szörnyűtelen drótból font korbáccsal ment ezen pogány török; és mikor ő mint keresztyén ember ezt meglátta, csaknem elájult, hogy miként kínozza ezen ártatlan személyeket, akik tudom hogy neki semmit sem vétettek, mert csupa egy ártatlansággal vagynak tele, és nem nézem ki belőlök hogy valami nagy csínyt tettek volna. Ekkor ismét visszament a török császárhoz, és ismét nagy kéressel hozzá folyamodott, mondván: Add által még mostan énnekem azon szerencsétlen két leányt, akik a második szigetben kínlódnak. Mondá a török császár: Aztat én semmi módon nem cselekedhetem, mivel annak atyja tudod hogy nagyon megszegényített engemet, és egyszersmind nagy borsot tört az orrom alá. Hanem mondá a kereskedő fia: Hallod-e felséges uram, hogyha istent esmersz, add által énnekem, mert tudod hogy én szörnyen megsajnáltam azon ártatlan leányokat. Ekkor mondván: Itten vagyon az írás, add által azon töröknek, hogy adja által neked azon erős láncokkal megtörtetett szűz két princesznét, és csináljad vélek amit a te tetszésed szerént jónak látsz. Ekkor ismét vissza elindult, hogy őket a haláltól megszabadítja, és majdan mostani alkalmatossággal el fogja haza vinni; aminthogy úgy is volt. Hanem mivelhogy már a ruháik nagyon leszakadoztak rólok, mondotta a kereskedő fia, hogy csinálnának magoknak ruhát az hajóban lévő portékákból, amelyik nekik tetszeni fog; de mivelhogy ők nagyon meg voltak törődve, tehát inkább csak a nyűgovást kívánták meg, a ruhával semmit sem gondoltak. Látván osztán a kereskedő fia, hogy mentül hamarabb egy város alatt kiköt, a legszebb princesznéknek való ruhát csináltatott, és úgy vitte be Csehországban: és amidón atyjának házában bevitte, a legszebb szobákat választotta számokra; és a hajókból minden drágaságot kitakarított, s úgy bocsátotta vissza Konstantinápolba a török hajósokat, mondván hogy ő mostan velek nem megyen, mivel foglalatossága volna oda haza. Ekkor azok visszamentek, ő pedig ottan maradt atyjánál, mivel többet nem is volt szándéka visszamenni a törökhez. És ekkor istennek segítségével az atyjának azelőtt elprédált jószágát visszaadta, és azon aranyművesnek is, akinek a sisakért még adós maradt ötszáz ezer forinttal, annak is még interesül annyit adott, amelyért annyi időt várt utánna. Így élte boldogul egy darabig világi életét.

Amidón így egykor elment a két leányhoz, és kérdezte tőlök, hogy kinek a leányai volnának, azt felelé a két leány: Hallod én édes megváltónk szent János! mert te mentettél meg a haláltól, tehát teneked szívünkben megmondanánk, hanem ne legyen neheztelésedre, mivel mink aztat nem akarjuk kinyilatkoztatni, míg csak ki nem fog tudódni idővel hogy kik vagyunk. Ekkor mondá a kereskedő fia: Én nem is erőltetem azon a princesznéket, hogy éppen nekem kelljen

megmondani, csakhogy legyenek mostan atyám házánál, mintha oda haza volnának, minden dolog nélkül, míg ki nem fog tudódni hogy kik volnának. Így múltának a két szüzek a kereskedő fiának házánál. De mostan a kereskedő fia, aki kommandírozó volt a töröknél, elment Angliában portékákért, hogy majdan fog onnan portékákat hozni; de midőn oda ért Angliában, bement a vendégfogadóban, és kérdezte, hogy mi volna annak az oka, hogy az egész városban csaknem minden házon egy fekete zászló, némelyeken pedig hat vagy hét is vagyon: mondá a fogadós: szerencsétlen a királyi ház nagyon, mert a királynak két leányát és inassát elrabolták a török tengeri rablók, és mai napig sem tudják hogy hol vagyon, él vagy hal? és aki valamit tudna felőle mondani, tehát a király egyik leányát, és fele királyságát annak adná. Melyre mondá a kereskedő fia: Én voltam a töröknél kommandírozó generális, és mikor eljöttem onnan, én találtam egy szigetben egy holt embert, akit a törökök ottan vertek, mint a búzát szokták csépelni; de én aztat a török császártól kinyertem, hogy énnekem általengedte hogy eltemessem; és mikor ezen holtat eltemettem, elindultam ismét útamra. Hasonlóképpen a második szigetre tanáltam két ártatlan szűzleányt, akit szinte úgy nagy nagy kérésemre a töröktől megnyertem, hogy énnekem általadta; de már annakelőtte ottan szántották a nagy vas ekével a kősziklás hegyet, hanem mostan nagy boldogságban vagynak atyámnak udvarában Csehországba. Mikoron meghallotta ezen tudósítást a vendégfogadós, tüstént a királynál szaladt, és tudósítást tett ezen ifju felől, akit is a király még bővebben kikérdezett, és mikoron szavából észre vette hogy bizonyosan az ő két leánya fog lenni, mondá a király: Hallod-e én kedves fiam, mostan nem fogsz portékát vinni városomból, hanem a leányomat hozasd haza, és mint királyfi úgy fogsz lenni az én országomban; mostan tehát egy generálisommal elbocsátlak egy batalion granátérossal, hogy szerencsésen haza jöjjetek. Akkor el kellett jönni Angliából a kereskedő fiának minden portéka nélkül, amelyre neki ugyan több szüksége csakugyan nem is volt, mivel már olyan volt mint királyfi; és úgy elmentek Csehországban; de amidőn ottan kiszállottak, és bementek; a királyi princesznék meglátták azon jeles generálisát atyjoknak, és mindjárt leszaladtak eleibe, és mondták hogy: hol jár ezen az idegen földön? mondá ekkor a generális: Én hol járok? hanem a princesznék hol járnak itten? melyre mondá a két leány: Jaj hogyha ezen megváltónk szent János nem lett volna, régen megholtunk volna abban a kegyetlen szigeten, amelyért is mostan ötet megtartjuk mint örök megváltónkat. Nemde, mondá a generális, hogy akarnak-e mostan haza jönni atyjoknak országában? Melyre a leányok mondták, hogy csak atyánkat és anyánkat láthassuk még meg, mindjárt készek vagyunk a halálra menni. Ekkor elindultak a tengeren és mentek Anglia felé. De midőn már nem messze voltak Angliától, megirígylette a generális a kereskedő fiának a két princesznéket, tehát abban mesterkedett hogy elveszítse; amely szándékában csakugyan végben ment, mert csináltatott egy olyan sétáló helyet, hogy aki a vége fele ment, minden bizonynyal a tengerben esett; és mikor készen volt, akkor kihívta ötet sétálni; de midőn ki akartak menni, nem akart a kereskedő fia előlmenni, hanem mondván a generális: Mostan magának elől kell mindenkor menni, mivel ne úgy gondolja magát mint kereskedő fia volna, hanem mint princ. Ekkor ő ment elől, és mikor a vége felé ment, belé esett a tengerben. Mondá ekkor a két leány: Jaj oda a megváltónk. Ekkor a generális két pisztolt kirántott, és a két leálynak szegezte, mondván: Mind egy, akár úgy meghaltatok volna, akár itten, hogyha meg nem esküdtök hogy én találatlak meg benneteket. Ekkor kénytelen kellett meg kellett nékiek esküdni, hogy aztat mondják, hogy a generális találta meg őket a szigeten. Így tovább folytatta az útját az generális.

-213-

-214-

-215-

De a megváltó szent Jánost azon holt lélek, akit eltemettetett, minden sérelem nélkül megragadta, és a tenger fenekéről Anglia alá vitte és ottan letette, mondván neki, hogy nem esmerné ötet hogy ki volna? melyre mondá: Én nem esmerem; ekkor felel ezen ártatlan inasnak a holt lelke: Én annak a lelke vagyok, akit te eltemettettél abban a szigeten; hanem mostan csak fogadd meg amit én neked mondok: nem fog neked az rosszadra lenni: itten van a pénz, csináltassál magadnak három öltő ruhát, egy közönséges, egy kőműves, és egy ácsruhát, és menj be a városba abban a fogadóban, aholott legegőbb voltál, és mulass ottan, míg én majdan el fogok oda menni, és meg foglak tanítani, hogy mit cselekedjél továbbad. Majdan mikor a generális haza jön, te csak hallgass magadba, ne szólj semmit se, majdan kivilágosodik hogy te voltál az aki engemet, és a princesznéket megszabadítottad. Alig hogy ők kibeszélték magokat, mindjárt érkezett a generális a princesznékkal, amidőn nagy ágyú- és muzsikaszó alatt őket behozták, de mikoron a király kérdezte, hogy hol vagyon a kereskedő fia, akkor mondtotta a generális: Még mikoron mentünk Csehország felé, akkor a tengerben esett, és nem is ő találta meg leányodat, hanem én, amint oda járkáltam; a mely jöttéért mostan én a kisebbik leányodat kívánom magamnak feleségül. De erre a királyi princesznék aztat mondták: Atyám, én és a másik testvérem férjhez nem megyünk addig, míg minékünk nem fogsz csináltatni egy kápolnát, aki huszonnégy óra alatt elkészüljön, mind a kőrakása, mind a famunkája, és az oltár is benne másik huszonnégy óra alatt készen legyen, és mindenféle történetünk, akik csak rajtunk estek, mind le legyen a templomnak belső részén pingálva, ez pedig a másik huszonnégy óra alatt megtörténjen, máskülömben mink soha férjhez nem megyünk. Mely kívánságaikra a király atyjok tüstént mindenfelé kipublikáltatta, hogy ilyen s ilyen kápolnát ki vállalna fel, akit is ennyi idő alatt el kelljen minden késedelem nélkül készíteni. Hanem senki sem vállalta fel; még is a többek között volt egy korhely kőműves mester, aki felvállalta hogy el fogja készíteni huszonnégy óra alatt a kőrakását. Mondá a király: Hallod-e: hogyha el nem fogod készíteni, tehát halál a fejedem; más pedig, ha meg fogod csinálni, rémítő kincset kapsz. Ekkor elment a kőműves, és mindenfelé legényeket keresett; amidőn épen abban a vendégfogadóban ment, ahol a kereskedő fia volt kőműves ruhában, mondtotta a mester, hogy nem volna-e kedve jó fizetésért eljönni munkára? mondá a legény, a kereskedő fia: Szívesen, miért nem? hanem a mester úrnak valamit akarok mondani, nevezetesen hogy az pallérságot adja által nekem a munkának elkészítésében. Mondá: Fiam, én általadhatom, de hogyha majdan el nem találod készíteni, én fogok halállal adózni. Mondá amaz: Ne búsúljon semmit sem, és a mellett aztat is kikérem, hogy én estveli tíz óráig hozzá se fogjak; melyre felel a mester: Már én, fiam, csak terád bízom, csináld, ahogy tenéked

-216-

-217-

tetszik. Hozzá fogott tehát a legény mint estveli tíz óraker, és a többi legényeket mind lerészegítette, és midőn már látta hogy elaludtak, elment őhozzá azon holttestnek a lelke, és a fundamentomnak a négy szegletiben egy csákyával bele vágott, mindjárt készen volt a kórákása a kápolnának; így szintén a másik napon is cselekedett az ácsmunkával; ekkor a mesterek rettentő köszönettel voltak őhozzá, amidőn elkészítette a kápolnát, a legényeket mind ki fizettette a mesterekkel, mintha csak annyit dolgoztak volna, bárha ugyan hozzá sem nyúltak, és nem is tudtak felőle semmit sem. Hanem lássuk mostan itt a harmadik esetet, azaz a pingálást: hogy ki fog lenni aki majdan fel fogja vállalni! Nem egyéb senki sem, hanem csak a szegény kereskedő fia; de őtet nem esmerték meg, mivel azon holttestnek a lelke, akit eltemetett azon szigetben, egészen elváltoztatta, és a leányok sem esmerték meg. Történt tehát, mikor már csak az oltárnak pingálása hibázott a kápolnában, nem akadt senki aki felvállalta volna, mivel számtalan sok bajból került ki annak pingálása, és még, ami nagyobb, az hogy a leányoknak mindenféle történetét, aki csak rajtok esett, míg oda voltak, mind úgy legyenek belül a kápolna falain lerajzolva, anélkül hogy a princesznék valamit szólnak felőle. Nincsen már senki, búsul a király szörnyen, hogy már eztet nincsen kinek felvállalni. Elmegyen tehát ekkor a kereskedő fia, és a királynak jelentést teszen, mondván: Itten vagyok felséges király, abban a kápolnában oltárt csinálni, és mind azokat a történeteket, akik a leányokon estek, belül kipingálni. Ekkor kinek volt nagyobb öröme, mint a királynak, hogy már leányainak minden kedveket be fogja tölteni. Ekkor elment a piktor, a kereskedő fia, és a pingáláshoz hozzá fogott mint tíz óraker estve, amint a holtlélek mondotta, és ekkor a holtlélek oda ment, és mindenféle eseteket kipingált, nevezetesen először hogy mikor a tengerparton sétáltak, mimódon fogattattak el a töröktől; annakutánna micsoda állapotban voltak azon kegyetlen szigetben, mikor elküldötték; micsoda nagy kínok alá voltak ott vettetve; és mikor az ő megváltójok Szent János megtalálta elsőben is az inast, hogy micsoda nagy kínok alá volt az inas vetve; és hogy ment a kereskedő fia vissza Konstancinápolyba, hogy az ő megholt testét továbbra ne kínozzák, és mikoron mindent megnyert a török császártól, hogy általadta nékie, mely nagy pompával eltemette; de már mostan, minekutánna az inast eltemettette, továbbra is akarta útját folytatni, amidőn el is ment útjának továbbra való folytatására, el is érte ugyan a rémítő második kegyetlen sziget, amelyben megtalálta a két anglus princesznéket, és hogyan mondá: Ó te kegyetlen pogány török, hogy nem szánod ezen ártatlanokat? és hogyan ment a törökhöz, és mondotta hogy adja által neki, aki is a császárhoz visszaigazította, és elment a szánakozó kereskedő fia, és ezeket is megszabadította, és miként vitte be a hajóban, mint esedeztek a leányok nékie a megszabadításért, és úgy bementek a hajóban, és utaztak Csehország felé; amidőn oda értek, hogy micsoda boldogságban tartotta a leányokat, és annakutánna mikor elérkezett a kereskedő Angliában, hogy majdan portékát hoz, mi módon tudta meg a király nekik jólléteket, és hogy küldötte vissza portéka nélkül Csehországban, hogy két leányát haza hozná; a generálist is, hogy miként küldötte egy batalion granatérossal el, hogy ők majdan szerencsésebben haza jönnek; s amidőn már oda értek Csehországban, akkor mimódon szállottak ki a hajóból, és hogy mentek be a városba, hogy és miként látta meg a két leány a generálist az ablakon, és mikoron megesmerte, micsoda sietséggel szaladt oda hozzája, és hogy csókolták az ő megváltójokat Szent Jánost; annak utánna a generálissal folytaták beszédjüket, és úgy felültek a hajóra, tovább utaztak a tengeren; miként és mimódon annakutánna csináltatta azon sétálóhelyet, ahol a kereskedő fia a tengerbe esett, és hogyan tartotta a pisztolt a két leányra: egy szóval minden történeteket lerajzolt a holttestnek a lelke. Midőn már minden készen volt, a lélek mondotta, hogy mostan minden színedet elváltoztatom, és majdan midőn a generálissal a király és felesége, leányaival, el fognak menni, és meg fogják ezen szörnyű történeteknek képeit látni: akkor hát széljel néz a király, és kérdezi a generálistól hogy beszélje el a leányainak történetét, hogy miképpen volt? Ekkor mondja a generális: Éppen úgy volt, mint ahogy le vagyok pingálva. Jaj, mond a király, tehát maga még az én leányaimat is meg akarta szántszándékkal ölni? Én nem, felel a generális, az éppen hamis pingálás. Nézi a király továbbra is, tehát megtalálja a kereskedő fiát, akit a tengerben öletett, hogy miként vesztette el, aki bizonyos igaz volt, hogy az ő leányait az találta meg. És ekkor a holttestnek a lelke elváltoztatta a színét a megváltójának, vagy is a piktornak, és úgy ment mindenütt őutánok. Amidőn egyszer a kissebbik leány hátra nézett, mindjárt a kereskedőnek fiát megesmerte, és a nyakában borúlt, úgy csókolta és örvendezett mondván: Felséges király atyám, ez az aki minket megváltott a haláltól, nem a generális, hanem a generális, amint ottan vagyok, a tengerbe ölte. Tüstént a generálist megfogták, és négy felé vágták, mondván akkor a király, beszélne el a történetet, amelyre mondja a kereskedő fia: Beszélni el tudom, hanem a pingálást nem én tettem, hanem azon szerencsétlen inasod, akit abban a szigetben eltemettem, ahol őtet megváltottam. Legelőször is tehát annak a lelke csinálta mind ezen épületet, amit csak látsz itten, és rajzolva; melyre felel a király: lehetetlen volna az; akkor a holtlélek megszólalt nagy fényességben, és mondotta a királynak: Igaz, felséges császár, én voltam a te hűséges inasod, és ilyen kínos halál nemivel kellett meghalnom, és ez volt a mi megváltónk Szent János. Ekkor megköszönte a királynak hozzá való jószágát, és a megváltójának, és kiment, többet nem is látták.

Ezeknek utánna haza mentek, és mindjárt papot és hóhért hoztak, a pap eskette, a hóhér seprőzte, még mostan is foly a lakadalom. Annakutánna az atyját is oda szállította az édes anyjával együtt Csehországból, mindeneket pénzzé tétetett velek odahaza, és úgy általvette a királyságot az anglus királytól. Ő volt annakutánna a király, de csakhamar megholt az anglus király atya és anyja. Akkor a törökök üzent, hogy készüljön, mert mostan vagyok anglus király, aki voltam mint kommandírozó generálisod; hanem meg kell lakolnod azon két ártatlan princesznéért, akit az anglus királytól elraboltál egy inassával együtt. Annakutánna nagy haddal reá ment, és szörnyen megverte a törököt úgy, hogy a török császár maga is letérdelt előtte, és úgy kérte a békességre, fogadván, hogy többet nem fog olyan kegyetlenséggel a keresztyénhez lenni. Így ő is mondá: No grácia! mert te is engednél énnekem. Így holtig való békességet kötöttek egymás között, és mai nap is élnek, ha meg nem holtak.

LII. APOLLÓNIUS KIRÁLYFI.

Egyszer volt, hol nem volt, volt egy király, kinek neve volt Antiochus. Ennek volt egy szép s minden asszonyi ritka remek tulajdonságokkal ékeskedő felesége, ki őtet házasságoknak második esztendejébe egy kellemetes leánygyermekkel ajándékozta meg. Eleonórának nevezték a leányt. Ez szüleinek különös gondjok alatt, minden asszonyi tudományokban a festésben s muzsikálásban oly nagy előmenetelt tett, hogy a vele egy idejüket sokkal feljül haladta; ezenkívül a természet minden kellemetességekkel annyira felékesítette őtet, hogy még gyenge korába imádásából a tisztelők már kifáradtak, s a liliomi deliséggel pompásan felnyúló rózsaszál számtalan ifjakat fűzött rabláncaira még korán. De az ő szerető anyja, kinek éjjeli nappali gondja ő volt egyedül, örömét benne nem láthatta, mivel a leánynak tizenöt esztendőskorába megholt. Fájdalommal hordozta ezt a sebet a király Antiochus, de még talám keserve sebben érte a halálos csapás Eleonórá, kinek még édes anyai ápolásra volt szüksége.

-224-

Történt azomba, hogy minekelőtte széttépte volna a halál a szeretetnek rózsakötelét; Antiochus haldokló feleségétől azt kérdezte, hogy adna neki tanácsot jövődébéli házassága felől, melyre a haldokló azt válaszolta, hogy azt vegye el jövődébéli feleségül, kinek lábára az ő cipője felmegyen. Több jeles asszonyságok s fő familiájú leányok próbálták a megholt királyné cipőjét lábakra, de egy sem találta alkalmasnak, tulajdon leányán Eleonórán kívül. Borzadt ezen szerencsétlen próbának következtétől a természeti irtódzást érző Eleonóra; de atyja magát szeretett feleségének végrendeléséhez tartván, elhatározta tulajdon leányát feleségül elvenni, s bármint vonakodott az ezen irtóztató cselekedettől, kénytelen volt megígérni, hogy igyekezik magát meggyőzni, s atyja parancsolatjához engedelmes lenni. – Hogy tehát a király annyival inkább elidegenítse fejedelmi házából, azokat az ifjakat, kik leánya kezét megnyerni óhajtották: azt hirdette ki hogy aki az ő találós meséjét kitalálja, annak adja leányát, aki pedig nem találja, életét veszti azonnal. Sok ifjak lettek szerencsétlen áldozatai a király kihirdetett parancsolatjának, mivel a rejtett mesét ki nem találhatták, mely is e volt: „ ö r d ö g s z e k e r e n j á r o k , a n y a i h ú s s a l é l e k . ” De volt azomba egy Apollónius nevű, mind testi, mind lelki kellemezzel a természettől a pazérlásig felruházott jeles hercegfi, ki nem irtódzván a reája várakozó haláltól, elszánt bátorsággal ment a leány kezét atyjától megkérni. Hajókat készíttvén fel minden szükséges dolgokkal, csakhamar elérte a tengeren Apollónius a királyi várost, s megkötöttvén hajóit a kikötőbe, maga elindult a királyi várba, kísérei az parancsolván meg, hogy ha harmad napig vissza nem érkezik, csak menjenek vissza hazájokba, s az ő részére csak egy kis ladikot hagyjanak. Fényes rangjához illő hercegi ruhába felöltözvén, méltóságos lépésekkel közelgetett a királyi lakhelyhez, mely imádott tárgyát tőle elzárta, s őtet bizonytalan jövődőkkel kecsegtette. Alig hogy belépett Apollónius a királyhoz, midőn az ő jövetelétől és szándékáról kérdezett meg, melyre ő kinyilatkoztatta, hogy Eleonórával gyűrűt ohajtana váltani. Megborzadt ennek hallására, az ifju deli testalkotását, s szép formáját andalogva szemlélő Eleonóra, és sajnálta ezen hosszú életre érdemes ifjút, a hirtelen halál által megöletni; sőt még maga a király is, ki külömben a leánya bírásába kevélykedett, megsajnálta Apollóniust, különösen midőn ebéd felett látta, hogy szeretett leányának gyöngy szeméből, a vele általlellenbe ülő ifjú látására szüntelen hullottak a szánakodás könnyei. De minekutánna elhatározott akaróját hallotta volna Apollóniusnak, elbeszélte nékie a találós mesét, hagyván a gondolkodásra három napokat, a melyek elmúltával hogyha meg nem fejté a mesét, tudtára adta a király, hogy a több szerencsétlen ifjak sorába fel fog akasztatni.

-225-

-226-

Hogy ez ne történhessen, Eleonóra, midőn egyszer magát találta Apollóniust, megfejtette neki a mesét, s ez által a királynak fertelmes tettét felfedezte nékie. Dúlt mérgébe a király, s pokolbéli kínokat készített az Apollónius számára, midőn a három nap eltölte után megfejtette a találós mesét a királynak nagy megütközésére, s ámbár jól tudta hogy igazán el van találva, meghazudtolta Apollóniust, s kinyilatkoztatta, hogy mivel a találós mese valóságos értelmét ki nem tudta fejteni, próbáját életével köti be. E végre Eleonórá kérdezte meg, hogy micsoda halál nemével kívánna ezen ifjút kivégeztetni; aki megörülvén ezen, térden állva huszonnégy óráig való gondolkozásért könyörgött. Megengedte ezt a király, s megelégedve hallotta leánya büntetését, mely Apollóniust kő közzé való rakatásra ítélte. De a külömben szelíd lelkű Eleonóra előre beszélt az építő mesterrel, hogy hagyjon egy titkos rejtek ajtót ezen kő épületen, hol valami kevés ennivalót be lehessen nyújtani. A kirendelt nap csakugyan kő közzé rakák Apollóniust, úgy mindazáltal hogy őrálla Eleonóra három hétig való eledellel s itallal gondoskodott.

-227-

Ez által a király meg lévén engesztelődve, elhatározta magába, hogy leányát nyilvánságosan feleségül elveszi. E végre heted nap múlva pompás ebédet, s ebéd után vidám mulatságot parancsolt, s számos vendégeket hivatott, hogy ezek részt vegyenek az ő örömeiben. De az Apollónius szépségétől a bódulásig elfogott Eleonóra a hét napokat arra szánta, hogy magát az ifjuval való elsőkéhez jó móddal elkészíthesse. E végre egy meghitt dajkája által hajót bérelvén a tengerparton, arra minden asszonyi drága ékességeit felhordatta titkon, ezenkívül igen sok kincset és mindenféle enni és inni valót rakatott a hajóra nagy bővséggel, s az esküvésre rendelt nap előtt való estve, kibontván tulajdon maga a kőrakást, szeretett Apollóniussával együtt sebes lépésekkel a tengerpart felé tartott. El is érkeztek szerencsésen, úgy hogy őket senki észre nem vette, s kedvező szél hajtván vitorlájokat, a két szerelmes pár már reggelre a tenger sík hátán roppant mérföldeket tett, s atyjok várától már számtalan messziségre eltávoztak. Ellankadván a hosszas utazásba különösen Eleonóra, kérte szeretett férjét Apollóniust, hogy valahol szálljanak ki szárazra, s pihenjék ki magokat egy kevéssé. Engedett ez helyes kérésnek Apollónius, s minthogy általlátta, hogy az Antiochus ellenek való haragja nem tanácsolja, hogy az ő herceg

-228-

atyjához menjenek, elhatározta magába, hogy akármely esmeretlen tájékon örömebb lakik a maganosságba Eleonórával, mintsem mind a kettőjük életét szerencséltesse. Egy kis szigetre, hol kikötöttek, s hol semmi emberi teremtés nem lakott, csendesen töltek el egynehány szerelmes hónapok, de minthogy már részszerént az enni s inni való fogyott, s mind Eleonóra minden nap vásárolás volt, elhatározta magokat, hogy olyan helyre menjenek által, hol emberi társaságba részesülhetnek. Ismét hajóra rakván azért mindeneket, útnak indultak, s szerencsés utazást tettek, míg végre a harmadik napon Eleonóra szült egy leánygyermeket, kinek születése oly nagy fájdalmakkal esett meg, hogy Eleonóra elájulván, holtan látszott, s bár sűrűen hullottak a fájdalmak könnyei a fájdalmas szívű Apollónius szeméből, őtet mint megholtat kéntelen volt koporsóba tenni. Maga készítvén azért koporsót, melybe ezt az előtte kedves testet zárja, feje alá tesz 200 darab aranyat, s mellé egy irást, melyben a megholtak élete s familiája volt megírva, s egyszersmind kérte benne a megtalálót, hogy ezen pénzből rangjához illő módon temesse el. A tenger hátára bízván tehát e kedves kincsét, maga tovább folytatta útját, ahol valami városra talál, s csakugyan három nap múlva ért egy régi kikötőhelyet, hol megállapodott, s kikötve hajóját, maga a szárazra kiment, és egy hegynek tetejéről észre is vett egy várost, hová való menetelét azonnal elhatározta.

-229-

Azalatt az Eleonóra koporsóját a tengerből kifogta egy halász, s felbontván azt, észrevette csakhamar Eleonórában az életnek még némely jeleit, s testét dörgölgetvén, csakhamar mozgását vette észre. Kettős szorgalmatossággal ápolván a jólelkű halász feleségével együtt Eleonórárt, csakhamar visszanyeré életét, csak hogy már most ez a mellétt írásokból megértvén a rajta esett szerencsétlenséget, szüntelen zokogta szeretett férjének s gyermekének elveszését, s bár semmit sem múltak el a halász és a felesége, hogy őtet vigasztalhassák, s megelégedést szerezzenek nekik, ő mindazáltal vigasztalhatatlan volt, s gyakran leült a tenger partjára, s vigyázott kisért szemekkel, hogy nem láthatna-e valamely közelgető hajót, melyen férje után tovább utazhatna.

-230-

De hogy vissza térjünk Apollóniusra, ez, minekutánna bémegy a városba, egy legszélső háznál szállást bérel, s ezen város szokásairól s lehető újságról tudakozódik. Hol minekutánna meghallotta, hogy van ott egy özvegy királyné, ki a tengeri rablóktól most legközelebb annyira megrongáltatott, hogy hajója s népe széljel verettvén, királyi városa is nagy summa pénz letétele mellett menekedett csak meg a végső pusztulástól; elszánta magát Apollónius, hogy ezen királynét megszabadítja azon semmirevaló emberek kegyetlenségétől. E végre felmegy a királynéhoz, és magát kinyilatkoztatván hogy kicsoda, vezérnek ajánlotta magát. Kegyesen fogadta a gyászos királyné ezen ajánlását Apollóniusnak; őtet teljes hatalmú vezérnek kinevezte, s a győzelem esetére, még kezével is megkínálta őtet. Apollónius tehát hajókat készíttvén; katonáit a katonai gyakorlatokra mindennap taníttatta, s nem sok idő múlva annyira ment, hogy a tengeri tolvajokkal szembe mert szállani kevés de válogatott embereivel. - Ezen szándékát midőn a királynénak kinyilatkoztatta, ez őtet minden szükséges dolgokkal felkészítvén, tulajdon személyébe elkísérte a hajókhoz; s néki sok szerencsét kívánt. Apollónius megindulván tizenkét hajóival, csakugyan nem sokára észrevette a tengeri rablókat, s vitézeit felszólítván, hogy ezen gazemberek ellen kiki vitézi módon tegye meg kötelességét; maga oroszláni bátorsággal ment mindenütt a veszedelemre, s a tengeri tolvajokat széljelvervén, vezéreket is kézre kerítette s tizenöt hajójok, igen sok kincsekkel megrakva, az Apollónius birtokába esett. - Kibeszélhetetlen örömmel fogadta Apollónius győzedelmét a nép, messziről eleibe ment nékie, aranypárnákon vitték nékie a királyi koronát, s a várnak kulcsait. Mindezeket szívesen fogadta Apollónius, sőt a királyné kezét is bizonyosan meg nem vetette volna, ha kedves leánya, kit az Eleonóra halála után ő a nevelés végett ezen királynéra bízott, meg nem halt volna. Ezen való mély fájdalmában részt vett ugyan azokba a multságokba, melyek az ő kedvéért tartattak, de kedves felesége és leánya képei szomorúan lebegvén előtte, szívéből a víg kedvet csaknem egészen kizárták.

-231-

-232-

Ilyen szomorú gondolatok közt küszködött éppen, midőn magát egy idegen országból való drága portékás nálla béjelenti. Apollónius, nem annyira vásárolni, mint valami újságot kívánván hallani, bébocsátotta magához, s minekutánna tulajdon hazájából valónak titkon kismérte, az ő atya felől is, de csak alattomba kezdett tudakozódni, akitől midőn meghallotta, hogy Antiochus király már ezelőtt három esztendővel meghalt, az ő országát pedig a főrendek Apollóniusnak ajánlották, mint aki a találós mesét megfejtvén, az által a leánya kezére magát érdemessé tette; és hogy őtet az atya különös leveleibe mindenféle országokba kerestette; elhatározta magába hogy hazájába visszatér. Midőn ezt ő a királynénak kinyilatkoztatta, hát ott lát egy gyászos öltözetbe hárfázó személyt, akit midőn közelebről kívánt volna meglátni, esmeretes orcavonásaiból csakhamar reá esmert megholtak vélt Eleonórájára. Ráborulván szíve legkedvesebb birtokára; az sokáig tartó néma ölelések után kérdezte, hogy mi módon nyerte vissza életét. Eleonóra elbeszéllette, hogy a halász és felesége ápolásai által miképpen éledett fel, s hogy most már, megúnván a pusztában lévő unalmas lakást, elindult ezen királyi városba, hogy valami nagy méltóságú hercegi leányokat tanítván a muzsikára, abból magát jobban el tudja táplálni. Apollónius elbeszélvén mindazt ami őrajta esett azolta, miolta egymást nem látták, tudtára adta mind azt amit a drágaportékástól hazája s atya felől hallott. A királyné látván ezt a ritka özvegyvetelt, s megtudván sorsát ezen királyi párnak, számokra különös gazdagon aranyozott hajót készíttvén, azt esztendei eleséggel, sok kincscsel, és mindenféle drágaságokkal megrakván, őket áldások közt útnak bocsátotta. Az Apollónius és Eleonóra határtalan örömét, csak az ő kedves leánykájoknak jókori halála zavarta meg, egyébaránt pedig kedvező szél hajtva hajójokat, három hónapi utazások után szerencsésen elértek abba a kikötőbe, mely az Antiochus városa alatt volt. Itt hajójokról mindent kiszállítván a szárazra, mentek egyenesen a királyi kastélyba, hol hét esztendei távolléte után is a gyönyörű Eleonóra az udvari tiszteltől megismerettvén, nagy tisztelettel fogadtatott. Apollónius magához hivatván az ország főrendeit, elbeszélte nekik rövideden mind azt, amit ő kénytelen volt szenvedni

-233-

feleségével együtt, az Antiochus dühösségét akarván kikerülni, s minekutánna törvényesen öszveesküdtek volna, mind a fő rendektől, mind a néptől törvényes uralkodóknak esmertettek el, és ekképpen még most is boldogul élnek, ha talám meg nem haltak.

-234-

LIII. HALÁSZMESE.

Volt egy király, és annak a királynak egy halásza, akit a király egyszer elküldött, hogy fogjon néhány font halat, mert egy kis vendégséget akar indítani. A király özvegy volt. Elmegy a halász, egész nap mindig iparkodott hogy foghasson, de semmiképpen sem foghatott, mely miatt igen búsult. Egy zöld ruhás ember, arra megy, és kérdi tőle hogy miért búsul oly igen? A halász azt mondja: A király azt parancsolta, hogy fogjak egynéhány font halat, de épen egyet sem foghatok, akkor a zöld ember azt mondja neki: Add nekem amit a házadnál nem tudsz, én elég halat fogok neked. Az ember gondolkodik, hogy mi volna az, amit ő a házánál nem tudna? hát mikor semmit sem gondolhatott, azt mondá: Na legyen a tied az kit nem tudok az házamnál. Akkor mondá a zöld ember: Most ereszsz egy kis vért a kisujjadbul; és adott egy kis vért a kisujjából, a zöld ember cédulát írt azzal, azután annyi halat fogott neki, hogy szekérral kellett hordani. A vendégség meglett, azután látta az ember hogy a felesége teherben vagyon: akkor ijedt meg hogy mit cselekedett, hanem ő senkinek sem mondta, csak magában tartotta. És mikor már a szülésnek az ideje eljött, szült a felesége egy szép férfi gyermeket, kit hogy meglátott az apja, majd hogy meg nem halt bújában.

-235-

A gyermek szépen nevedett, azután oskolába járatták, ott jól tanult, úgy hogy a tanítója nagyon örvendett rajta. Hanem mikor a gyermek haza ment az oskolából, az apja nagyon siránkozott: kérdi a gyermek, hogy miért sír oly nagyon mikor haza jön? Azt mondta: Talán az ördögnek eladott kend? Akkor az apja kivallotta, és megmondta, hogy hogyan járt. A fia azt mondá az apjának: Apám, semmit se busúljon kend, megsegít az isten engem az ördög kezibül. Akkor elment a paphoz, megbeszélte neki hogy mi baja volna, a papok minden szentelt jószágokkal megrakták, hogy az ördög hozzá ne férne, és mikor eljött az idő, elvitte az ember a fiát a tenger mellé, s ott várta az ördögöt fiastul. Hát egyszer csak látja hogy nagy szélvészszel jön az ördög a vizen hajóban; hogy oda érkezett, megfogja a gyermeket és a hajójába bele veti, és elmegy nagy sebesen; az ember meg haza megy nagy keserves sírással. Az ördög már három országon általvitte a gyermeket, hanem a szentelt eszközök által úgy megerőtlenedett, hogy már tovább nem vihette, el kellett a gyermeket hagyni, maga pedig elment nagy haraggal, és a cédulát is visszavetette neki.

-236-

A fiu hát most bujdosik mindenfelé, de semmit sem látott csak eget, és földet, és vizet, és már besötétedett, akkor egy nagy kőszikla alatt látott egy kis lyukat, és abbul a lyukbul nagy világosság jött ki; és nagy kiáltást hallott, mondván: Segélj ki engem ebbül a lyukbul, szerencsés ember léssz a világon. Erre fut, és egy durungot talált, avval a követ felfeszítette, és egy undok varasbéka jött ki alóla; a legény megundorodott tőle, azután a béka megrázta magát, s egy szép leány lett belőle, hogy a legény nagyon csudálkozott rajta, és látta hogy a kősziklából egy nagy aranyos vár lett, és körülte szép aranyos kert terjedt el; a leány pedig megszólamlott hozzá, mondván: Látod, engem megszabadítottál egész várammal együtt, hanem most végy el engem, és légy az én uram. Én el voltam átkozva, én király leánya vagyok. Ekkor elvette, és más városba mentek, megesküdtek, hanem azután is csak abban a várban laktak.

-237-

Egyszer a fiu nagyon szomorú volt; a felesége észrevette a szomorúságát, és kérdezte hogy miért oly szomorú? Akkor mondá: Szeretném a szüléimet még egyszer meglátni. Mondá a felesége: Szüléidet ha akarod meglátni, megláthatod, hanem megbánod, mert nagy bujdosásodra fog esni. Mondja az ura Csak még is szeretném meglátni a szüléimet. Akkor egy almáriomot nyitott fel neki, és abban az apját és anyját meglátta, hanem szörnyű messzi voltak hozzá; mondja hát: Még is csak elmegyek én, meglátogatom őket. Akkor a felesége egy gyűrűt adott neki, és azt mondá: Vedd el ezen gyűrűt, ennek oly ereje vagyon, hogy ahol akarod, mindjárt ott lehetsz, és hogyha valami szükséged lesz, szorítsd meg a gyűrűt, én mindjárt ott leszek segítségedre; hanem a király ha kérdezi tőled, hogy ha van-e feleséged, és ha szép vagyok-e, azt ne mondd hogy szép vagyok, mert megbánod. Akkor gondolta hogy az apjánál legyen, és mindjárt ott termett.

-238-

Ahogy a király meghallotta, hogy a halász fia megjött, mindjárt magához hivatta, és mindent kérdezett tőle, hogyan és miket kellett neki próbálni; ő pedig mindent elbeszélte, hogy hol járt, és miket próbált. Akkor a király mondá: Van-e szép feleséged? Ő pedig mondá: Van bizony, olyan, hogy egész országában olyant fölséged nem talál. A királyné szép de csak árnyékában sem állhat ennek. Akkor a király azt mondá: Na ha oly szép, hozd el, hadd lássam, mert ha el nem hozod, vagy el nem hozatod, én tégedet fölakasztatlak, mert a király azt gondolta magában: ha egyszer itt lesz, akkor majd elveszem tőle feleségemnek. A tömlöcbe vettette tehát, hogy, ha el nem hozatja a feleségét, fölakasztatja. Hát szegény a tömlöcbe szomorkodván eszibe jutott a feleségének mondása; akkor gondolta magában, ha elhívom a feleségemet, talán csak nem veszi el tőlem; azért a gyűrűt megszorítja, s a felesége mindjárt ott termett. A király hogy meglátta, elcsudálkozott rajta, hogy micsoda szép asszony az! és jó ebédet készítettett, és ebédeltek. Ebéd után az asszony a királytul kikéredzett, hogy hadd sétáljon egy kicsint az urával; a király azt mondá, hogy kimehetnek, hanem soká odakint ne maradjanak, kimentek hát a kertbe, sétáltak, azután leültek egy pázsitra, ott a fiu a felesége ölibe tette a fejét, és elaludt; a felesége lehúzta a gyűrűt az ujjáról, és egy pár vassarut hagyott neki, és a talpára azt írta: Ezen vassarukat húzd a lábadra, és addig menj a világon, míg egy darabjában tart, még sem találsz engem föl. És mikor

-239-

fölbredt, senkit sem látott mást, hanem egy pár vassarut. Mikor a talpán lévő írást elolvasta, csak elájúlt, ijedtében a földre dült, soká ott feküdt; azután bement a királyhoz, sírva mondotta neki: Felséges király, ime mely szerencsétlenül jártam, a feleségem itt hagyott, elment tőlem, egy pár vassarut hagyott itt, azt írta a talpára, hogy ha addig megyek széles ez világban, míg a sarukban egy kis darab lesz, még sem találok fel többet soha. A király kiment, s vizsgálta, ő is csak úgy találta amint hallotta, azután azt mondta neki: Na csak menj, keresd fel, adok költséget az útra, valamennyit csak kívánsz. Azután elbujdosott; az apja eleget siratta és az anyja, de éppen semmi sem használt, csak elment, és már nagy messzi ment és mindenkitől kérdezte, hogy ki tudna az aranyos vár felől valamit mondani, de senki sem tudott felőle hírt mondani. Azután elment a Naphoz, és a Naptul kérdezte, hogy nem látta-e az aranyos várat? a Nap azt mondta, hogy ő nem látta, hanem menjen a Holdhoz, az talán meg tudja mondani. Elment, s a Holdtól is kérdezi, a Hold azt mondta én ugyan nem láttam, hanem menj a Szélhez, talán az meg tudja mondani. Elmegy a Szélhez is; a Szélnek az anyja volt oda haza, bemegy, és jó napot mond a Szél anyjának; azt mondja a Szél anyja: Isten hozott fiam, mit keresel? monda a legény: Öreg anyám, adjon nekem az éjszakára szállást. Az asszony azt mondá: Jaj fiam, bizony örömet adnék, hanem a fiam majd nagy haragosan haza jön, és téged összeszaggat; de ő sem hagyott békét, hanem előlbeszélte minden baját neki, hogy miért fárad, akkor adott szállást neki, és estve, hogy a fia haza ment, kérdezte: Micsoda idegen ember van a háznál? érzem a szagát. Az anyja megbeszélte hogy mi járatban volna, azután behívta, és kérdezte a Szél, hogy mit keres? A legény elbeszélte hogy hogyan járt, és mit keres; azután a Szél mondá neki: Én hallottam és láttam is hol van az a vár, hanem a feleséged férjhez megy, épen holnap lesz a lakodalma; nekem holnap oda kell mennem tüzet fűni, velem eljöhetsz ha bizol hogy velem érsz. Azután vacsoráltak, és lefeküdtek. A legény nem alhatott, hanem kiment és járkált, s egy erdőbe ment, és lát három ördögfiat, hogy azok egymással pöröltek. Oda megy és kérdezi, hogy mi bajok nekik? azok mondák: Az atyántul maradt ezen három hasznos jószág: bocskor, köpönyeg, és erszény, és mindenik a jobbikat akarja választani. Akkor mondja nekik: Mi hasznát lehet azoknak venni? mondák az ördögök: A köpönyeget aki reá veszi, azt senki se látja, a bocskort ha felkötö, minden lépésre három száz mérföldnyire léphet, az erszényben pedig mindig pénz van. Azután mondja nekik a legény No hát adjátok ide azon jószágokat, elosztom köztetek; és egy nagy hegyet mutat nekik, hogy a melyik leghamarébb oda fut, amelyiket akarja azt veheti el magának. Hát megindúlnak, a legény pedig azalatt a bocskort felkötö, a köpönyeget ráveszi, az erszényt a zsebibe dugja; azután az egyik ördögfi oda érkezett, akkor kérdi: Látsz-e engem? a másik is oda ér, attul is kérdi, ha látja-e, az is azt mondta hogy nem látja; a harmadiktul is kérdezi, hogy látja-e? az is úgy felel hogy nem látja. Akkor azt mondja: Na, ha nem láttok, ne is lássatok soha. Akkor elvitte a jószágot, s a Szélhez visszament, és lefeküdt; hanem igen elaludtak, a Szél fölbred, azt mondja neki: No most ugyan elaludtunk, hanem én még is elmegyek; ha te velem érsz, eljöhetsz. Ő pedig mondja hogy vele ér; akkor megharagudtak, és útnak indultak; a Szél ment amint csak mehetett, ez pedig mindig a sarkában volt, úgy hogy a bőrt is letiporta a lábáról, és oda érkeztek, és bementek. A vendégek éppen akkor ebédeltek. A legény bemegy a vendégek közzé, hanem senki sem látta, ő pedig az ételt elvette előllök és a másik szobába vitte, s a Széllel megették; azután a Szél elment, ő pedig lefeküdt az ágyba, és a köpönyeget letakarta magáról; a szobaleány bemegy, és megösmerte; csakhamar befutott, s az asszonyának megmondta, hogy az első ura itt van. Az asszony kimegy, ő pedig betakarta magát a köpönyeggel, az asszony nem láthatta; tehát visszament. A szobaleány megint csak bemegy a szobába, s hogy látja ott fekszik, akkor megint mondja az asszonyának, hogy ott van; az asszonya pedig nyakon üti, hogy miért hazud előtte; de a leány könyörgött neki, hogy csak menjen ki, mert ott van; az asszony kimegy, és látja hogy ott fekszik, akkor a nyakába esett, és csókolták egymást, azután az asszony kérdezte, hogy hogyan tudott oda menni? ő pedig elbeszélte minden esetét és fáradságát a feleséginek. Ekkor az asszony bemegy a vendégek közzé, és azt mondja nekik: Urak, nekem egy almáriomom van, akinek a kulcsa elveszett, és én újat vettem helyette, most pedig a régi kulcsot is megtaláltam: már most itéljenek: hogy melyiket tartsam meg. Az urak azt mondták, hogy mindig jobb a régít megtartani, az újat eltenni. Akkor mondá: Hát legyen úgy, én a régi mellett maradok; mert én az én előbbeni férjemet elvesztettem, és most megtaláltam. Akkor bevezette karjánál fogva, s az urak látták, hogy oly derék ember, hogy abban az országban nem volt olyan. Azután mind elmentek, ők pedig most is uralkodnak, ha életben vannak.

-240-

-241-

-242-

-243-

Transcriber's Note:

Alternative spellings have been retained as they appear in the original.

List of corrected typographical errors:

- Page [IX](#), "A **Venus** madara" changed to "A **Vénus** madara"
- Page [X](#), "Az irástudó szegény **fia**" changed to "Az irástudó szegény **fiu**"
- Page [6](#), "**Venus** madaráról" changed to "**Vénus** madaráról"
- Page [39](#), "vihetek **vegbe**" changed to "vihetek **végbe**"
- Page [48](#), "a **Hajnál** haza ér" changed to "a **Hajnal** haza ér"
- Page [48](#), "**megbarancsolta** nekik" changed to "**megparancsolta** nekik"
- Page [56](#), "pedig itt **hagy tt**" changed to "pedig itt **hagyott**"
- Page [57](#), "bizonynyal **túdhassam**" changed to "bizonynyal **tudhassam**"
- Page [63](#), "hegy **volgyön**" changed to "hegy **völgyön**"
- Page [63](#), "kiadta tehát a **parancsolatot**" changed to "kiadta tehát a **parancsolatot**"
- Page [68](#), "az ördög; monda, Eredj vissza" changed to "az ördög; monda: Eredj vissza"

- Page [69](#), "és én is háromszor **átkoztak**" changed to "és én is háromszor **átkozlak**"
- Page [69](#), "kezdett potyogni," changed to "kezdett potyogni."
- Page [110](#), "Mondja neki **Floreotina**" changed to "Mondja neki **Florentina**"
- Page [111](#), "nyársba **húzfott**" changed to "nyársba **húzatott**"
- Page [118](#), "mindenét tisztán **alálta**" changed to "mindenét tisztán **találta**"
- Page [165](#), "azt **valaszolták** neki" changed to "azt **válaszolták** neki"
- Page [170](#), "lefeszik a tűz **melle**" changed to "lefeszik a tűz **mellé**"
- Page [175](#), "hogy úgy **tdok**" changed to "hogy úgy **tudok**"
- Page [179](#), "**térdte** estek" changed to "**térdre** estek"
- Page [222](#), "és a **megvaltójának**" changed to "és a **megváltójának**"
- Page [230](#), "elszánta **magat**" changed to "elszánta **magát**"

*** END OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK GAAL GYÖRGY MAGYAR NÉPMESÉ-
GYŰJTEMÉNYE (3. KÖTET) ***

Updated editions will replace the previous one—the old editions will be renamed.

Creating the works from print editions not protected by U.S. copyright law means that no one owns a United States copyright in these works, so the Foundation (and you!) can copy and distribute it in the United States without permission and without paying copyright royalties. Special rules, set forth in the General Terms of Use part of this license, apply to copying and distributing Project Gutenberg™ electronic works to protect the PROJECT GUTENBERG™ concept and trademark. Project Gutenberg is a registered trademark, and may not be used if you charge for an eBook, except by following the terms of the trademark license, including paying royalties for use of the Project Gutenberg trademark. If you do not charge anything for copies of this eBook, complying with the trademark license is very easy. You may use this eBook for nearly any purpose such as creation of derivative works, reports, performances and research. Project Gutenberg eBooks may be modified and printed and given away—you may do practically ANYTHING in the United States with eBooks not protected by U.S. copyright law. Redistribution is subject to the trademark license, especially commercial redistribution.

START: FULL LICENSE
THE FULL PROJECT GUTENBERG LICENSE
PLEASE READ THIS BEFORE YOU DISTRIBUTE OR USE THIS WORK

To protect the Project Gutenberg™ mission of promoting the free distribution of electronic works, by using or distributing this work (or any other work associated in any way with the phrase "Project Gutenberg"), you agree to comply with all the terms of the Full Project Gutenberg™ License available with this file or online at www.gutenberg.org/license.

Section 1. General Terms of Use and Redistributing Project Gutenberg™ electronic works

1.A. By reading or using any part of this Project Gutenberg™ electronic work, you indicate that you have read, understand, agree to and accept all the terms of this license and intellectual property (trademark/copyright) agreement. If you do not agree to abide by all the terms of this agreement, you must cease using and return or destroy all copies of Project Gutenberg™ electronic works in your possession. If you paid a fee for obtaining a copy of or access to a Project Gutenberg™ electronic work and you do not agree to be bound by the terms of this agreement, you may obtain a refund from the person or entity to whom you paid the fee as set forth in paragraph 1.E.8.

1.B. "Project Gutenberg" is a registered trademark. It may only be used on or associated in any way with an electronic work by people who agree to be bound by the terms of this agreement. There are a few things that you can do with most Project Gutenberg™ electronic works even without complying with the full terms of this agreement. See paragraph 1.C below. There are a lot of things you can do with Project Gutenberg™ electronic works if you follow the terms of this agreement and help preserve free future access to Project Gutenberg™ electronic works. See paragraph 1.E below.

1.C. The Project Gutenberg Literary Archive Foundation ("the Foundation" or PGLAF), owns a compilation copyright in the collection of Project Gutenberg™ electronic works. Nearly all the individual works in the collection are in the public domain in the United States. If an individual work is unprotected by copyright law in the United States and you are located in the United States, we do not claim a right to prevent you from copying, distributing, performing, displaying or creating derivative works based on the work as long as all references to Project Gutenberg are removed. Of course, we hope that you will support the Project Gutenberg™ mission of promoting free access to electronic works by freely sharing Project Gutenberg™ works in compliance with the terms of this agreement for keeping the Project Gutenberg™ name associated with the work. You can easily comply with the terms of this agreement by keeping this work in the same format with its attached full Project

Gutenberg™ License when you share it without charge with others.

1.D. The copyright laws of the place where you are located also govern what you can do with this work. Copyright laws in most countries are in a constant state of change. If you are outside the United States, check the laws of your country in addition to the terms of this agreement before downloading, copying, displaying, performing, distributing or creating derivative works based on this work or any other Project Gutenberg™ work. The Foundation makes no representations concerning the copyright status of any work in any country other than the United States.

1.E. Unless you have removed all references to Project Gutenberg:

1.E.1. The following sentence, with active links to, or other immediate access to, the full Project Gutenberg™ License must appear prominently whenever any copy of a Project Gutenberg™ work (any work on which the phrase “Project Gutenberg” appears, or with which the phrase “Project Gutenberg” is associated) is accessed, displayed, performed, viewed, copied or distributed:

This eBook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this eBook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you will have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

1.E.2. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is derived from texts not protected by U.S. copyright law (does not contain a notice indicating that it is posted with permission of the copyright holder), the work can be copied and distributed to anyone in the United States without paying any fees or charges. If you are redistributing or providing access to a work with the phrase “Project Gutenberg” associated with or appearing on the work, you must comply either with the requirements of paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 or obtain permission for the use of the work and the Project Gutenberg™ trademark as set forth in paragraphs 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.3. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is posted with the permission of the copyright holder, your use and distribution must comply with both paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 and any additional terms imposed by the copyright holder. Additional terms will be linked to the Project Gutenberg™ License for all works posted with the permission of the copyright holder found at the beginning of this work.

1.E.4. Do not unlink or detach or remove the full Project Gutenberg™ License terms from this work, or any files containing a part of this work or any other work associated with Project Gutenberg™.

1.E.5. Do not copy, display, perform, distribute or redistribute this electronic work, or any part of this electronic work, without prominently displaying the sentence set forth in paragraph 1.E.1 with active links or immediate access to the full terms of the Project Gutenberg™ License.

1.E.6. You may convert to and distribute this work in any binary, compressed, marked up, nonproprietary or proprietary form, including any word processing or hypertext form. However, if you provide access to or distribute copies of a Project Gutenberg™ work in a format other than “Plain Vanilla ASCII” or other format used in the official version posted on the official Project Gutenberg™ website (www.gutenberg.org), you must, at no additional cost, fee or expense to the user, provide a copy, a means of exporting a copy, or a means of obtaining a copy upon request, of the work in its original “Plain Vanilla ASCII” or other form. Any alternate format must include the full Project Gutenberg™ License as specified in paragraph 1.E.1.

1.E.7. Do not charge a fee for access to, viewing, displaying, performing, copying or distributing any Project Gutenberg™ works unless you comply with paragraph 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.8. You may charge a reasonable fee for copies of or providing access to or distributing Project Gutenberg™ electronic works provided that:

- You pay a royalty fee of 20% of the gross profits you derive from the use of Project Gutenberg™ works calculated using the method you already use to calculate your applicable taxes. The fee is owed to the owner of the Project Gutenberg™ trademark, but he has agreed to donate royalties under this paragraph to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation. Royalty payments must be paid within 60 days following each date on which you prepare (or are legally required to prepare) your periodic tax returns. Royalty payments should be clearly marked as such and sent to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation at the address specified in Section 4, “Information about donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation.”
- You provide a full refund of any money paid by a user who notifies you in writing (or by e-mail) within 30 days of receipt that s/he does not agree to the terms of the full Project

Gutenberg™ License. You must require such a user to return or destroy all copies of the works possessed in a physical medium and discontinue all use of and all access to other copies of Project Gutenberg™ works.

- You provide, in accordance with paragraph 1.F.3, a full refund of any money paid for a work or a replacement copy, if a defect in the electronic work is discovered and reported to you within 90 days of receipt of the work.
- You comply with all other terms of this agreement for free distribution of Project Gutenberg™ works.

1.E.9. If you wish to charge a fee or distribute a Project Gutenberg™ electronic work or group of works on different terms than are set forth in this agreement, you must obtain permission in writing from the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the manager of the Project Gutenberg™ trademark. Contact the Foundation as set forth in Section 3 below.

1.F.

1.F.1. Project Gutenberg volunteers and employees expend considerable effort to identify, do copyright research on, transcribe and proofread works not protected by U.S. copyright law in creating the Project Gutenberg™ collection. Despite these efforts, Project Gutenberg™ electronic works, and the medium on which they may be stored, may contain “Defects,” such as, but not limited to, incomplete, inaccurate or corrupt data, transcription errors, a copyright or other intellectual property infringement, a defective or damaged disk or other medium, a computer virus, or computer codes that damage or cannot be read by your equipment.

1.F.2. LIMITED WARRANTY, DISCLAIMER OF DAMAGES - Except for the “Right of Replacement or Refund” described in paragraph 1.F.3, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the owner of the Project Gutenberg™ trademark, and any other party distributing a Project Gutenberg™ electronic work under this agreement, disclaim all liability to you for damages, costs and expenses, including legal fees. YOU AGREE THAT YOU HAVE NO REMEDIES FOR NEGLIGENCE, STRICT LIABILITY, BREACH OF WARRANTY OR BREACH OF CONTRACT EXCEPT THOSE PROVIDED IN PARAGRAPH 1.F.3. YOU AGREE THAT THE FOUNDATION, THE TRADEMARK OWNER, AND ANY DISTRIBUTOR UNDER THIS AGREEMENT WILL NOT BE LIABLE TO YOU FOR ACTUAL, DIRECT, INDIRECT, CONSEQUENTIAL, PUNITIVE OR INCIDENTAL DAMAGES EVEN IF YOU GIVE NOTICE OF THE POSSIBILITY OF SUCH DAMAGE.

1.F.3. LIMITED RIGHT OF REPLACEMENT OR REFUND - If you discover a defect in this electronic work within 90 days of receiving it, you can receive a refund of the money (if any) you paid for it by sending a written explanation to the person you received the work from. If you received the work on a physical medium, you must return the medium with your written explanation. The person or entity that provided you with the defective work may elect to provide a replacement copy in lieu of a refund. If you received the work electronically, the person or entity providing it to you may choose to give you a second opportunity to receive the work electronically in lieu of a refund. If the second copy is also defective, you may demand a refund in writing without further opportunities to fix the problem.

1.F.4. Except for the limited right of replacement or refund set forth in paragraph 1.F.3, this work is provided to you ‘AS-IS’, WITH NO OTHER WARRANTIES OF ANY KIND, EXPRESS OR IMPLIED, INCLUDING BUT NOT LIMITED TO WARRANTIES OF MERCHANTABILITY OR FITNESS FOR ANY PURPOSE.

1.F.5. Some states do not allow disclaimers of certain implied warranties or the exclusion or limitation of certain types of damages. If any disclaimer or limitation set forth in this agreement violates the law of the state applicable to this agreement, the agreement shall be interpreted to make the maximum disclaimer or limitation permitted by the applicable state law. The invalidity or unenforceability of any provision of this agreement shall not void the remaining provisions.

1.F.6. INDEMNITY - You agree to indemnify and hold the Foundation, the trademark owner, any agent or employee of the Foundation, anyone providing copies of Project Gutenberg™ electronic works in accordance with this agreement, and any volunteers associated with the production, promotion and distribution of Project Gutenberg™ electronic works, harmless from all liability, costs and expenses, including legal fees, that arise directly or indirectly from any of the following which you do or cause to occur: (a) distribution of this or any Project Gutenberg™ work, (b) alteration, modification, or additions or deletions to any Project Gutenberg™ work, and (c) any Defect you cause.

Section 2. Information about the Mission of Project Gutenberg™

Project Gutenberg™ is synonymous with the free distribution of electronic works in formats readable by the widest variety of computers including obsolete, old, middle-aged and new computers. It exists because of the efforts of hundreds of volunteers and donations from

people in all walks of life.

Volunteers and financial support to provide volunteers with the assistance they need are critical to reaching Project Gutenberg™'s goals and ensuring that the Project Gutenberg™ collection will remain freely available for generations to come. In 2001, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation was created to provide a secure and permanent future for Project Gutenberg™ and future generations. To learn more about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation and how your efforts and donations can help, see Sections 3 and 4 and the Foundation information page at www.gutenberg.org.

Section 3. Information about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

The Project Gutenberg Literary Archive Foundation is a non-profit 501(c)(3) educational corporation organized under the laws of the state of Mississippi and granted tax exempt status by the Internal Revenue Service. The Foundation's EIN or federal tax identification number is 64-6221541. Contributions to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation are tax deductible to the full extent permitted by U.S. federal laws and your state's laws.

The Foundation's business office is located at 809 North 1500 West, Salt Lake City, UT 84116, (801) 596-1887. Email contact links and up to date contact information can be found at the Foundation's website and official page at www.gutenberg.org/contact

Section 4. Information about Donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

Project Gutenberg™ depends upon and cannot survive without widespread public support and donations to carry out its mission of increasing the number of public domain and licensed works that can be freely distributed in machine-readable form accessible by the widest array of equipment including outdated equipment. Many small donations (\$1 to \$5,000) are particularly important to maintaining tax exempt status with the IRS.

The Foundation is committed to complying with the laws regulating charities and charitable donations in all 50 states of the United States. Compliance requirements are not uniform and it takes a considerable effort, much paperwork and many fees to meet and keep up with these requirements. We do not solicit donations in locations where we have not received written confirmation of compliance. To SEND DONATIONS or determine the status of compliance for any particular state visit www.gutenberg.org/donate.

While we cannot and do not solicit contributions from states where we have not met the solicitation requirements, we know of no prohibition against accepting unsolicited donations from donors in such states who approach us with offers to donate.

International donations are gratefully accepted, but we cannot make any statements concerning tax treatment of donations received from outside the United States. U.S. laws alone swamp our small staff.

Please check the Project Gutenberg web pages for current donation methods and addresses. Donations are accepted in a number of other ways including checks, online payments and credit card donations. To donate, please visit: www.gutenberg.org/donate

Section 5. General Information About Project Gutenberg™ electronic works

Professor Michael S. Hart was the originator of the Project Gutenberg™ concept of a library of electronic works that could be freely shared with anyone. For forty years, he produced and distributed Project Gutenberg™ eBooks with only a loose network of volunteer support.

Project Gutenberg™ eBooks are often created from several printed editions, all of which are confirmed as not protected by copyright in the U.S. unless a copyright notice is included. Thus, we do not necessarily keep eBooks in compliance with any particular paper edition.

Most people start at our website which has the main PG search facility: www.gutenberg.org.

This website includes information about Project Gutenberg™, including how to make donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, how to help produce our new eBooks, and how to subscribe to our email newsletter to hear about new eBooks.